ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска	28.00 SEK
USA	3.50 USD
Македонија	65.00 ДЕН
БиХ	2.00 КМ
Црна Гора	1.00 EUR
Хрватска	8.00 KN

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

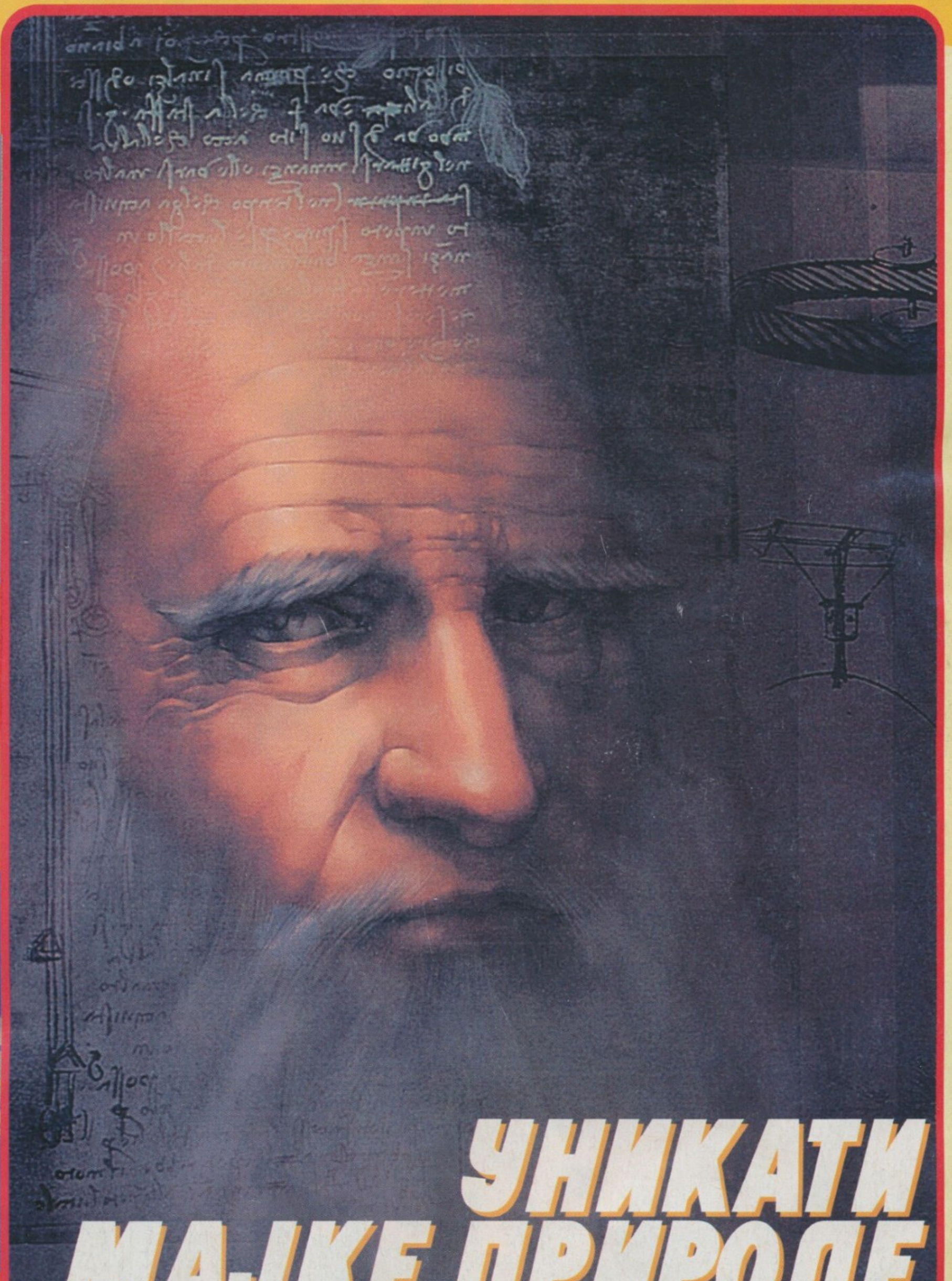
20. 6. 2003. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2680

ВРЕМЕПЛОВЦИ

УБИЦА СТИЖЕ ЛИФТОМ

УНИКАТИ МАЈКЕ ПРИРОДЕ

За све од 7 до 107!

CIPIRIPI®

MLEČNI I KAKAO KREM PROIZVOD SA LEŠNIKOM
MILKY AND COCOA PRODUCT WITH HAZELNUT
PRODUIT CRÉMEUX LAITIER ET DE CACAO AUX NOISETTES

CIPIRIPI®

TABLA
BAR
TABLETTE

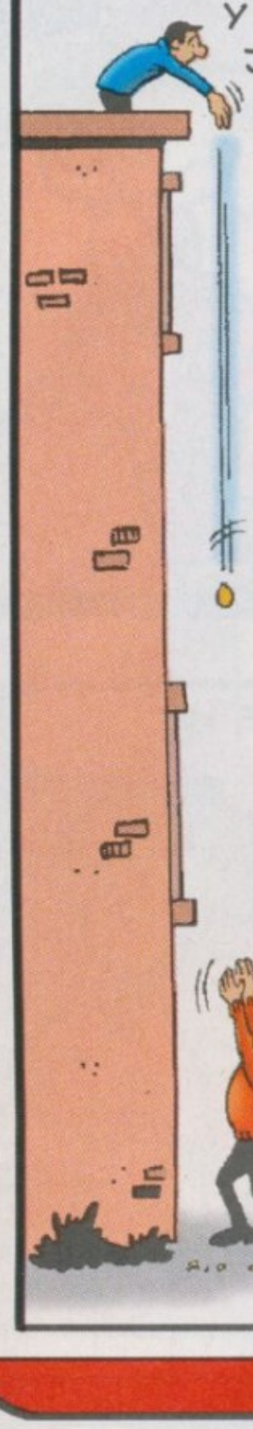
CENTRO proizvod

Prava stvar!

CENTRO proizvod

Веровали или не!

„ПИЛЕЋА ПРЕДСТАВА“
У КОЈОЈ СЕ УЧЕСНИЦИ ТАКМИЧЕ У КОКОДАКАЊУ И ХВАТАЊУ СВЕЖИХ ЈАЈА БАЧЕНИХ С ВИСИНЕ ОД 17,5 МЕТАРА ОДРЖАВА СЕ СВАКЕ ГОДИНЕ У ВЕЈНУ, НЕБРАСКА.

ТЕМПЕРАТУРА НА МАРСУ
ПОПОДНЕ МОЖЕ ДА ДОСТИЋНЕ 26 СТЕПЕНИ ЦЕЛЗИЈУСА, А НОЋУ ДА ПАДНЕ 87 СТЕПЕНИ ИСПОД НУЛЕ.

НАЈМЛАЂИ ПЛАНИНАР
КОЈИ СЕ ПОПЕО НА МАУНТ МЕКИНЛИ, НАЈВИШИ ПЛАНИНСКИ ВРХ У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ ВИСОК 6673 МЕТРА, ПОСТАО ЈЕ 1991. ГОДИНЕ ДВАНАЕСТОГОДИШЊИ ТАРАС ЏЕНЕТ.

АНА БЕРТА
ЦЕЦИЛИЈА
ДИЈАНА
ЕМИЛИ ФАНИ
ГЕРТРУДА
ХАЈПАЦИЈА
ИЊЕЗ ЏЕЈН КЕЈТ
ЛУЈЗА МОД НОРА
ОФЕЛИЈА КВИНСИ
РЕБЕКА САРА
ТЕРЕЗА УЛИСЕС
ВЕНУС ВИНИФРЕД
КСЕНОФОН ЏЕТИ
НАЗВАО ЈЕ СВОЈУ КЋЕРКУ АРТУР ПЕПЕР.

ЗБОГ ЉУБЉЕЊА ДЕВОЈКЕ НА ЈАВНОМ МЕСТУ
МЛЕТАЧКИ ДУЖД У 16. ВЕКУ ПЈЕТРО ЛАНДО НАРЕДИО ЈЕ ДА СЕ ОДРУБИ ГЛАВА ЊЕГОВОМ РОЂЕНОМ СИНУ.

ПРИТИСАК ОД 2 КИЛОГРАМА НА КВАДРАТНИ МИЛИМЕТАР
ТРПИ СТОПАЛО СЛОНА, А ЖЕНСКО, НА ШТИКЛИ ОД 8 ЦЕНТИМЕТАРА, ДВАПУТ ВЕЋИ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● у Јужној Америци живи корњача звана матамата чија дужина оклопа износи око 40 центиметара. Дугачки врат омогућава јој да дуго остане под водом удишући ваздух са површине кроз издужене ноздрве ■

●●● први уређај за мерење температуре тела изумео је Галилео Галилеј око 1597. године. Назван је термоскоп и бележио је температурне промене тела, али не и степен загрејаности ■

●●● можда најстарија реклама на свету потиче из трихиљадите године пре наше ере и нађена је у рушевинама Мемфиса, старе египатске престонице. Текст је био уклесан у камену и гласио је: „Овде живим ја, Ринос, са острва Крита. По милости богова надарен сам способношћу да најбрже и најтачније тумачим снове свакојаке, и то по умереној цени“ ■

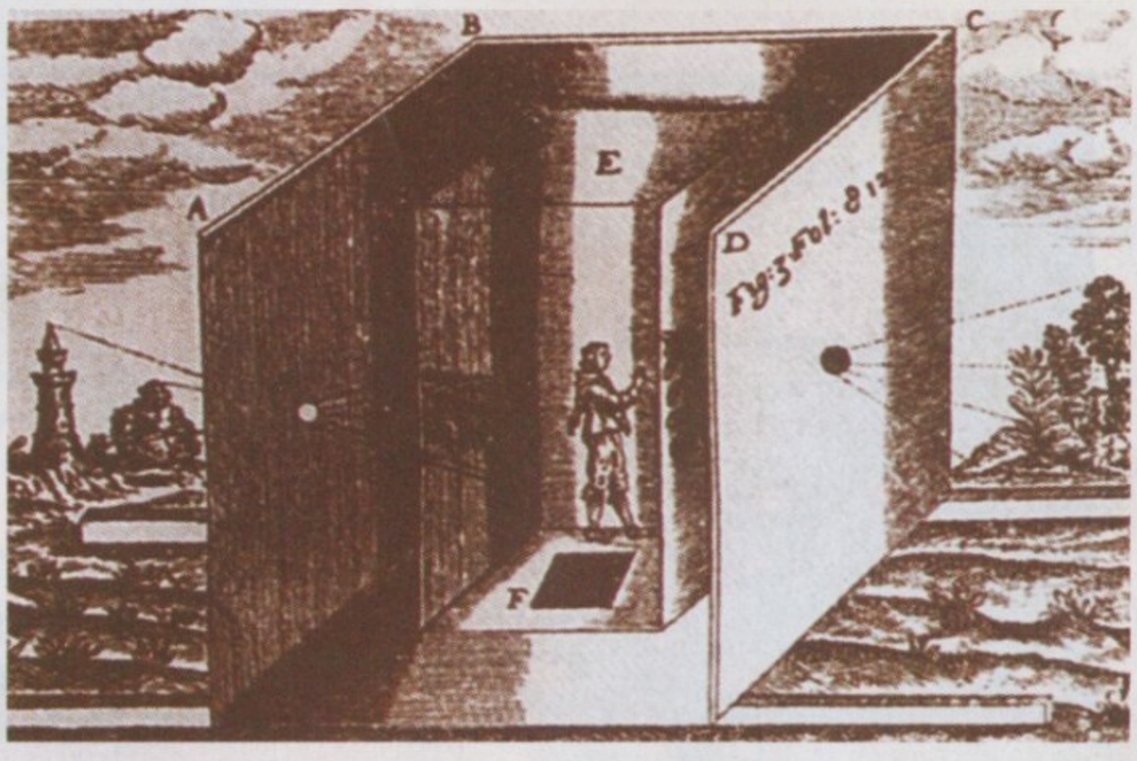
●●● дрво багрема, чији цветови могу да буду бели или жути, потиче из Северне Америке ■

●●● више од трећине биљака које расту у Европи имају беле цветове ■

●●● један осмогодишњи мачак из Лондона наследио је недавно од своје преминуле газдарице 693.000 евра. Кад мачак једног дана угине, новац преостао од његовог издржавања наследиће брачни пар из суседства који је узео обавезу да брине о мачку-наследнику ■

●●● међу свим живим бићима срце птица куца најбрже, а риба најспорије ■

●●● камера опскура – мрачна комора – према којој је израђен фотографски апарат, позната је из давнина. Први њен опис потиче од арапског математичара Ахазена из Басре који је живео у 9. веку ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

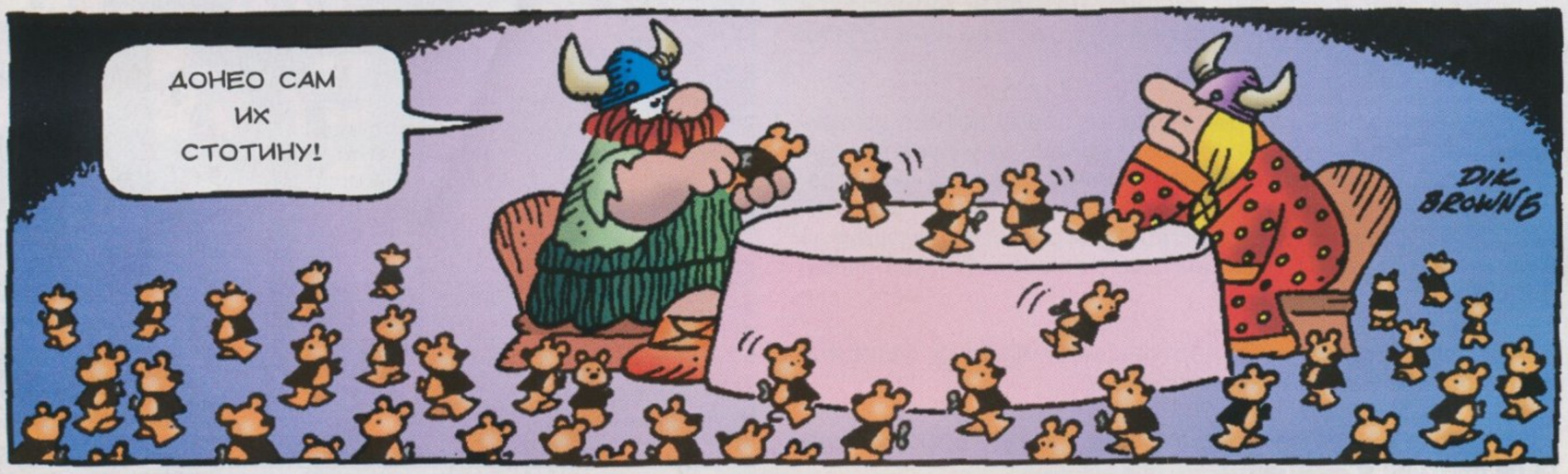

САРС, непријатељ с круном

УБИЦА СТИЖЕ ЛИФТОМ

Верује се да су дугмићи за позивање лифта раширили вирус

Откуда је дошао?
Како се преноси?
Који су му симптоми?
Има ли лека?
Када ће вакцина?
Да ли маске штите?
Ово су питања света престрашеног од нечега што може да постане прва нова тешка болест 21. века

Ово је вирус Сарса у графичком приказу. Зове се коронавирус по „круни“ којом је опасан што се види под електронским микроскопом

БЕЗБЕДНОСНА ГРАНИЦА

Ако баш морамо да будемо у близини неког ко је заражен или показује знаке зараженост, на ком растојању од њега да се држимо? Најбоље на више од 150 центиметара, односно 1,5 метара

Стручњаци за заразне и тропске и болести одахнули су тек 9. априла ове године када је вирус изолован и његов геном проучен. До тог часа стрепели су од најгорег: смртоносна плућна болест пореклом из Кине која се брзо шири са човека на човека и односи доста жртава могла је да буде „Она Велика“, „Big One“, епидемија новог грипа, веома силовита, коју лекари очекују *из године у годину*.

А тек 16. априла, убризгавањем мајмуну, врсте макаки, новог вируса тек изолованог из једног пацијента, Алберта Остерхауса, на универзитету Еразмус у Ротердаму у Холандији, коначно је доказано да нови коронавирус изазива тежак акутни респираторни синдром, Сарс, назван према почетним словима његових карактеристика на енглеском језику Severe Acute Respiratory Syndrome.

Мајмуни заражени вирусом Алберта Остерхауса добили су високу температуру и промене на плућима као и остале жртве Сарса. То је био и доказ да је овај коронавирус сам у стању да изазове симптоме типичне за Сарс.

Два пуна месеца грозничавих испитивања у лабораторијама широм света дала су одговор на бројна панична питања наметнута појавом нове болести: откуда је вирус дошао? Како се преноси? Који су симптоми болести? Има ли лека? Када ће вакцина? Може ли се спречити светска епидемија? Да ли маске штите? Које друге заразе вребају из заседе?

И ево до којих се сазнања засад дошло.

Ниједан досад познати вирус, ни човечији ни животињски, нема особине овога. Није необично што је епидемија највероватније почела од домаћих животиња – такав пут воле многи вируси – нити што се појавио баш у Кини.

У тој земљи живи више од 20 одсто становника света, 1,3 милијарде људи, па је статистички очекивано да готово четвртина свих зараза потиче одатле. Маса Кинеза живи у сумњивим хигијенским условима и у блиском је додиру с домаћим животињама, нарочито живином, што олакшава прелазак вируса на човека.

Није познато у ком је часу вирус прешао са животиње на човека. Највероватније када је један животињски коронавирус случајно доспео у човекову ћелију и у њој затекао хумани коронавирус, који је иначе изазивач обичног назеба. Ова два вируса разменила су нешто генетског материјала и рођен је Сарс. Познато је да су коронавируси мајстори у игри размене генетског материјала.

Нулти болесник

Данас знамо да је Сарс постојао у Кини још октобра 2002.године. Фебруара 2003. године један неуролог нехотице га је „извезао“ у хотел „Метропол“ у Хонгконгу заразивши, највероватније преко дугмића у лифту, цео један спрат хотела. Он је такозвани „нулти болесник“ од кога потичу сви остали случајеви.

Тек крајем фебруара, када је болест стигла у Ханој у Вијетнаму, италијански лекар Карло Урбани, члан Светске здравствене организације, који је месец дана касније постао жртва исте заразе, подигао је узбуну. Прекасно. Ако је, суочивши се с болешћу на време, и постојала могућност да се епидемија заустави, касније је то било веома тешко.

Ако Сарс задржи своју силовитост, а против њега се међу већ постојећим лековима не нађе неки који на ову болест делује, могуће је да постане прва тешка нова болештина 21. века која може да изазове светску епидемију. Тако каже доктор Дејвид Хејмен, извршни директор секције за заразне болести Светске здравствене организације.

Коронавируси, за које се зна да могу да заразе човека, најчешће изазивају обичан назеб. И, као и назеб, Сарс се преноси директним ваздушним путем, а носе га капљице плувачке које заражени избацује док кашље, кија, или само говори. Могуће је да је вирус Сарса у стању да опстане бар који сат, није тачно познато колико, на квакама врата, дугмићима лифта и разним другим површинама.

Тако ће га покупити руке других људи и пренети га до уста или носа. Претпоставља се да у неким случајевима инфекција Сарс вирусом пролази без уобичајених симптома јер код неких оболелих није било могуће открити од кога су се заразили.

Од часа заразе до појаве првих симптома прође пет до девет дана. Онда се јавља температура изнад 38°C, језа, главобоља, болови у зглобовима. Након два до седам дана почиње суви, болни кашаљ. То је знак да је вирус продро у ћелије плућа.

Смрт гушењем

Човеков имунски систем одговара на напад шаљући војску цитокина, беланчевина које капиларе чине пропустљивим како би ћелије-војници стигле до непријатеља. Осамдесет процената оболелих од Сарса оздравиће у року од неколико недеља.

Код преосталих 20 одсто нешто није како треба: капилари постају претерано пропустљиви, у плућа се излива крвна течност и све више и више пуни појединачне алвеоле уколико болест не почне да се повлачи, што се обично не дешава.

Свакодневне податке о Сарсу наћи ћете на Интернет адреси: WWW.Focus.it/sars

КОРИСТ ОД МАСКИ

Капљице плувачке које преносе вирус Сарса, а и оне које носе вирус грипа, лете далеко. Да ли маске које се налазе на тржишту могу да их зауставе? Требало би да спрече улазак вируса у уста и нос, а одатле у горње дисајне путеве, али, да би обавиле тај посао, морају да задовоље неке минималне захтеве. Неопходно је да потпуно покривају нос и уста, али и да им петље буду уже од пет микрона, хиљадитих делова милиметра, јер то је величина капљица којима вирус лети од заражене особе. Највећи број маски на светском тржишту не задовољава ове услове. Да би човек био сасвим заштићен од заразе, требало би да носи маску какву користе лекари и остало болничко особље само што оне, ако се држе дуго, постају непријатне ■

буђује се због редовних, годишњих епидемија грипа које, према подацима Светске здравствене организације, сваке године однесу око 500.000 живота.

Вакцина кроз више година

Сарс је, засад, најопаснији за старије особе и оне већ оболеле од неке болести, без обзира на године. Млади, здрави људи од њега умиру само ако су изложени великој количини вируса, што је био случај већ поменутог доктора Карла Урбанија који је, без икакве заштите, лечио прве оболеле изван Кине.

Карантин, односно изолација особа чим се јаве први знаци Сарса као и особа које су биле у додиру са оболелима, даје добре резултате. Да вирус постоји само на Западу некако би се с њим изишло на крај, сматрају многи лекари. Али, он већ кружи светом. Чак и ако би нека земља успела да га се отараси, вирус би се вратио првим авионом који долази из земље у којој зараза још влада.

Прве вакцине биће направљене од мртвог вируса. Само, треба да протекну године пре него што вакцина, ако је буде, добије дозволу за употребу. Колико година, зависи од тежине епидемије и прописа сваке државе за одобрење вакцине. Свака вакцина обично се, пре употребе, проучава пет до шест година. Ако Сарс буде имао много жртава, то раздобље може да се скрати на три године. За богате земље које могу да је направе и плате ■

Бојана Дожић

ПРАВИЛА ЗАШТИТЕ

Да би се прекинуо ланац преношења Сарса, Светска здравствена организација препоручује да се избегавају путовања у земље где Сарс влада, да се познају симптоми болести (температура изнад 38°C, један или више дисајних симптома укључујући кашаљ, плитак дах, тешкоће при дисању), да се избегавају ризичне ситуације као што су додир са особама код којих је постављена дијагноза Сарса или путовање у ризичну област. Када се примете први симптоми, треба се одмах обратити свом лекару или првој помоћи у болници. Свако ко се налазио у друштву особе оболеле од Сарса треба да остане изолован десет дана. Ако се код неког од укућана појаве знаци Сарса, држати се подаље од њега, најмање на 1,5 метара. Тешко да ће ико на улици срести болесне од Сарса пошто их температура и болови везују за кревет, али се могу срести заражене особе. Треба често прати руке и не приносити их устима и носу ■

У болницама се у таквим случајевима прибегава потпомогнутом дисању да би се повећала количина кисеоника у крви који плућа више не могу сама да удахну из ваздуха, али то за 4,5 одсто оболелих није довољно и они умиру од гушења.

Према речима лекара из Хонгконга, бар један антивирусни лек, „рибавирин“, делује на Сарс. Њихове колеге из Канаде сматрају да тај лек није довољно делотворан, а у Сједињеним Америчким Државама испробали су га на култури ћелија инфицираних вирусом без већег успеха. Да би олакшали симптоме Сарса, лекари у Хонгконгу користе лекове на бази стероида. Амерички лекари кажу да не постоје докази да ти лекови помажу.

Истраживачи у Форт Дитрику, америчка држава Мериленд, мисле да интерферон, беланчевина која подстиче имунски систем, доста обећава. Доктор Доналд Лоу из болнице Маунт Синај у Торонту предлаже да се оболелима убризгавају антитела добијена из крви људи који су болест прележали. На културама ћелија, зараженим вирусом, широм света испробава се разно оружје против Сарса не би ли се нашло оно право.

Које стварне опасности прете од Сарса? Њега се сви плаше као куге, а нико жив не уз-

ОВАКО РАДИ САРС

**Не зна се тачно од које животиње зараза потиче.
Вирус напада ћелије плућа.
Човеков имунски систем
ову болест понекад чини смртном.**

1. ПОТИЧЕ ОД ЖИВОТИЊА

Коронавируси могу да заразе многе животиње. Овај досад није био познат, па се не зна ни од које животиње потиче.

2. ВИРУС

Зараза је најчешће директна, преносе је капљице пљувачке. Вирус може да живи који сат на површини где се сместио као и његов „рођак“ вирус прехладе.

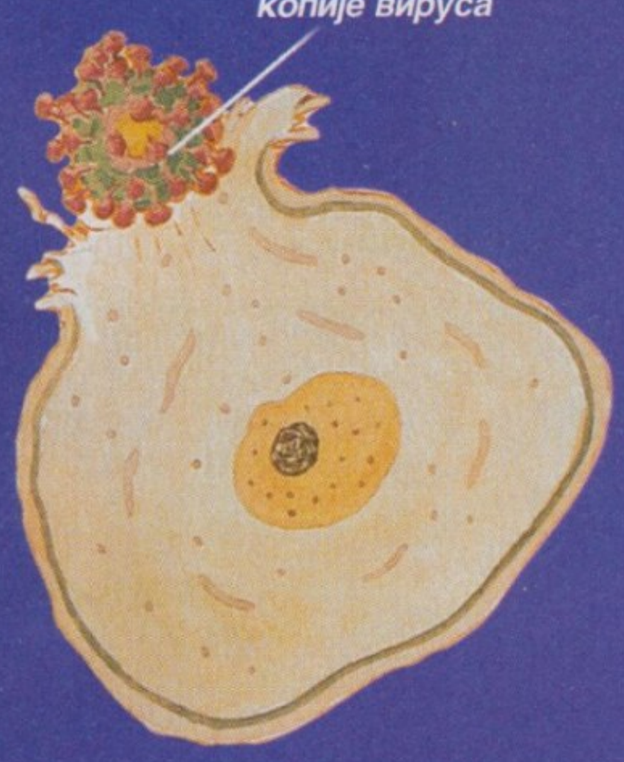
3. КУДА УЛАЗИ

Улази кроз уста и нос и спушта се удахнутим ваздухом у ћелије алвеола, „кесица“ од којих се састоје плућа.

4. ПРВИ ДЕО ИНФЕКЦИЈЕ

Кукицама којима је покривен вирус се причвршћује за ћелије које ће заразити.

5. ДРУГИ ДЕО ИНФЕКЦИЈЕ

Вирус у унутрашњости ћелије убризгава свој геном и напада ћелије присиљавајући их да производе на хиљаде његових копија.

6. ОДГОВОР ИМУНСКОГ СИСТЕМА

У 4,5 одсто случајева цитокини, беланчевине имунског система нападнутог организма, превише троше крвне судове, те се крвна течност излива у алвеоле, и тих 4,5 процената оболелих ће се угушити. Остали углавном оздраве.

И то је... и то је... ПЕСАК

МОЂ СИ

● Песак је покретљива гомила ситних честица земљишта и седиментних стена промера од 0,01 до 0,6 милиметара. Настаје механичким трењем и ударањем крупнијих комада стена и минерала кварца, лискуна, кречњака, доломита, глиненца... По саставу, песак је кварцни, неплодан и налази се поред мора и река, или силикатни, састављен од разних минерала, па се распадањем од њега ствара глина. Може да буде црн, жут, бео.

● Има га свуда – на земљи, у води, у ваздуху. Пешчане пустиње заузимају трећину укупне копнене површине Земље.

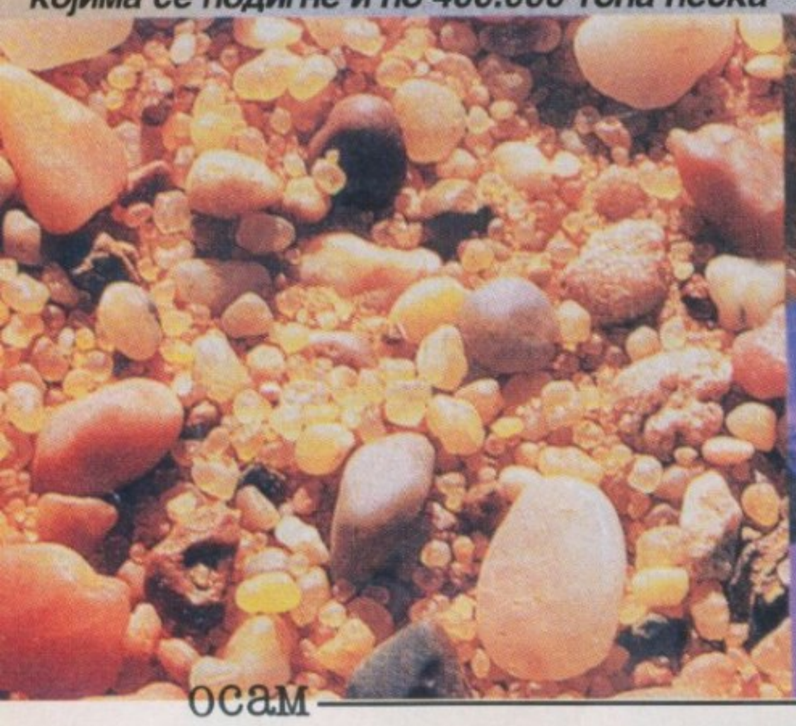
● Људи од памтивека знају за песак. Од њега су градили куће, њиме су рибали и чистили, од њега су вајали статуе, правили стакло и порцелан, пешчане пределе, претварали у шумовите. Хиљадама година су га користили, али и страдали од беса његових олуја. Упознали су његове моћи, а, ипак, све ни до данас нису објаснили.

● Песколози, стручњаци који проучавају песак, са различитих научних становишта посматрају његов „животни пут."

● Геолози га посматрају лупом и микроскопом. За њих је свако зрнце јединка за себе настала радом воде, ветра и међусобног трења током милијарди година. Минерални састав видљив је тек под нарочитим микроскопом (слика 2).

● И порекло појединих врста песка одређено је на основу спојева минерала. Бели песак садржи највише креча, а настао је уситњавањем шкољки, оклопа пужева и корала,

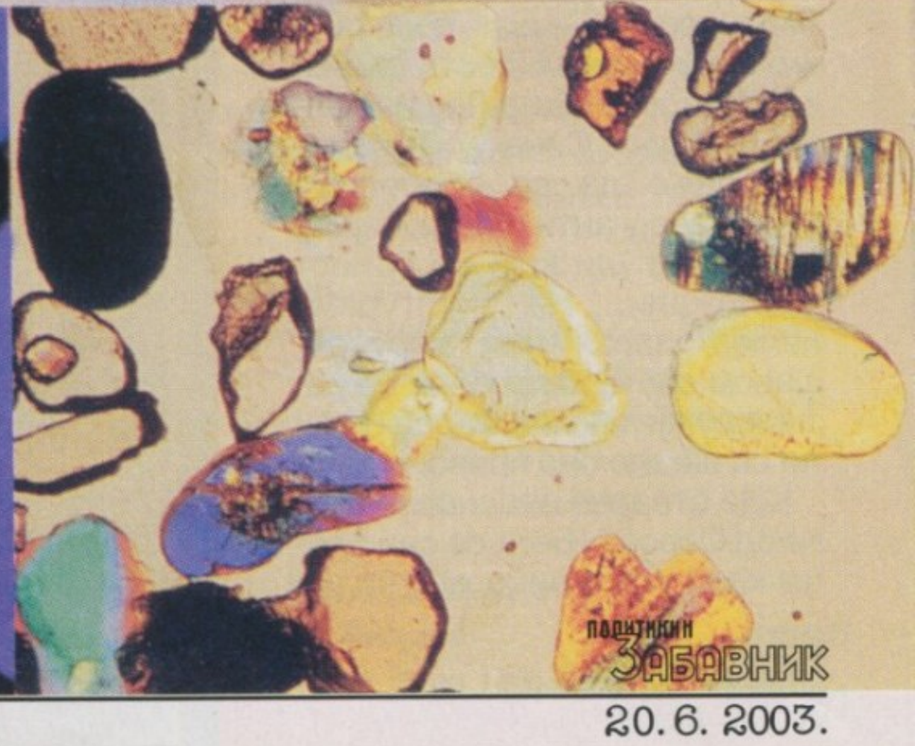
Пустињски песак у западном делу Сахаре чине и овакви крупнији комади. Ситна зрнца разнеле су пустињске олује у којима се подигне и по 400.000 тона песка

Под поларитационим микроскопом видљиви су минерални састојци: кварц је плаво-жуто-тиркиз, креч је тамножут, а оксиди метала црни

Потребне су милијарде година рада воде, ветра и трења да би зрнца песка постала глатка и стакласта

ТНОГ ЗРНА

Када је енглески књижевник Вилијем Блејк (1757 – 1827) једном приликом песнички рекао: „Свет се види у зрну песка, а пуна шака значи бескрај у руци“, није ни слутио колико је био у праву. Постојбина песка је цела васиона, а особености несагледиве

док је црни дело вулканских ерупција.

● Да би једно зрнце, кварца, на пример, постало чврсто, округло и савршено глатко, потребно је најмање две милијарде година многобројних ерозија. Због тога је, по мишљењу геолога, песак највреднија заоставштина природе.

● Због бројних особености, песак је за физичаре најнеобичнија материја која је настала на Земљи. Његово агрегатно стање тешко је одредити. Није ни житак ни чврст, већ јединствен. Сличан је, а истовремено различит, води и гасу. Научници су га због тога описали као „зрнасту неухватљиву материју“.

● На сличност са водом указује намрешканост површине пустињских дина и „струјање“ млазова песка кроз рупе у земљи. Ипак, разлике су велике. Усталасана површина песка остаје и када ветар престане, што са водом није случај. И „ток“ се разликује. Вода у почетку брже тече да би временом успорила јер је водени притисак пропорционалан сили теже и висини с које вода пада. Како се висина смањује, и водени притисак слаби. Песак, због своје растресите грађе, истом количином и несмањеном жестином „струји“ без обзира с које висине пада.

● Да би објаснили нека својства песка, нетипична за чврсту материју, физичари су га упоредили са гасом. Мотив за то била је његова широка распрострањеност по свим крајевима света, далеко од места настанка. Пошто много пешчане прашине потиче и са околних планета Сунчевог система, обављена су нека основна испитивања на ширење гасова загревањем. Ипак, веровање да су зрнца песка с Марса на тај начин доспела на нашу планету, показала су се као нетачна. Загрејан ваздух диже зрна песка, а загрејана гомила песка остаје у месту.

● Те особине песка уочили су још наши преци, па су правили пешчане уместо водених сатова као најпоузданије мераче времена. За уједначеност „кретања“ песка пресудну улогу има дејство хемијских сила привлачности и електростатички магнетизам, па је привлачна снага између зрнаца јача од силе теже. Наравно, и ако су зрнца довољно ситна, тек десетина промера отвора, пешчани сат ће тачно мерити време. Доказ за то су бројни древни, али и савремени сатови. Један такав направљен је у јапанском граду Нима. Висок је пет, а широк један метар. Он је подешен да мери годину. Сваких 365 дана техничари га окрећу да би од 600 милиона 20.000 зрнаца у секунди прошло кроз 0,84 милиметара уско грло сата. Упоређен са електронским сатовима, непогрешиво мери време.

● Овај сат ништа не може зауставити да „куца“ изузев снажног звука, јачине између 500 и 2500 херца. Наиме, научно потпуно необјашњиво, установљено је да звук који изазива вибрације заустављa или мења кретање зрнаца песка. Изведено је и неколико једноставних опита којима је то и доказано.

● Када се песак, у допола напуњеној боци, подвргне усправној вибрацији, догађа се нешто несвакидашње. Зрца почињу да се „пењу“ уз једну страну боце обликујући троугласту гомилу с попречним прорезом.

● Песак реагује и на водоравне вибрације обликујући избочину. То загонетно понашање песка названо је „ефекат ораха“ јер је први пут примећено управо приликом превожења ораха у теретним колима, када су сви већи плодови „измигољили“ на површину обликујући заобљену купу. „Ефекат ораха“ на песку касније је урађен рачунарском симулацијом. Лако ју је било извести захваљујући „мудром“ чипу израђеном од кварцног песка силицијума.

● Тако је дочарана и израчуната „гласност“ песка о којој су испредане легенде. Научници су одавно одгонетнули „тајну песму и љутњу песка“ као струјање ветра између пешчаних наноса због чијих се облика „боја гласа“ песка разликује, али сада су успели да одреде и јачину коју сваки песак ствара. Оно што је по предању био глас пешчаних духова, у ствари је „глас“ кварцног песка који може да изведе тон јачине између 50 и 300 херца.

Припремила С. Делибашић

FOR

МАГИЈА ЧИСТЕ МАТЕМАТИКЕ

ТРАГИЧНА ГОЛДБАХОВА ХИПОТЕЗА

Руски математичар Кристијан Голдбах ушао је у историју због једне од три теореме из теорије бројева које се сматрају најтежим математичким проблемима данашњице

Да ли сте знали да се сваки природан број већи од 2 може записати као збир два проста броја? 3=2+1, 4=2+2, 5=3+2, 6=3+3, 7=5+2... Очигледно, зар не? Покушајте ово да докажете и видећете да тај задатак није баш лак. Зове се Голдбахова хипотеза и један је од најтежих математичких задатака свих времена.

Пуних 250 година Голдбахову хипотезу покушавају да докажу највећи математичари, али без успеха. Беспрекорне математичке теорије још од Еуклида су засноване на логичкој поставци на чијем се дну налазе аксиоми из којих се изводе и доказују једноставне теореме, а из њих потом израстају сложеније. Овај приступ користи се приликом грађења сваке математичке теорије, а само понекад појављују се теореме чије је доказивање толико тешко да вековима остаје недовршено.

Математичар из Кенигсберга

Такав један став је и Голдбахова хипотеза. Наизглед, то је сасвим једноставна енигматска главоломка која изгледа сасвим очигледно. Све што треба знати јесте да су прости бројеви они природни бројеви који су дељиви само са собом и бројем 1. То су 1, 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17... а сви остали називају се сложени бројеви и увек се могу растави-ти на просте чиниоце.

С Голдбаховом хипотезом суочили су се многи математичари током два и по века, али никада с потпуним успехом.

Кристијан Голдбах је руски математичар рођен 18. марта 1690. године у Кенигсбергу у Пруској, што је данашњи Калињинград у Литванији. Његов родни град једно је од средишта европске мисли 17. и 18. века. Ту је Голдбах имао прилику да похађа славни Албертов универзитет, један од најстаријих у Европи, који је још 1544. године основао пруски војвода Алберт. На овом универзитету у своје време су, поред Голдбаха, учили и предавали неки од највећих умова цивилизације – астроном Ф. Бесел, математичар К. Г. Ј. Јакоби, физичар Х. Хелмхолц, а само тридесет година после Голдбаха и највећи европски мислилац свих времена Имануел Кант за кога се зна да, и поред непрегледних пространстава ума којима је јездио, никада, за 74 године живота, није напустио родни Кенигсберг. Голдбахов родни град уписао се у историју математике не само због свог славног универзитета већ и због једног чувеног проблема из комбинаторике који је решио познати швајцарски математичар, физичар и астроном Леонард Ојлер, а познат је као „проблем мостова у Кенигсбергу".

Изузетно надарен за математику, Голдбах је рано почео да се занима за теорију бројева. Њој је посветио живот, али се у духу свог времена бавио и другим наукама, на пример историјом. Године 1725. постао је професор математике и историчар на академији у Санкт Петербургу. Три године касније отпутовао је у Москву где га је чекало место учитеља младог руског цара Петра II. Од 1742. године почиње Голдбахова дипломатска каријера – до краја живота он ће радити у Министарству спољних послова царске Русије.

Преминуо је 20. новембра 1764. године у Москви. Иза себе је оставио значајне резултате у математици. Дао је велики допринос различитим областима ове науке кроз успешне доказе бројних теорема. Бавио се теоријом кривих, бесконачним редовима и интеграцијом диференцијалних једначина.

Ипак, у историју је ушао због једне теореме коју није доказао, а која је по њему добила име – Голдбахова хипотеза. То је једна од три чувене теореме из теорије бројева које још нису доказане и сматрају се најтежим интелектуалним проблемима данашњице. Поред Голдбахове хипотезе, у те велике главоломке теорије бројева убрајају се последња Фермаова теорема и Риманова хипотеза.

Опасна замка

Теорију бројева већина математичара сматра најузвишенијим делом људске мисли, најчистијом математичком теоријом. Иако, за разлику од других математичких теорија, нема никакву примену у физици, хемији или инжењерству, она већ вековима привлачи најдаровитије математичаре. Ово може да се објасни великим бројем нерешених проблема, али и великим интелектуалним изазовима које ова теорија поставља пред математичара. Настала је из људске радозналости за особине целих бројева (1, 2, 3...) и везе међу њима.

Ови бројеви су прва математичка творевина људског ума тако да је занимање за њих старо колико и цивилизација. Налик игри с бројевима, задаци теорије бројева не привлаче само људе којима је математика занимање. Сами искази теорема и дефиниција ове теорије изгледају једноставно, па су разумљиви људима са основним математичким образовањем. Међутим, докази теорема често су толико сложени да могу да их схвате само малобројни. По томе је теорија бројева слична шаху.

Рад на решавању загонетки теорије бројева често је водио ка стварању читавих нових области математике. Иако је теорија бројева интелектуална творевина неповезана са стварним светом, она је, у виду узгредних резултата, оставила бројна решења примењива у другим областима људског знања. Највећу корист донели су најтежи проблеми – дуго нерешени, они су мамили бројне математичаре. Проблеми какве носи Голдбахова хипотеза прави су изазов, али и велика неизвесност за једног математичара.

С ким поделити муке?

Да би се одважио и кренуо у потрагу за доказом тако тешке теореме, матема-

Илустровао Растко Ћирић

тичару је потребно изузетно математичко образовање и огроман дар. Обично се сматра да математичари своје најбоље резултате постижу између петнаесте и тридесете године, што потврђују бројни примери. После тога њихова вештина и стваралачке способности почињу да бледе! Ако у том раздобљу – када је једино и могуће – математичар покушава да докаже једну тако тешку теорему као што је Голдбахова хипотеза, постоји бојазан да ће узалуд трошити своју даровитост. Јер, није извесно да ли ће узгредни резултати до којих дође бити довољно значајни за математику, а могућност да докаже саму хипотезу је мала будући да су се с њом, без успеха, окушала највећа имена математике, попут Ојлера, Римана, Гауса, Лагранжа и Раманаџана.

Оне које је математичка страст ипак навела да се ухвате у коштац с Голдбаховом хипотезом, често је чекала невесела судбина – њихово стваралачко доба пролазило је док су узалудно доказивали ову теорему. Одсуство решења значило је да сав њихов труд и умни напор никада неће бити забележени. Своје унутрашње муке нису могли да поделе ни са ким, јер је мало ко толику математичку сложеност могао да разуме, па је суочавање са Голдбаховом хипотезом често водило у лудило, самоубиство и заборав. Током година, иза Голдбахове хипотезе често су остајале многе уништене каријере даровитих математичара, а још чешће упропашћени животи. У том погледу Голдбахова хипотеза је уобичајен проблем теорије бројева, а једини досадашњи начин да се она победи било је правовремено одустајање.

Први помак

Голдбахова хипотеза први пут се помиње у писму које је он 1742. године послао Леонарду Ојлеру (1707–1783). Свом славном колеги Голдбах пише како је приметио да „сваки број већи од два може да се представи као сума три проста броја“, али да још није доказао свој став. Касније је први Голдбахов исказ измењен.

Пошто се у Голдбахово доба број један није сматрао за прост, како се данас узима, то значи да сваки број може да се прикаже као сума два проста броја. Ова теорема у вези је са једним од најстаријих проблема у историји математике – расподелом простих бројева.

Још је Еуклид показао да постоји бесконачно много простих бројева, а Голдбахова хипотеза тешка је због тога што се не зна колико простих бројева има у неком интервалу, то јест, не зна се када ће се појавити следећи прост број. Када знамо одређени број простих бројева, не постоји формула по којој се може одредити следећи број у низу. То је један од најозбиљнијих проблема у доказивању Голдбахове хипотезе. Многи су ипак покушавали да је докажу, а извесни покушаји донекле су били успешни.

Први забележен помак у доказивању Голдбахове хипотезе начинио је совјетски математичар Лав Генрикович Шнирелман. Он је 1930. године доказао да сваки природан број може да се изрази као сума од мање од 20 простих бројева. Седам година касније совјетски математичар Иван Матвејевич Виноградов успео је да докаже да сваки „довољно велики“ непаран прост број може да се изрази као сума не већа од три проста броја. Ово се чинило као резултат само корак удаљен од циља, али није довело до доказивања Голдбахове хипотезе.

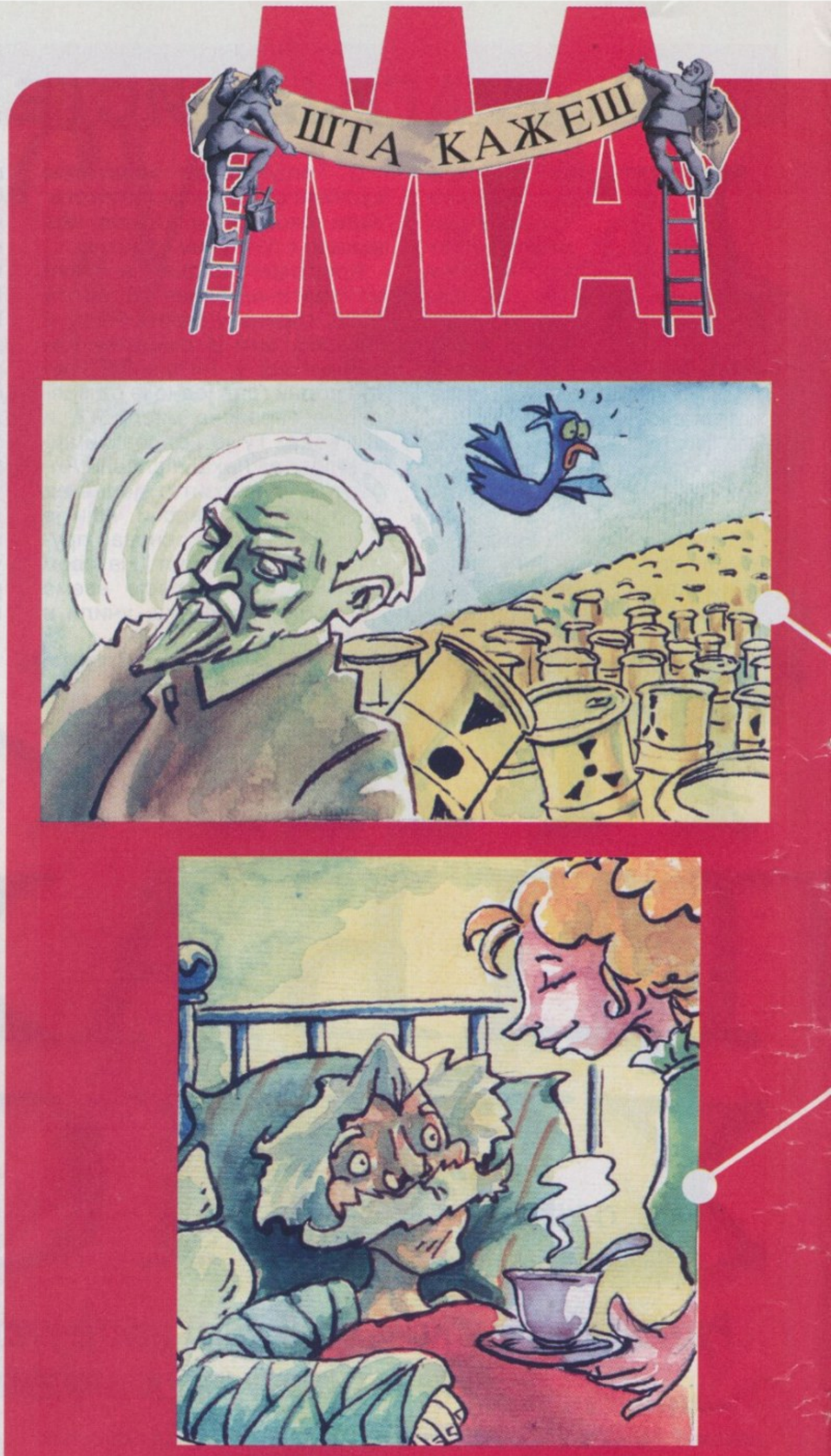
Следећи успех постигнут је тек 1973. године када је кинески математичар Чен Јинг Рун доказао да је сваки довољно велик природан број сума једног простог и једног сложеног броја који је производ два проста броја. Но, сама Голдбахова хипотеза ни до данас није доказана. Да ли ће и када доћи до тога? ■

С. Бубњевић

ПРИЧА О ЧИКА-ПЕТРОСУ

Грчки писац Апостолос Доксијадис у својој књизи „Чика Петрос и Голдбахова хипотеза“ даје занимљив поглед на Голдбахову хипотезу у математику уопште. И сам математичар, овај грчки писац предочава нам математику као истинску пустоловину. Његови јунаци, један дечак опчињен математиком и његов стриц, који је провео цео живот без успеха доказујући Голдбахову хипотезу, суочавају се с тешкоћама, али и са магијом математике.

Доксијадисов чика Петрос учи нас како математичка страст може да покрене људски ум, али и како таштина математичара може да има трагичан крај. Ову књигу треба да прочитају сви које занима математика, али и други јер нам писац пружа потпун увид у њу, као у највећу интелектуалну пустоловину. Књига је однедавно преведена на српски језик. Објавила ју је издавачка кућа „Плато“■

РЕКЛИ СУ О ИЗДУВНИМ ГАСОВИМА

„Фордови“ инжењери свесни су чињенице да аутомобилски мотори производе издувне гасове, али тврде да се ти гасови тако брзо растварају у атмосфери да не може доћи до загађења животне околине.

Ден Чабек, „Форд“, 1912. године

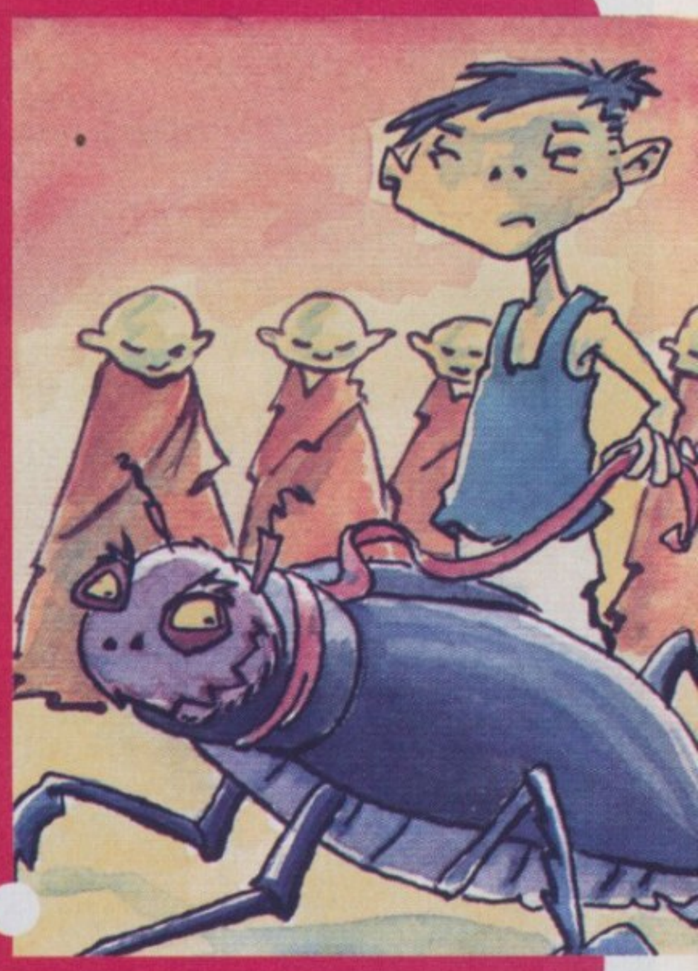
Здравље деце која живе у великим градовима угрожено је због загађеног ваздуха

ПОГРЕБНИ ОБРЕД ЗА БУБАШВАБЕ

Тајландске здравствене власти у Бангкоку нашле су се на мукама: како уништити око хиљаду џиновских бубашваба које су увезене са Мадагаскара и продаване по цени од једног долара. Куповане су као кућни љубимци јер ове бубашвабе, дугачке десетак центиметара, умеју, кажу, да звижде.

Уплашени да би инсекти могли да буду преносиоци заразних болести, општински оци Бангкока запленили су непродате бубашвабе, а грађане замолили да им предају своје кућне љубимце! Готово сви то су и урадили, али уз захтев да се бубе спале уз традиционални будистички погребни обред.

– Биће стављене у најлонску кесу и спаљене у крематоријуму болнице у Бангкоку, претходно успаване гасом – изјавио је шеф службе за контролу заразних болести Чара Тринвутипонг из тајландског Министарства здравља ■

РАДИОАКТИВНИ ЛЕЊИН

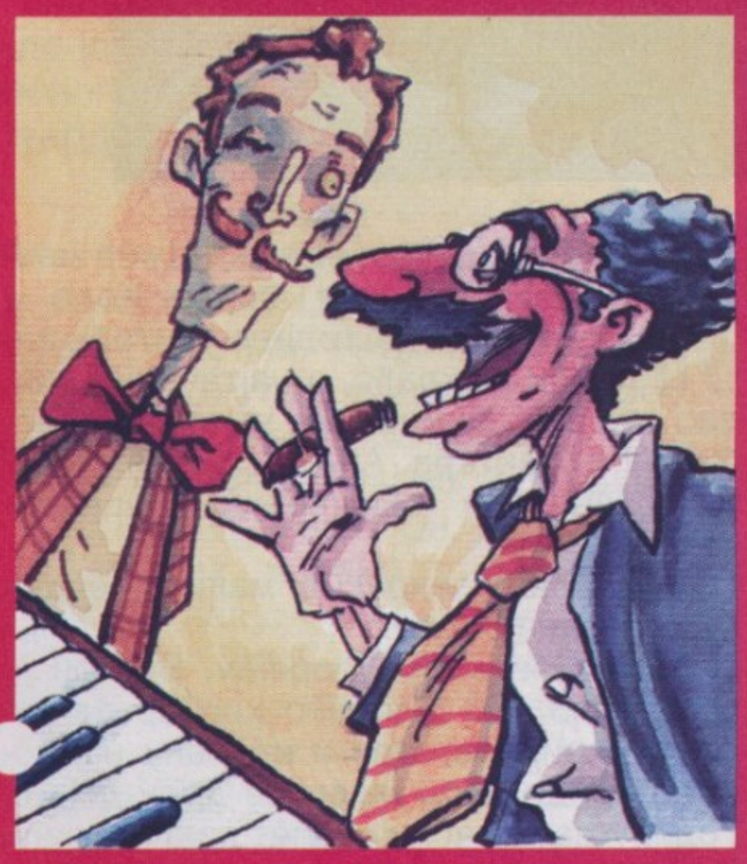
Лењинов споменик подигнут у месту Запорожје, на југоистоку Украјине, одашиље повећану радиоактивност изазивајући велику забринутост тамошњих власти које су позвале становнике да се не приближавају споменику, пише дневни лист „Комсомолскаја правда“.

Велика Лењинова статуа која се налази на средишњем тргу Запорожја емитује два до четири пута јачу радијацију од дозвољене границе (од 55 до 130 микрорендгена на сат), упозоравају здравствене власти не наводећи никакво објашњење. Можда нисте знали и да се највећа нуклеарна централа у Европи налази управо на подручју Запорожја ■

ЗАЉУБЉЕНИ МАРК ТВЕН

За време боравка у Јерусалиму амерички писац Марк Твен (1835–1910) упознао је младог Њујорчанина Чарлса Ленгдона који је био велики поштовалац његовог дела. У Јерусалиму је Марк Твен први пут видео фотографију Чарлсове сестре Оливије и истог часа се заљубио.

Вративши се у Америку, Твен је убрзо уприличио посету Ленгдоновима. После неколико дана признао је Чарлсу да је толико заљубљен да сутрадан мора да напусти њихов дом. „Не треба чекати јутро“, одговорио је љубоморни брат. „Требало би да ухватиш први воз и одеш без поздрава јер је тако сигурније“. Али, док га је пратио на железничку станицу, њихова кочија се преврнула, па су обојица пријатеља завршила у кревету. Марк Твен опорављао се у кући Ленгдонових следеће две недеље. Затим је приређено венчање. Оливија, звана Ливи, постала је госпођа Твен ■

ГЕРШВИН ЗА СТО ГОДИНА

Познати амерички композитор Џорџ Гершвин (1898–1937) често је приређивао кућне забаве и по томе је био познат у друштву. Многе славне личности присуствовале су Гершвиновим седељкама на којима се свирало и певало. Међу званицама је био и Гручо Маркс (1895–1977), чувени комичар, кога је једном приликом неки новопридошли гост упитао:

– Мислите ли да ће Гершвинове композиције неко свирати за, рецимо, стотину година?

– Хоће! Ако Џорџ буде жив, да их свира! – одговорио је Гручо ■

ПЕСНИК И ЗЛАТНА РИБИЦА

За време једног од својих боравака у Лондону италијански песник Габријеле д'Анунцио (1863–1938) одсео је у хотелу у чијем је холу стајао акваријум са златном рибицом. Песник се убрзо по доласку „спријатељио“ са рибицом. Свакога дана сатима је седео поред акваријума и причао свом новом, немом пријатељу Адолфу, како је рибици наденуо име. По повратку у Италију послао је шефу рецепције лондонског хотела следећи телеграм: „Како је мој вољени Адолф? Осећам да му није добро“.

Истини за вољу, баш тих дана Адолф је угинуо, па је шеф рецепције одговорио: „Адолф угинуо синоћ“. Уследио је Д'Анунцијев нови телеграм: „Сахраните га у хотелском врту. Ставите цвеће на његов гроб“. Будући да је рецепционар већ бацио угинулог Адолфа, из кухиње је брже-боље узео сардину, умотао је у хартију и запаковао. Ставио је и плочицу на којој је било уграви рано: „Овде почива Адолф“. Неколико дана касније стигао је из Италије и уцвељени Габријеле. Оставио је цвеће на „Адолфов гроб“ и дуго, дуго плакао ■

Илустровао Драган Максимовић

Фрида као девојка, почетком тридесетих година прошлог века

Одважност до краја: ФРИДА КАЛО

СРЦЕ НА ПЛАТНУ

„Фрида Кало је јединствен пример у историји уметности: она је распорила своје груди и показала срце свима откривајући биолошку истину сопствених осећања“, написао је Дијего Ривера, неверни животни пратилац славне мексичке уметнице

Када су га приликом изложбе мексичке сликарке Фриде Кало у Њујорку 1938. године упитали како би најкраће, а најтачније, описао ову несвакидашњу уметницу необичног карактера, Андре Бретон, чувени француски књижевник надреалиста, рекао је:

„Фрида је прекрасна машна везана око разорне бомбе.“

Упркос оваквом уверењу, Бретон је очигледно био довољно храбар да заслужи пријатељство и искрену наклоност Фриде Кало чијем се делу дивио. Годину дана касније, опет захваљујући Бретону, њене необичне слике скренуће пажњу париске ликовне публике. Али, биће потребно још двадесет година да би у родном Мексику приредила изложбу. Да ли је Фриди уопште било стало до тих изложби? Многе чињенице из њеног живота казују да за њу то и није било судбоносно питање. Јер, судбина је на Фриду Кало већ одавно показала прстом...

Како је уопште почела да слика? Понекад се чини да је наш животни избор везан за страшне ударце судбине: начин на који одговарамо на изненадну, а често сурову промену плана животних околности, то је сам живот. Тако је и Фрида Кало, нашавши се лицем у лице с несрећом, одлучила да слика.

Намучено тело

„Фрида Кало јединствен је пример у историји уметности: она је распорила своје груди и показала срце свима откривајући биолошку истину сопствених осећања“, написао је Дијего Ривера, неверни животни пратилац славне мексичке уметнице. „Сликам аутопортрете јер сам најчешће сама“, признала је у својој аутобиографији Фрида. „Осим тога, ја сам особа коју најбоље познајем.“ Оно што је кроз сликање рекла о себи био је својеврстан фантастични ватромет осећања: углавном болних и трагичних, исликаних најстраственијим бојама на готово детињи, наивни начин.

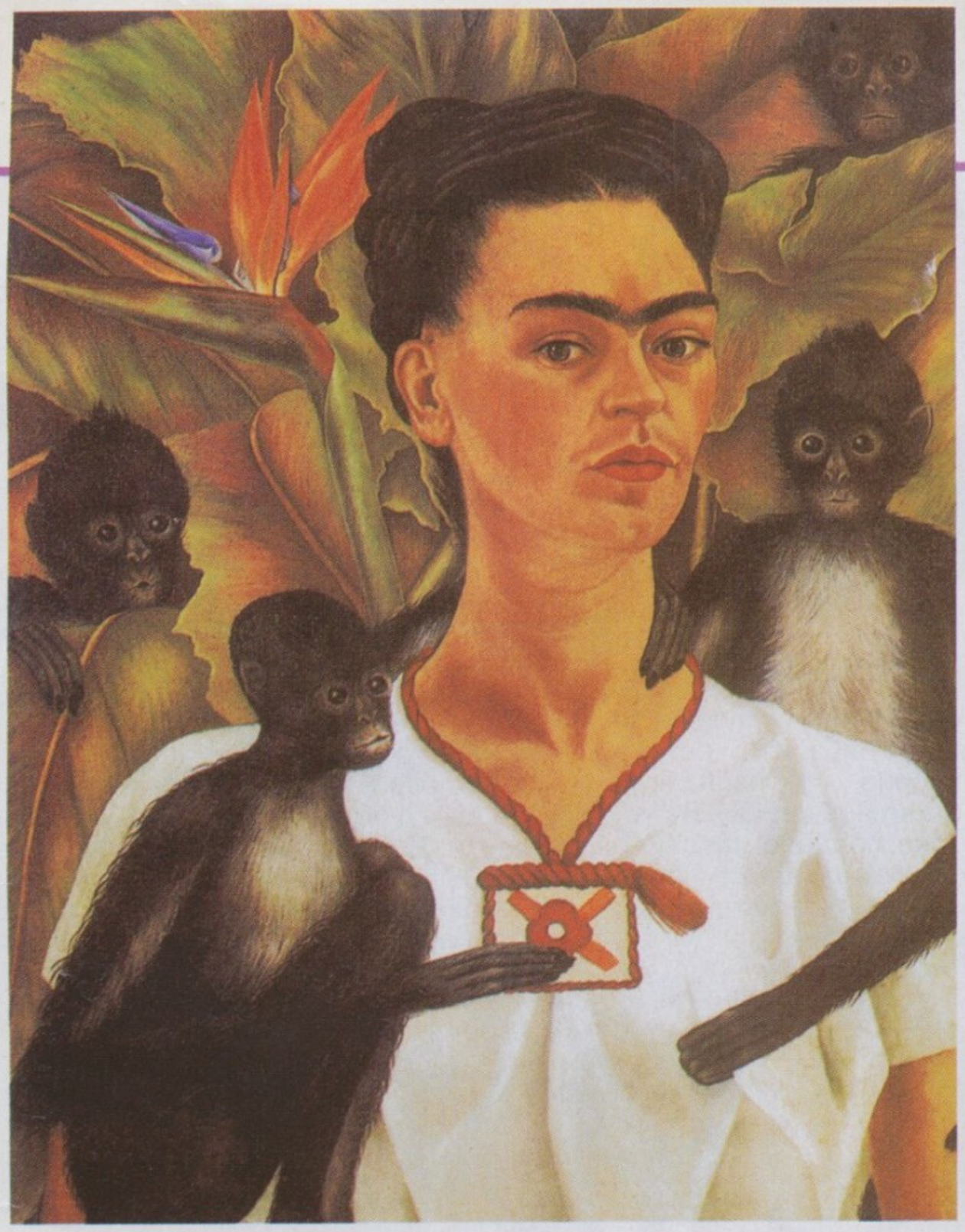
Фрида Кало припада уметницима који су огромну славу стекли тек после смрти. Последњих двадесетак година објављен је читав низ студија и биографија познате уметнице. Снимљен је и

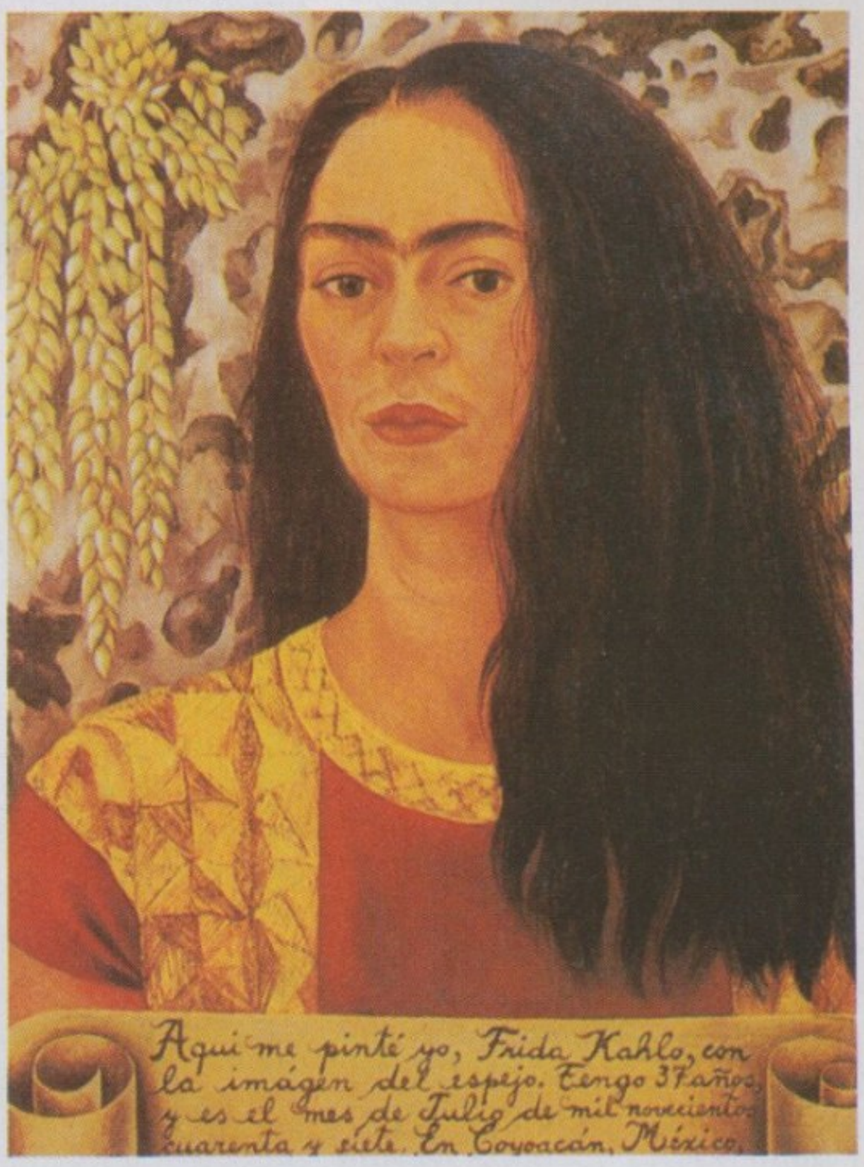
Фрида Кало у свом атељеу 1945. године

Тајну намученог тела крила је испод дугих сукања: Фрида Кало у својој соби

Два аутопортрета: са мајмунима, из 1943. године, и са распуштеном косом из 1947. године

играни филм под називом „Фрида“ у ком лик Фриде Кало тумачи њена сународница, глумица Селма Хајек.

Убеђени борац за права жена, била је право надахнуће за феминистички покрет. Такође и за левичаре будући да је марксизам сматрала најхуманијим погледом на свет. Њено поимање лепог, чак и начин на који се облачила, верна традиционалној мексичкој одећи, многе жене безуспешно су покушавале да подражавају. Дуге сукње, шал везан око паса, велике сребрне минђуше, машне...

Али, испод жипона и карнера, Фрида је крила намучено, болесно и изобличено тело, узрок многих душевних патњи. Као девојчица разболела се од полиомијелитиса, вирусне упале корена кичмене мождине. Последица полиомијелитиса су различити облици одузетости, углавном ногу... „Ћопава Фрида“, тако су је немилосрдно звала деца, а она је све достојанствено подносила. Међутим, полиомијелитис није био крај Фридиних несрећа. Можда тек почетак.

„Две катастрофе доживела сам у животу: саобраћајну несрећу и Дијега Риверу“, писала је сликарка у својој аутобиографији. Прва трагедија десила се једног кишног септембарског поподнева 1925. године. Фриди је било 18 година. Школски аутобус налетео је на трамвај. Једна шипка пробола је Фридина леђа ранивши је за читав живот. Остала је готово непокретна.

На то што јој се догодило одговор осамнаестогодишње девојке било је сликање. Додуше, и пре несреће покушавала је да слика и већ је имала прилику да упозна муралисту Дијега Риверу. Вероватно слутећи да је њена судбина везана за тог човека, Фрида после извесног времена, у пратњи пријатељице, фотографа Тине Модоти, одлази код Ривере да му покаже своје слике. Дијего Ривера био је више од 20 година старији од Фриде: познат, популаран, велики заводник и велики лажов. Ипак, и Фрида и Дијего одмах су схватили да су заљубљени. Венчали су се 1929. године.

Бурна љубав

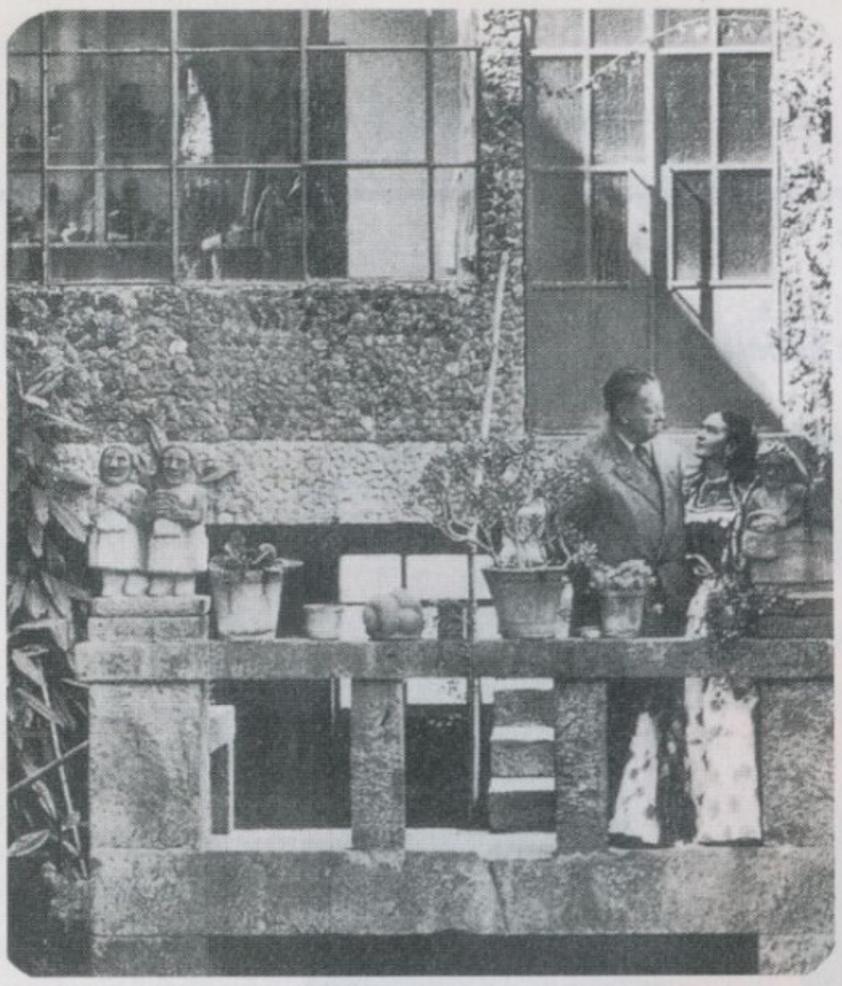
Тешко је проникнути у све тајне једне љубавне везе, посебно кад је реч о необичним и сложеним наравима. Фрида није крила да су је за Дијега везивали истоветни политички ставови, огромно уметничко поштовање, а пре свега привлачност. Упркос томе, рекло би се да је веза између двоје уметника личила на буру. Дијего, једноставно, није могао да буде веран: варао је жену, а потом јој потанко причао о својим неверствима. Храбра, страствена и несрећна Фрида тражила је утеху у наручју других мушкараца, али и жена. Биографи Фриде Кало не пропуштају да помену две њене велике љубави из времена док је била удата: руског револуционара Лава Троцког (коме је сам Ривера помогао да добије азил у Мексику) и тамнопуту забављачицу Џозефину Бејкер.

Док су живели заједно, Фрида и Дијего стално су путовали. Дијего је урадио читав низ мурала у Сан Франциску, Њујорку и Детроиту. Приликом једног путовања Фрида, која је била трудна, изгубила је дете. Очајавала је, али се није предавала: желела је дете по сваку цену. Али, и следеће трудноће завршавале су се пре времена,

СЛИКЕ БОЛНИХ ТРЕНУТАКА

На својим сликама Фрида Кало најчешће је описивала сопствена искуства. Углавном се бавила болним тренуцима свог живота користећи ликовна средства да би изразила оно што је доживела. Невоље које је искусила у браку читају се са аутопортрета на којима је себе приказала уплакану, односно физички повређену особу. Сликала је себе и као особу која се распада, па је тако у Сломљеном стубу (1944. године) видимо како носи металну огрлицу док јој је тело распорено, а види се и сломљени стуб који се налази на месту кичме. Тугу због чињенице да није могла да има деце открила је у раду Болница Хенри Форд (1932. године) – приказана је беба и летећа машина која кружи око болничког кревета на ком она лежи после побачаја.

За живота је Фрида Кало одржала само три изложбе. Оне у Њујорку 1938. и Паризу 1939. године приређене су захваљујући њеном познанству са француским надреалистом Андре Бретоном. Њена прва и једина мексичка изложба отворена је тек 1953. године. Књига „Дневник Фриде Кало: Лични аутопортрет“ објављена је 1995. године. Фридина кућа у Којоакану претворена је у музеј ■

Заљубљени пар: Фрида Кало и Дијего Ривера испред њене куће у Мексику четрдесетих година прошлог века

на исти, несрећни начин. Сваће међу супружницима постале су несносне и непрекидне. После десет година брака овај уметнички пар одлучио је да се разведе.

У извесним случајевима несрећа може да споји људе, те су из истог разлога многе несрећне везе – нераскидиве. Само годину дана после развода Фрида и Дијего поново су се венчали, али уз обећање да ће се њихова веза заснивати искључиво на Фридиним снажним материнским осећањима. У ствари, једина Фридина преостала страст тих година било је сликање.

Болови у кичми постали су несносни. Фрида више не води рачуна на који начин ублажава муке: алкохолом, дрогама... Умире њен вољени отац, једини који је имао разумевања за Фридину несрећу и уметничке склоности. Уметница одлучује да искорачи из стварности, у нестварни, фантастични свет који личи на свет из њених слика. Средства за смирење, дроге и алкохол њени су мучки и лагани водичи ка судњем часу. Последњих година живота била је подвргнута операцијама кичме. Ниједна није успела. Напослетку су јој ампутирали и ногу. Упркос томе, достојанствена и лепа, појавила се на својој првој самосталној изложби у Мексику 1953. године.

На отварање изложбе Фриду су довезла амбулантна кола. Изложба је била заиста необична, баш као и сам живот Фриде Кало. У средишту галерије налазио се пространи кревет на који су положили болесну уметницу и са кога је могла да посматра и своје радове и људе који су дошли да их виде. Неколико месеци пре смрти у столици с точковима учествовала је на антиамеричким демонстрацијама. Своје тамне и дубоке очи заувек је заклопила 13. јула 1954. године. Њена урна налази се у вили Casa Azul у родном Којоакану, њеном предивном скровишту од живота, колико трагичног, толико и непоновљиво страсног■

Припремила Мирјана Огњановић

Живот пише

ДРАМЕ

Дан је био уобичајено хладан за то доба године. Рибари с острва Муртер упорно су извлачили мреже постављене претходне ноћи кад је око поднева неколико њих под рукама осетило да се поред риба у мрежи налази још нешто. И тек што је крај мреже дохватио обалу, Томо Кларин, најискуснији међу њима, урликнуо је:

– Човик у мрижи! Човик у мрижи!

О несрећи је одмах обавештена Лучка капетанија у Шибенику, до које је убрзо стигао и глас рибара из Орвић-Шепурине на острву Првићу. Они су јављали да су приметили трагове бродолома, да струја носи једног бродоломника према острву Каприју и да га на површини држи само појас за спасавање.

У Капетанији је сместа дата узбуна мада се у том тренутку није знало ни где се десила несрећа ни који је брод у питању, посебно што тих дана није ухваћен ниједан С.О.С. сигнал. Био је 22. децембар 1958. године.

Ускоро се јавила и посада рибарске коче „Напријед“. Они су известили да су испред острва Жири видели разне предмете који су сигурно припадали неком настрадалом броду. Недуго затим стигла је и обавест да је море на југоисточној обали острва Капри избацило и трећу жртву удеса непознатог брода. Несрећника је смрт, било је очигледно, задесила у сну. Потом је с Муртера стигла одгонетка, бар кад је у питању име брода. На боковим два нађена празна чамца за спасавање великим словима је писало „Триестина“ – Трст, те је закључено да је пострадао италијански моторни једрењак, чест гост шибенске луке.

Лучка капетанија успоставила је телефонску везу с Трстом, а одмах и с власником брода. Марио Фрађакоми је рекао да „Триестину“ опслужује осам чланова посаде којом заповеда његов брат Пјетро и да је брод у Сфаксу, у Тунису, накрцао суперфосфат који је, преко италијанске луке Молфете, возио за Ријеку где је требало да уплови 21. децембра. Већ је бринуо што му се брат није јавио из највећег града у Кварнеру.

Без обзира на лоше време, таласе гоњене јаким ветром, у потрагу је укључено неколико спасилачких бродова, а и сви који су се затекли у близини обавештени су о несрећи и замољени да помогну или, бар, јаве ако примете неке нове трагове о несрећи.

Хладан и тмуран био је 24. децембар кад је једрењак „Сложна браћа“ из Рогача на Шолти хитао из Шибеника кући. Док су пролазили поред острвца Маслиновик, заповеднику Марину Парунову учинило се да на хриди види човека. Није, у први мах, поверовао очима да усред зиме, на месту на ком се гнезде само галебови и гмизавци, може да буде човек. И то жив јер је махао рукама. А учинило му се, још, и да је само у гаћицама. Позвао је морнара Мату и више није било сумње: тамо на обали Маслиновика заиста је човек. Можда чак неко с „Триестине“.

Упркос великим таласима, успели су да се сасвим приближе острву. И имали шта да виде. Пребледели младић густе чекињасте браде и с тамномодрим пругама по телу нетремице их је посматрао, а онда се од провале изненадног плача сручио на стену. Морнари са „Сложне браће“ лагано су га умотали у ћебе и онда жустро почели да трљају тело које се још тресло од плача. Ваљало је што пре повратити га у живот.

ОДИСЕЈА

Четири дана после вести о страдању италијанског једрењака у водама око Шолте сви су дигли руке од трагања за пострадалом посадом. А онда је на хриди острвца Маслиновик примећен човек у гаћицама, усред зиме...

Мало касније, док су га у кабини појили топлим чајем, младић се примирио. Прво је упитао који је дан. Кад је чуо да је 24. децембар, наново је бризнуо у плач: „Мама миа, мама миа!“ Ускоро су сазнали да се зове Антонио Полети, да је морнар са „Триестине“ и да је родом из Пирана. А онда је, док је брод грабио према Шолти, потекла готово нестварна прича.

„Пловили смо од италијанске обале према источној страни Јадрана намеравајући да се што пре докопамо средњодалматинског архипелага. Море је било мирно, чак је и недеља, 21. децембар,

протекла без особитих узбуђења. Увече сам био слободан и, након вечере, отишао на спавање. Смену за кормилом требало је да преузмем тачно у поноћ. Из сна ме пробудила снажна експлозија. Погледао сам на сат – било је тачно 21. Изјурио сам на палубу. „Триестина“ је кљуном већ улазила у море.

Заповедник Пјетро Фрађакоми довикивао је да се чамци за спасавање одмах спуштају у воду и да сви узмемо појасеве за спасавање. Нисмо честито успели ни да пресечемо конопе који су држали чамце, а једрењак се нагло окренуо на страну.

Сви смо поскакали у море и убрзо успели да се пребројимо. Било нас је само петорица, остале тројице ни у траговима, вероватно их је брод одмах повукао са собом. Било је језиво хладно, с небом осутим зимогрожљивим звездама. Ипак, убрзо сам у даљини угледао светло, тачкицу која је жмиркала. Светионик, вероватно. Пошто сам кормилар и добро се сналазим, закључио сам да се налази око осам миља јужно од нас. Договорили смо се, надвикујући хук ветра, да пливамо према том светлу. Оно нам је, сви смо то знали, у тим тренуцима било једини спас.

Таласи и јаке струје распршили су нас на све стране. Викао сам колико ме је грло носило у нади да ћу чути одговор. Одговарала су ми само уста пуна воде. Знао сам да сам морам да се изборим за живот и наставим да пливам према светлу. Снага ме је лагано напуштала, па сам почео да скидам један по један део одеће натопљене водом. На крају сам остао само у гаћицама у које сам стрпао новчаник с документима. Да ме препознају ако ме мртвог нађу. Знао сам, такође, да не смем да станем јер телесну температуру могу да одржавам једино пливајући...“.

Посада „Сложне браће“ одмах је схватила да је морнар Антонио Полети пливао према светионику острвцета Муло. Због великих таласа који су се разбијали о оштро стење, није ни покушао да се ту докопа обале, а и позиви у помоћ били су залудни пошто тада није могао да чује ни сам себе.

„Одлучио сам да заобиђем острвце верујући да иза њега мора да буде копно. Било је, али стеновито и неприступачно. Кренуо сам даље и онда, колико сада памтим, готово не верујући, осетио тврдо испод ногу. Неколико пута сам трупкао по њему да се уверим да је то ипак оно...“.

Касније је утврђено да се морнар с несрећне „Триестине“ докопао острвца Свилан, две наутичке миље од светионика Муло.

„Оштар камен без растиња, само голи камен. Уплашио сам се да је то крај јер више нисам имао снаге да поново уђем у воду. Убрао сам неколико грана ниског растиња у намери да трењем изазовем варницу и направим ватру. Узалуд, грање је било мокро и зелено. Уз то, нисам приметио ниједног гмизавца, бар да, колико-толико, утолим глад. Није било друге, поново сам морао у море. Пливаћу пратећи талase који, разуме се, хитају према обали...“.

Прича-исповест коју су онда пренели не само наши него и светски новинари говори о даљем путешествију морнара Полетија. Он је с ненастањеног Свилана, после дугог пливања, стигао на острвце Барилац, такође ненастањену камену пустош. С њега је у даљини опазио ново острво и запливао према њему. Кад је ту осетио чврсто тло под ногама, више није имао снаге да сам изиђе. Чекао је да га таласи избаце на сигурно. Стигао је на Маслиновик. Али...

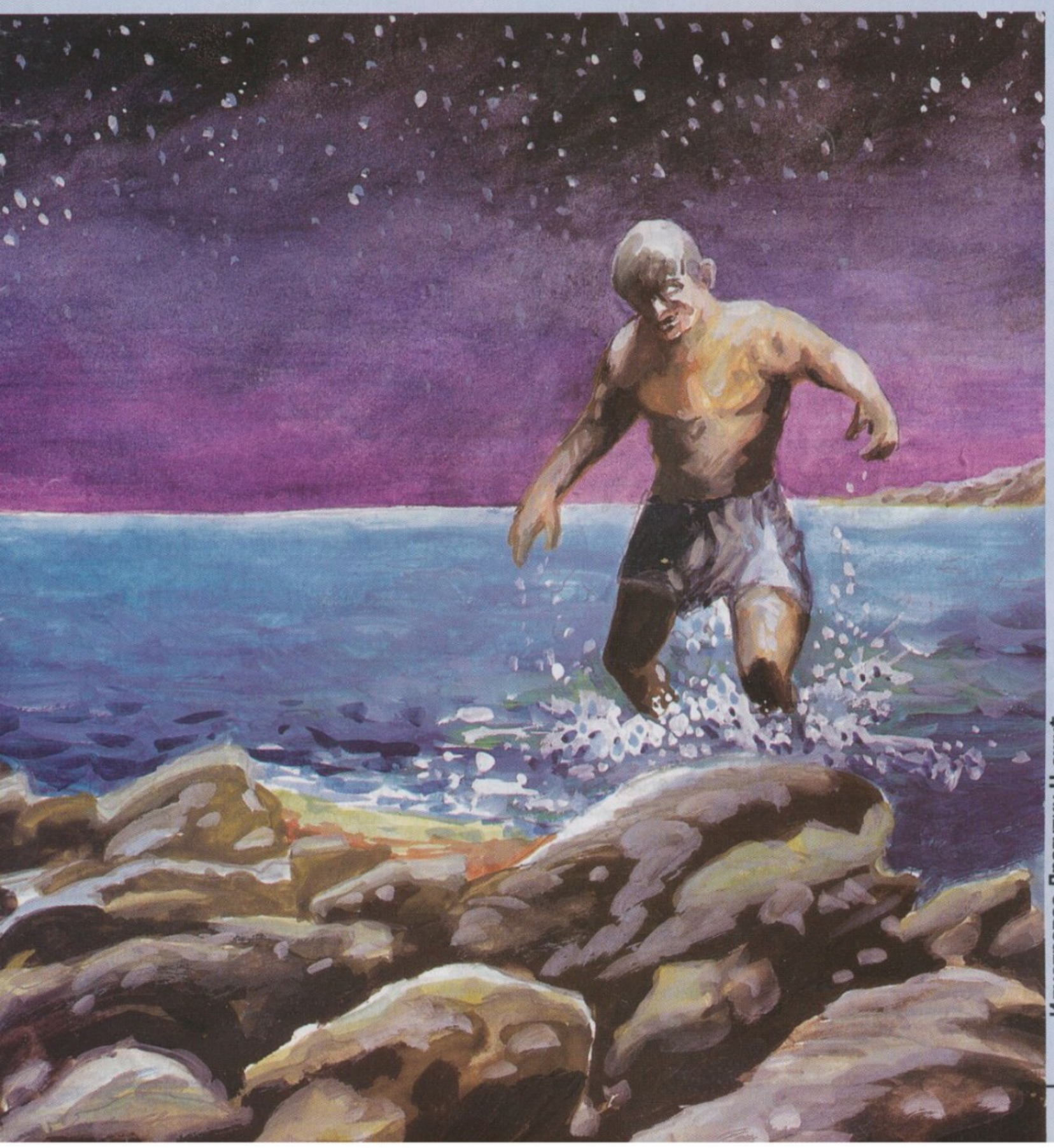
„И ту ме је чекало разочарање. Нигде ни човека ни куће, никаквог живота сем бодљикаве макије. Ипак, од ње сам направио какав-такав лежај, њоме прекрио голо тело и повремено се шибао пругем да колико-толико одржим циркулацију. Ту сам први пут заплакао и поверовао да нећу успети. Због хладноће и глади нисам могао ни да заспим. Онда је у зору јутра за које више нисам знао које је по реду почело југо с кишом, прилично топлом за ово доба године. Сад сам поново поверовао да за мене има наде. Јурцао сам по острвцету срчући кишницу из камених пукотина и малчице повратио снагу. Чак сам, тада, од среће и запевао. Али, убрзо сам осетио хладноћу до костију. Ни овде нисам успевао да распалим ватру, па сам одлучио, да бих се угрејао, да преносим камен с краја на крај острвца. Посртао сам и од изнемоглости и од терета, али сам камење теглио тамо-амо...“.

Кад се на хоризонту, 24. децембра у 13.30 сати, појавио једрењак „Сложна браћа“, једини преживели морнар с „Триестине“ напокон је био уверен да га је Посејдон овог пута поштедео. Усред зиме, само у гаћицама, успео је да – пливајући и трупкајући – преживи 64,5 сати.

(Овај текст је, највећим делом, приређен на основу података из књиге Мате Талијанчића „Плава гробница Јадрана“.) ■

Приредио П. Милатовић

МОРНАРА ПОЛЕТИЈА

Илустровао Драгутин Њежић

Морски црви

НОВОГОДИШЊЕ ЈЕЛКЕ

МОЈА ЦЕВЧИЦА,

По грађи су слични кишним глистама и слатководним пијавицама. Сматра се да све ове животиње потичу од заједничких предака који су на Земљи обитавали пре 500 милиона година

Цевасти црви спадају у најнеобичније животиње на морском дну. Око тела образују цевчице налик на свитке пергамента, тако што луче материју на бази калцијума и цео живот проводе у њима заштићени од свакаквих напада. За станиште бирају живе корале, ређе мртве, на чијој површини почињу да граде своје цеви. Како се повећавају наслаге на површини корала, тако и црви продужавају цеви, док на крају њихово скровиште не буде чврсто утемељено. Из цеви извирују да би осмотрили околину и нашли храну. На глави имају продужетке по којима су им рониоци наденули препознатљива имена.

Врста Spirobranchus giganteus најпознатија је по надимку „црви божићне јелке“. Два продужетка на глави ових црва неодољиво подсећају на мале јелке, а јављају се у живописним бојама – плавој, црвеној, љубичастој, наранџастој, ружичастој и прави су празник за очи. Ови продужеци зову се радиоле и спиралне су грађе, попут бургије или отварача за боце шампањца. Обрасли су ресама и зато на први поглед изгледају као јелке.

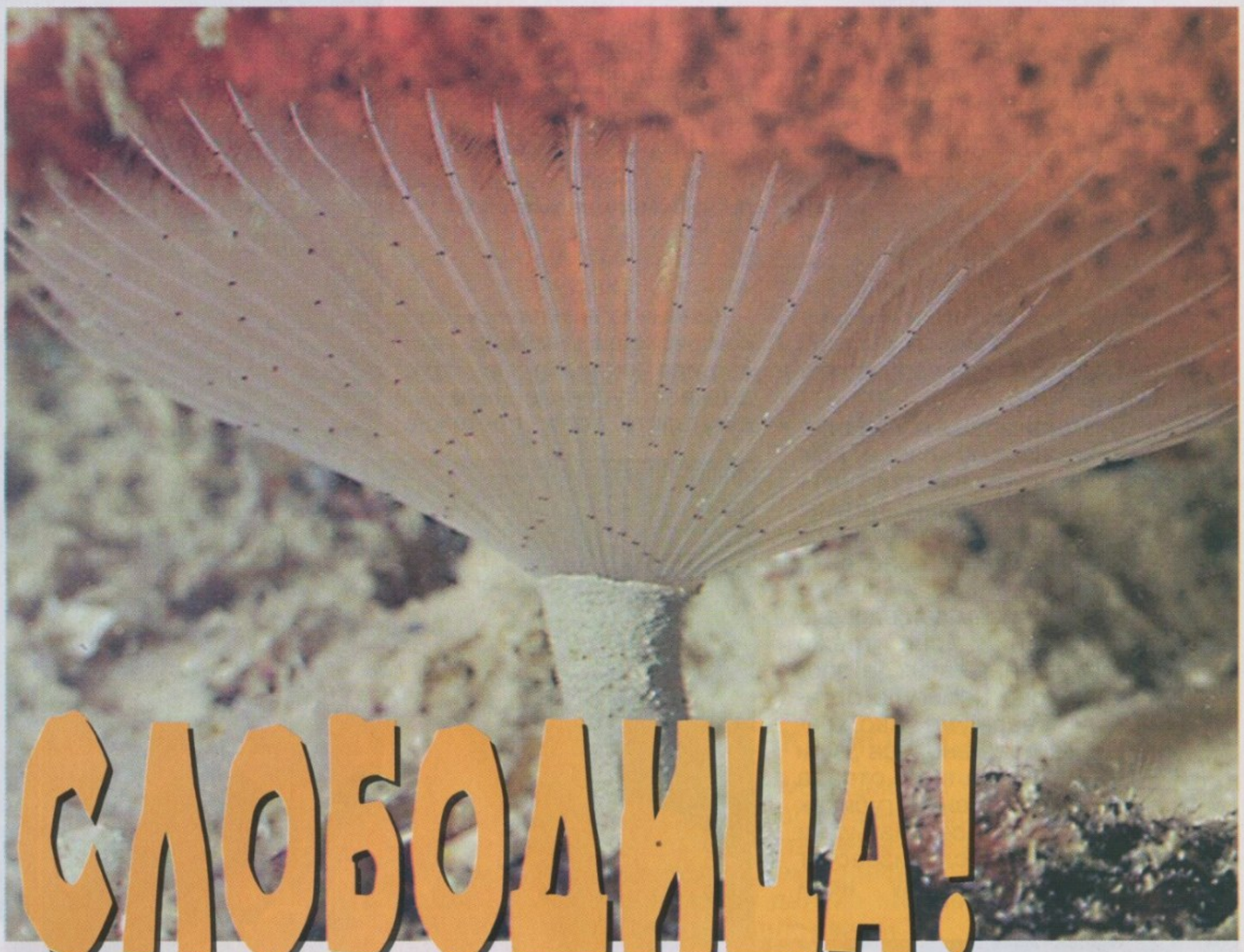
Јелка-црв увек има пар радиола и оне су једини део тела изван цеви. Преко њих црви размењују кисеоник и угљен-диоксид, односно дишу. То су „шкрге“ ове необичне врсте, свакако различите од рибљих по изгледу, али не и улози. Друга, подједнако значајна улога радиола јесте сакупљање и прочишћавање фитопланктона из воде. Хранљиви састојци клизе по спирали све до уста црва која су скривена у безбедној унутрашњости цеви.

Научници су ову врсту први пут видели још 1766. године. Црви-јелке дугачки су у просеку четири центиметра, а њихове радиоле имају око два центиметра. Живе десетак година мада су неки доживели чак 40. Занимљиво је да потомци немају увек исту боју радиола као родитељи. Зато се корали насељени црвима-јелкама шарене као ускршња јаја.

Цевасти црви сви одреда су веома плашљиви и, на први знак опасности, за трен ока шмугну дубоко у унутрашњост свог скровишта. Уз то, јелке-црви имају на врху цеви и вратанца која мућевито залупе и тако оставе напољу незваног госта, обично каквог морског рачића. Али, после само тридесетак секунди поново ће бојажљиво провирити радиолама.

За подводне фотографе снимање јелки-црва велики је изазов, пре свега зато што су мали, али и плашљиви, толико да се и сенке уплаше и мућевито се повуку у цев. Зато се фотографи обично сместе испред свог „мотива“ и стрпљиво чекају да поново извири водећи рачуна о дисању како га мехурићи ваздуха не би наново уплашили. Црве-јелке могуће је узгајати и у акваријуму иако је то прилично тешко, али је вредно труда. Посебне продавнице већ су их изложиле прикачене за комаде стена.

МОЈА СЛОБОДИЦА!

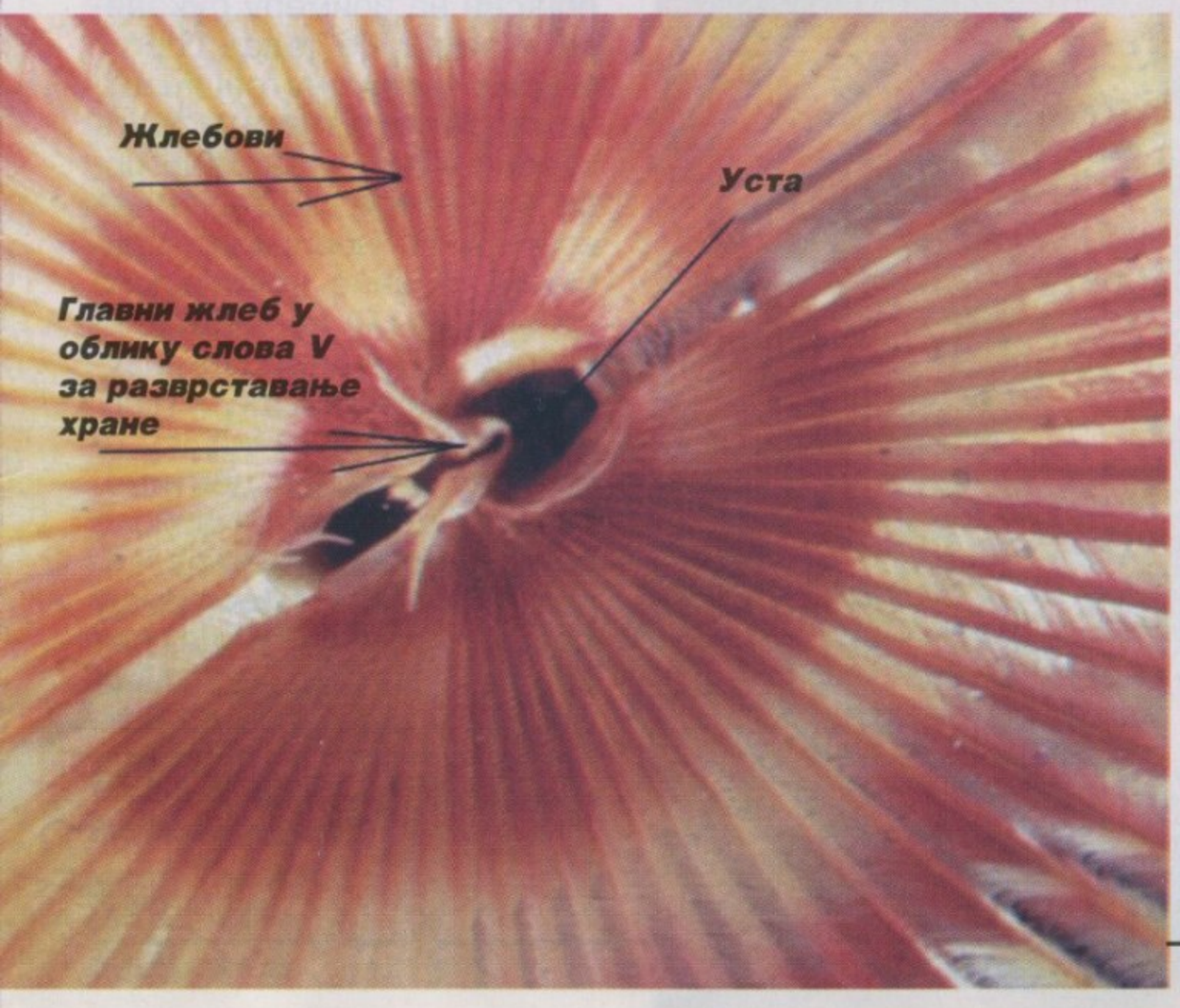
ПАЈАЛИЦЕ

Многи цевасти црви могу да напусте своја станишта ако је то неопходно. Али, не и црви-пајалице названи по познатом кућном помагалу за чишћење прашине на које неодољиво подсећају. Ови црви из породица Sabellidae и Serpulidae заправо су усидрени у цеви. Ту проводе цео животни век померајући се само горе или доле. На површини чланака имају кукице којима се закаче за унутрашњост цеви и чекиње које им помажу приликом померања. Тело им је дугачко око десет центиметара, а једини део који извирује из цеви, као и код црва-јелки, јесу пипци што излазе из главе. Сваки пипак обрастао је ресама и сличан је перју живописних боја – свих нијанси наранџасте и црвене.

Ова морска животиња поседује и својеврсну покретну траку од лепка, са само једним циљем – да се нахрани. Ево како то ради: површина реса прекривена је длачицама које „мрешкају“ воду и издвајају бактерије, зоопланктоне и остале хранљиве материје терајући их дубље ка средишту пајалице. Тамо састојци улазе у нарочите слузаве жлебове. Слуз их спречава да се одвоје и тера их још дубље.

У подножју пипака који образују лепезу, тамо где су уста црва, налази се већи жлеб нарочите грађе за разврставање свега што је вода „нанела“. У попречном пресеку жлеб изгледа као латинично слово V. Најмање честице падају на његово уско дно, нешто веће остају у средини, а највеће на врху. Оне и отпадају прве јер су неупотребљиве и незанимљиве. Средњи слој спушта се тик до уста, тамо скреће и полази ка цеви. Ту ће ове материје црву добро доћи као додатна грађа за кућицу. А храна на дну жлеба, која пада тачно у уста, права је посластица.

Црв-пајалица не може да види, помирише, чак ни да претходно проба храну која до њега стиже. Управо зато природа се побринула да му подари способност одабира.

Како се храни црв-пајалица

У суровим околностима преживљавања на морском дну све је повезано – што је сакупљачки механизам бољи, квалитетнија је храна, боља храна значи и јаче потомство, бројније потомство које преживи допринеће богатијој колонији која ће се са осталим, подједнако халапљивим суседима, изборити за свој животни простор.

Размножавањем црва-пајалица настају ларве које се, док се не развију у црвиће, хране зеленим алгама. Црвићи се убрзо настањују на дну правећи сопствена скровишта.

Метаболизам ових црва је јединствен и они траже много хране, па их је због тога готово немогуће одгајати у акваријуму. Ако хране нема довољно, црв „губи главу“ – пајалица отпада како би се смањио губитак енергије. Црв се смањује и стањује, а после извесног времена израстају нови пипци и ресе, мање раскошни него пре. Ако хране и даље нема довољно, цео поступак понавља се још једном и, можда, и по трећи пут након чега ће црв-пајалица неминовно угинути.

ВАТРЕНИ

Једна врста морских црва која не живи у цевима, неодољиво подсећа на беле длакаве гусенице. Њихово дугуљасто тело, претежно наранџастоцрвене боје, прекривено је белим длачицама. Ови црви познати су под називом Eurythoe complanata, али их многи рониоци зову „ватрени“. Не због боје тела, већ зато што „жаре и пале“ свакога ко их дотакне.

Беле ресе, због којих ови црви подсећају на умиљате крзнене животињице, у ствари су оштре и шупље иглице (жаоке) од калцијум-карбоната у чијим су коренима кесице с отровом. Ватрени црви могу да „ошину“ уљеза и оставе му у телу десетине отровних иглица које се лако ломе и потом изузетно тешко ваде из, рецимо, шаке, што могу да посведоче бројни неопрезни рониоци.

Ватрени црви су немилосрдни грабљивци. Они не чекају да им плен падне у уста као цевасти црви. Њихова чељуст има једно нарочито својство које би можда најлакше могло да се објасни на примеру рукавице – када се један „прст“ угура у њену унутрашњост, па се затим избаци с друге стране. Тако и ватрени црви мућевито хватају плен који им се неопрезно приближи. А неке друге врсте на овај начин се и крећу – избаце вилицу и „загризу“ стену, па се привуку к њој.

Ови црви дугачки су у просеку петнаест центиметара, а тело им је широко свега шест милиметара. Гипки су и покретљиви, имају два пара очију и до пет кратких пипака на глави. Бораве у дубинама до петнаест метара, у подножју гребена и корала ■

Ненад Васовић

ПОДМОРНИЦИ ЗАБАВНИК
20. 6. 2003.

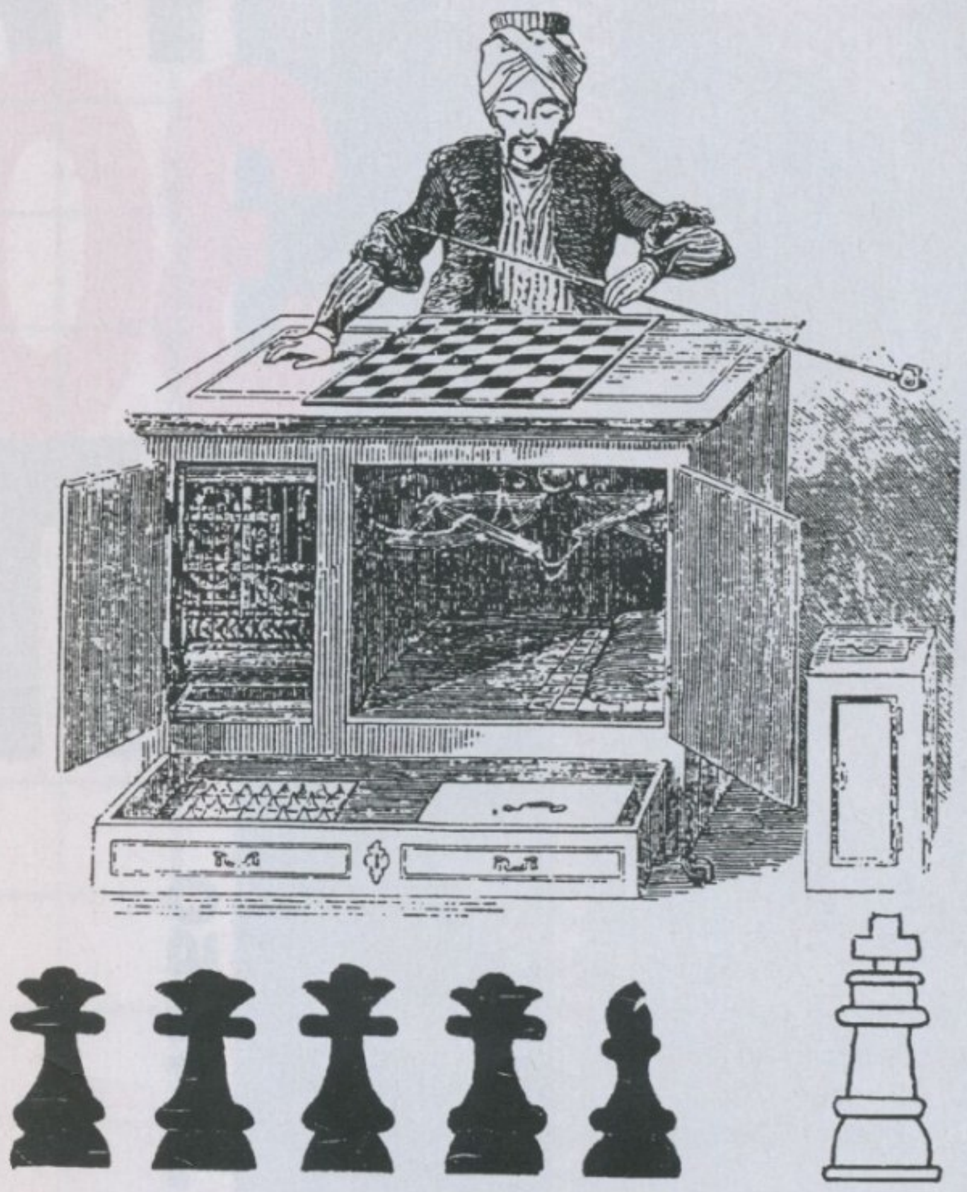
ДВАДЕСЕТ ДРУГО СЛОВО АЗБУКЕ

Направите од картона слово Т истих димензија као ово на слици, а затим га исеците на четири дела истих облика и величине ■

УВЕК ШАХ!

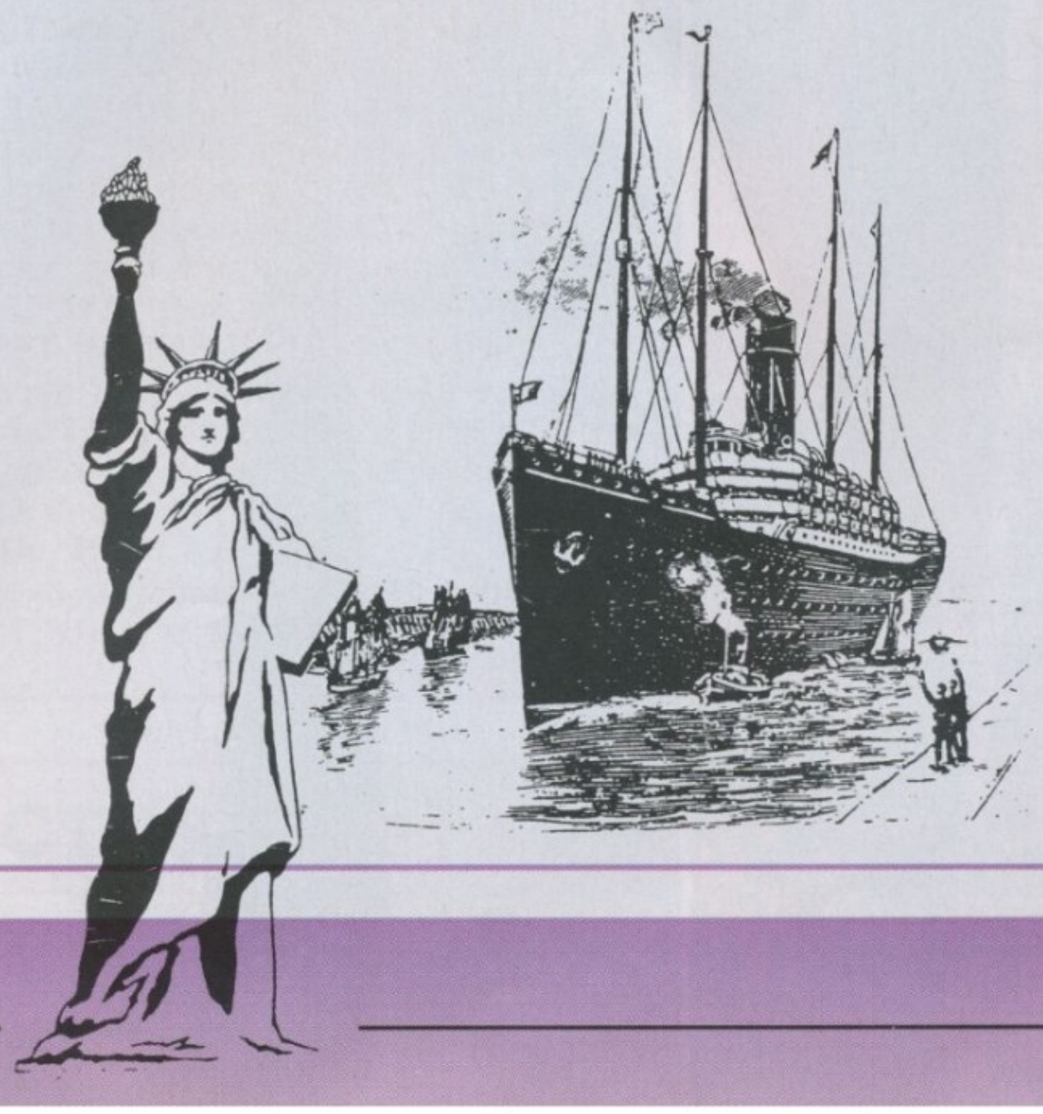
Пре више од сто година чувени Кемпеленов аутоматски играч шаха не само да је побеђивао већину шахиста који су му изишли на мегдан, већ је умео и да поставља шаховске проблеме који су збуњивали многе играче. Ево једног од њих:

На шаховску таблу поставите четири црне краљице и једног црног ловца тако да бели краљ не може да се помери ни на једно слободно поље, а да се не нађе у шах положају ■

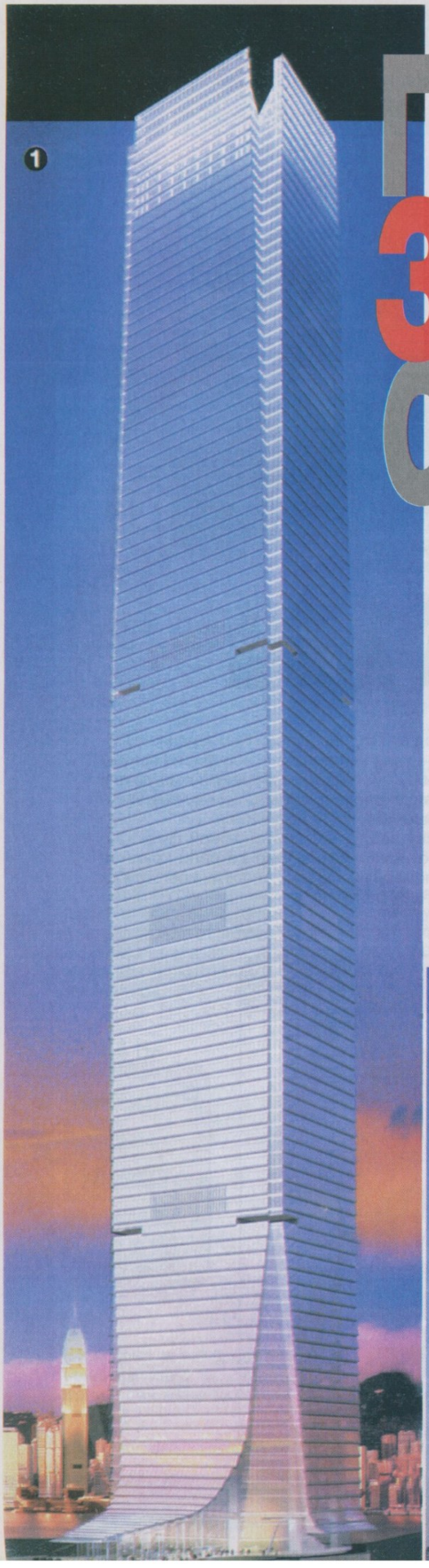
НЬУЈОРК-ПОРТСМУТ-НЬУЈОРК

У златно доба парних машина велики пароброди улазили су у њујоршку луку и из ње испловљавали свакога дана. Три парода испловила су истога дана из Њујорка за Портсмут у Великој Британији. Први брод је пут до Портсмута и назад до Њујорка превалио за 12 дана. Другом броду је за то исто путовање требало 16 дана, а трећем броду 20 дана. Пошто је пристајање у луци за бродове који плове у два правца могло да траје свега 12 сати, бродови су се враћали на море истога дана када би и стигли у луку.

Колико ће дана проћи пре него што сва три брода поново исплове из Њујорка истога дана? Колико ће у међувремену повратних путовања обавити сваки од бродова? ■

Решења на страни 61

ГРАД НА 300 СПРАТОВА

Ако је неко помислио да је рушење кула близнакиња у Њујорку означило крај ере небодера, грдно је погрешио. После 11. септембра почела је нова утакмица у потрошњи челика, бетона, стакла и чуда електронике

КУЋЕ ПРОБИЈАЈУ НЕБО

Инжењери сада имају још један задатак: да пре исцртавања првих обриса новог солитера смисле како ће изгледати његов могући крај. Будући да су сви јасно видели да се не може сазидати сасвим безбедан облакодер, треба, пре свега, предузети мере да у случају неке опасности из њега сви изађу неповређени.

Због тога је за овако високе зграде измишљена, и већ се користи, техника која се зове „цев у цев“: реч је о унутрашњој грађевини у облику цеви у којој су смештени лифтови и друга постројења и још једној, спољашњој, у којој су станови или пословни простор. Таванице, то јест подови, закачени су између једне цеви и друге.

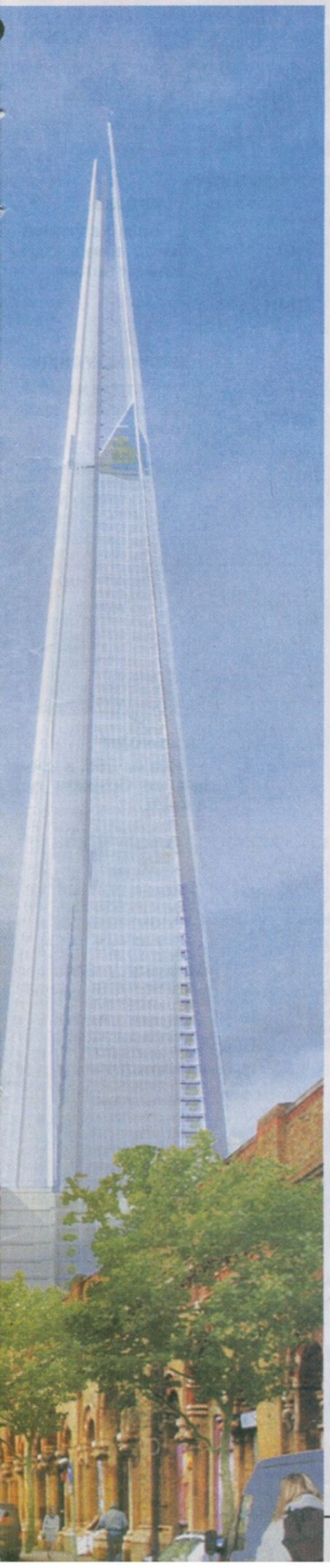
Слабост таквих грађевина и јесте у тим везама, а то је био и разлог због кога су се торњеви у Њујорку онако брзо срушили. Ојачавати ове везе немогуће је, како због увећања трошкова градње, тако и због тога што би зграда постала сувише крута и не би могла да „дише“. Наиме, током лета

фасаде зграда високих и до 400 метара због загревања „порасту“ и прошире се за око 20 центиметара, тако да су измишљене нове, „активне“ фасаде, дуж којих стално струји хладан ваздух да би се смањила разлика између спољашње и унутрашње температуре.

Поред свих потешкоћа које доноси зидање облакодера, има и оних које просечном човеку никад не би пале на памет. На пример, превоз станара лифтовима. Савремени лифтови у оваквим зградама крећу се брзином од 60 km/h, па се јављају поремећаји у притиску ваздуха. Да би се овоме доскочило, експериментисало се са кабином под притиском смештеном у тунел са вештачки произведеним ветровима, што је стајало два милиона евра.

СВЕ ЈЕ ПОЧЕЛО ОД 94 МЕТРА

Зграда под именом Свет била је 1890. године чудо од висине са своја 94 метра. А 1998. године, после дуге расправе, Петронијас куле у Куала Лумпуру (452 m) преузеле су прво место од Сирс тауера у Чикагу (442 m). Ни овај рекорд неће још дуго потрајати јер ће више зграде бити и Ковлон стејшн тауер у Хонгконгу (480 m) и Светски финансијски центар у Шангају (492 m). За длаку ће их затим надмашити Тајпеј 101 (508 m) који треба да буде завршен 2004. године ■

Највећа невоља ипак је гибање торњева изазвано ветром које изазивају ваздушни вртлози и доводе у опасност стабилност саме грађевине. Због тога се сада велика пажња обраћа на облик зграде (најбезбеднији је купаст), или се додају детаљи који ће распоредити дејство ветра: на пример, смишљена су и посебна клатна одређене тежине, затим отвори кроз које ветар прохуји, а најновије компјутерске технологије омогућавају стварање контравибрација.

У Јапану се већ увелико служе овим новим технологијама, али не причају много о томе из бојазни да људи не би куповали станове у солитерима којима управљају компјутери. Због тога је у контролним салама све добро прикривено у скулптурама Буде и олтарима с другим божанствима да се људи не би непотребно узнемиравали ■ *З. М.*

ВИСОКО, ВИШЕ, НАЈВИШЕ

1 КОВЛОН СТЕЈШН

Висина 480 m (108 спратова)

Стање: градња је у току, а свечано отварање предвиђено је за 2007. годину.

Особине: гради се у Хонгконгу од челика, бетона и композитних материјала. На последњим спратовима налазиће се хотел са седам звездица који ће уједно бити и највиши на свету ■

2 МИЛЕНИЈУМ ТАУЕР

Висина 840 m (180 спратова)

Стање: још се пројектује, а треба да буде завршен 2009. године.

Особине: биће то кула довољна сама себи и то не само са енергетске тачке гледишта, него и у погледу прераде отпадака заједнице од 60.000 људи који ће ту живети и радити. Градиће се на два километра од обале у Токијском заливу. Купаст облик торња предвиђен је као најсигурнији вид борбе против урагана који дувају у овим областима ■

3 СВЕТСКИ ТРГОВИНСКИ ЦЕНТАР

Висина 492 m (101 спрат)

Стање: гради се, а завршетак је предвиђен за 2007.годину.

Особине: радови су почели 1997. године и привремено прекинути због економске кризе која је захватила Далеки исток. У фебруару ове године изградња је настављена. Биће то највиши облакодер у Шангају ■

4 ЛОНДОН БРИЏ ТАУЕР

Висина 309 m (66 спратова)

Стање: још се пројектује.

Особине: највиши облакодер у Европи налазиће се у Лондону и биће дело чувеног архитекте Реноа Пјанија. У њему ће моћи да живи или ради 7000 људи. Грејање топлотом која се ствара у канцеларијама и преноси у станове омогућиће уштеду од 35 одсто енергије ■

УСПРАВНИ ГРАД

СТУБОВИ

Биће их 92, а за њих ће се повезати мрежаста грађа спратова (хоризонтале).

КВАРТОВИ

Предвиђено је да их буде 12, сваки висок по 80 метара: у њима ће бити станови, канцеларије и вртови.

ПРОТИВПОЖАРНЕ ЗОНЕ

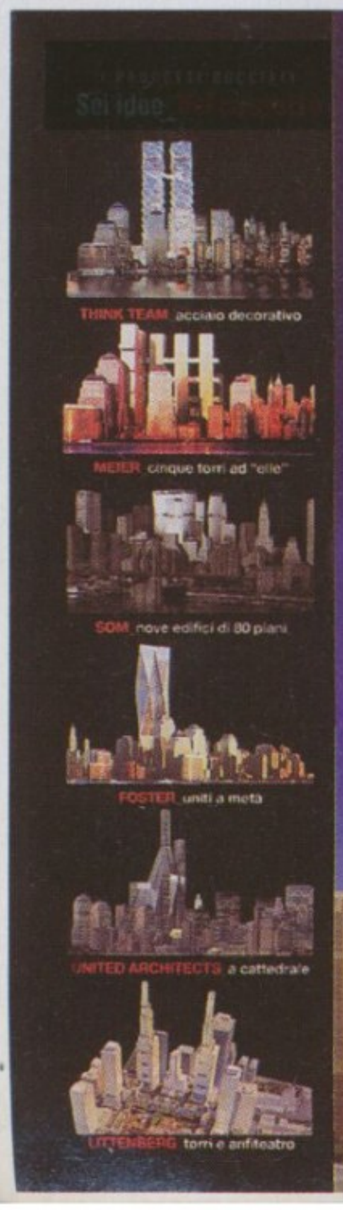
Њихова висина је од 7 до 15 метара. Садрже резервоаре с водом, а могу се користити и за евакуацију становника.

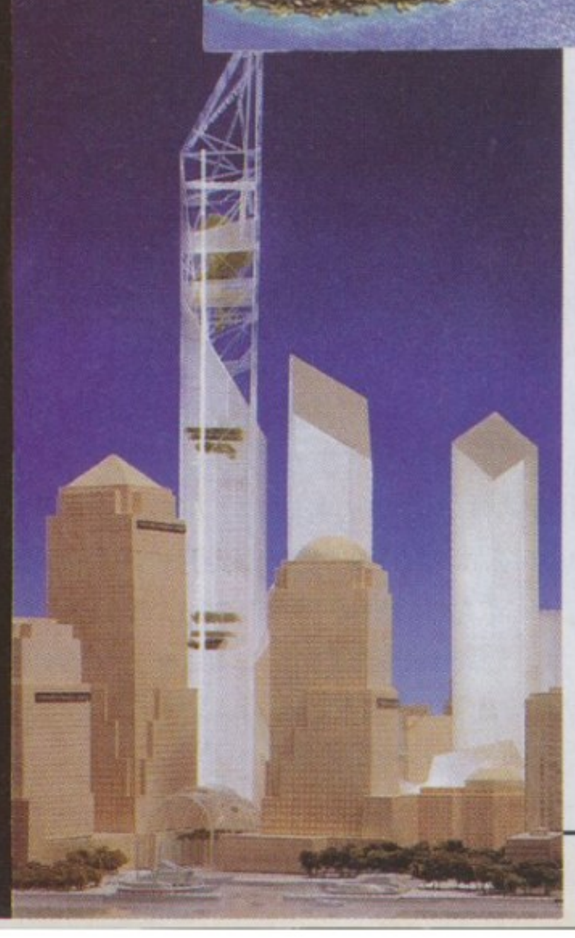
На месту срушених кула близнакиња у Њујорку засигурно ће нићи нови небодери. На конкурсу за нови Светски трговински центар прву награду добило је ово решење Данијела Либескинда. Реч је о торњу високом 541 метар, са шест висећих вртова и темељима старих торњева претворених у музеј.

УСРЕД МОРА

Острво с „бионичком кулом“ имаће пречник од једног километра, а изградња ће стајати 15 милиона евра.

У њему ће моћи да живи 100.000 људи, биће висок 1128 метара, имаће 300 спратова и биће подељен на 12 квартова са стотинама кућа. Шпански архитекта Хавијер Пиос дошао је на овакву замисао посматрајући унутрашњу грађу биљака где се смењују пуни и празни простори како би се одупрли утицајима околине. Ова „бионичка кула“ која ће моћи да осцилира (клати се у односу на вертикалну осу) и до 2,45 m биће за 15 година сагрђена или у Хонгконгу или у Шангају.

ЗГРАДЕ

Свака ће бити висока 20–25 m, са великим слободним просторима.

СТУБОВИ

Направљени су од нарочитог бетона, са унутрашњим шупљинама за пролаз каблова и цеви.

КЛИМА

Фасада ће омогућити проток ваздуха да би се у квартовима створила природна микроклима.

МРЕЖА

Биће направљена од веома издржљивог бетона.

СЕРВИСНЕ УСЛУГЕ

Вода, струја и вентилација пролазе кроз стубове.

ЛИФТОВИ

Биће их 368, а кретаће се брзином од 54 km/h.

НЕУСТРАШИВИ ИРОКЕЗИ

Индијанско племе Ирокези, које потиче из Канаде, познато је по зидарима који су веома тражени када почне да се зида небодер. Зашто? Изгледа да баш никад не пате од вртоглавице. Можда због генетске прилагођености висинама. Они, међутим, кажу да овај дар имају захваљујући једном верском обреду у ком ножем засецају колено уверени да је оно центар за равнотежу. Захваљујући овом самоповређивању, Индијанци мисле да су „оперисани“ од вртоглавице. На слици је један Ирокез на високој грађевини ■

АДЛЕР

ГУЛАГ

II део

АЛИ... АЛИ, ШЕФЕ ШМАРОВ, ТАЈ ЗЕК ЈЕ ПРЕКРШИО СВА ПРАВИЛА ЛОГОРА... ЗАСЛУЖИО ЈЕ СМРТ!

НАРАВНО ДА ЈЕ ЗАСЛУЖИО СМРТ, АРСЕНИЈЕВ... АЛИ, РАЗМИСЛИ МАЛО, МРТАВ ЗЕК ВИШЕ НЕ ПАТИ... А ОНИ СУ ОВДЕ ДА БИ ПАТИЛИ...

ХАЈДЕ, ЗЕК... ПЕЊИ СЕ! ПОЖУРИ, ЧЕКАМО ТЕ!

ПАЛА ЈЕ НОЋ...

ТИ ГАДОВИ НЕЋЕ ИМАТИ МОЈУ КОЖУ... ЗАКЛИЊЕМ СЕ, ПОБЕЋИ ЋУ ОДАВДЕ!..

АХ! АКО ОВДЕ ОСТАНЕМ, НА КРАЈУ ЋУ ЦРЋИ...

ОВДЕ ЖИВЕ ОНИ КОЈИ ЈОШ НИСУ СТУПИЛИ НА ПУТ ПРЕВАСПИТАЊА...

СУТРАДАН УЈУТРУ, ГОРЕ НА РЕЦИ...

ПРОКЛЕТА ЗЕМЉА!

ОХ! ТАМО... ЈАКУТКИЊА![1]

НЕ ЗАУСТАВЉАЈ СЕ, ВАСИЛИЈ! ИМАМ МЕТУ!

ТАК ТАКАТАК!

ОКРУТНИЈИ СУ ОД ВУКОВА ИЗ ТУНДРЕ ЈЕР УБИЈАЈУ РАДИ ЗАДОВОЉСТВА...

[1] ЈАКУТИ: НАРОД СЕВЕРНОГ СИБИРА

НА ГРАДИЛИШТУ...

ЕВО, ЗЕКОВИ... ЕКСПЛОЗИВНО ПУЊЕЊЕ ЈЕ СКОРО ГОТОВО... ТРЕБА НАМ ЈЕДАН ДОБРОВОЉАЦ ДА ЗАПАЛИ ФИТИЉ!

ПРЕКРАТАК ЗА МЕНЕ!

КОМЕ КАЖЕШ!

ОВО НЕ МИРИШЕ НА ДОБРО...

НА ТРИ, ЈА ЋУ ОДРЕДИТИ ДОБРОВОЉЦА!

ЈА!

ЈА... ЈА САМ ВАШ ЧОВЕК!

НЕ ИДИ, ФОН БЕРГ! ТО ЈЕ ЛУДОСТ! ИЗГЛЕДА ДА СУ ПОСТАВИЛИ ПРЕКРАТАК ФИТИЉ!

ДА! СВАКИ ПУТ ИСТА СТВАР... ЈАДНИК НИКАДА НЕМА ВРЕМЕНА ДА СТИГНЕ ДО ЗАКЛОНИ...

УЗАЛУД СВЕ! ДАНАС ЈЕ ТО ОН... СУТРА, МИ!

ЕНО, НАШАО ЈЕ ЕКСПЛОЗИВ... САД ЋЕ БИТИ ЗАБАВЕ! ХЕ! ХЕ!

ДА, ШЕФЕ...

АЛИ... АЛИ... ГДЕ НЕСТАДЕ?

НЕ ЗНАМ, ШЕФЕ...

БУУМ!

КАСНИЈЕ, У ТОКУ ДАНА...

И? ЈЕСТЕ ЛИ НАШЛИ НЕШТО?

ЈОШ НИШТА, КАПЕТАНЕ... МОРА ДА ГА ЈЕ ЗАТРПАЛО КАМЕЊЕ!

ТО МИ СЕ НЕ ДОПАДА, ПОРУЧНИЧЕ ПЕТРОВ! А МОЖДА ЈЕ ПОБЕГАО...

ТО ЈЕ МАЛО ВЕРОВАТНО, КАПЕТАНЕ! СИГУРАН САМ ДА ЋЕМО НАЋИ ЊЕГОВО ТЕЛО ПРИ РАШЧИШЋАВАЊУ ПУТА!

НИ РЕЧИ КОМАНДАНТУ О СВЕМУ ОВОМЕ.. НЕМОЈ ДА ТЕ ЂАВО ОДНЕСЕ, ПЕТРОВ... ТИ ЗНАШ ШТА ДРАГО РАДИ ОНИМА КОЈИ ДОЗВОЛЕ ДА ИМ ПОБЕГНЕ ЗЕК...

БУДИТЕ МИРНИ, КАПЕТАНЕ! АКО ЈЕ ИПАК НЕКАКО УСПЕО ДА ЗБРИШЕ, ОНАКО ОБУЧЕН НЕЋЕ ДАЛЕКО... НЕ ЗАБОРАВИТЕ, ЗИМА ЈЕ ТУ...

ИДИ! ДАН ЈЕ ЗАВРШЕН... ПОКУПИТЕ ЗЕКОВЕ, ВРАЋАМО СЕ У ЛОГОР!

РАЗУМЕМ!

ХАЈДЕ, ПРЉАВШТИНО, САБИЈ РЕДОВЕ!

СИГУРАН САМ ДА ЈЕ НЕМАЦ ПОГИНУО!

ЈА САМ УБЕЂЕН ДА СЕ СПАСАО!

ГДЕ ГОД ДА ЈЕ, СИГУРНО МУ ЈЕ БОЉЕ!

КАД ЈЕ ПАЛА НОЋ...

ТО ЈЕ ТО! ПУТ ЈЕ СЛОБОДАН... САМО ДА ЈЕ СТАРИ ГОВОРИО ИСТИНУ...

СИНЕ, АКО ЈЕДНОГ ДАНА БУДЕШ ДОВОЉНО ЛУД ДА ПОКУШАШ ДА ПОБЕГНЕШ ИДИ ДО ЗГРАДЕ ЗА...

ЕВО КОВЧЕГА!

АУХ!..

ШКРИП!

ЏАКОВИ!.. ТУ СУ! БОЖЕ!

НОЖ, ПИШТОЉ, МУНИЦИЈА, ШЕЋЕР, ПЕТРОЛЕЈ У ТАБЛЕТАМА, ДНЕВНО СЛЕДОВАЊЕ, КАРТА, КОМПАС... ЈАДНИ СТАРАЦ ГОДИНАМА ЈЕ ОВО САКУПЉАО...

ДОБРО, САД ШТО БРЖЕ ОДАВДЕ...АЛИ, ПРВО ДА УКЛОНИМ СВЕ ТРАГОВЕ СВОГ ДОЛАСКА...

21

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...

ДРАГ'О СЕ ВРАТИО!

БОЖЕ, СМИЛУЈ НАМ СЕ!

И ДОНЕО ЗИМУ СА СОБОМ...

НЕ ЗНАМ, ПАУЕРСЕ, АЛИ ИМАМ УТИСАК ДА ЈЕ ФОН БЕРГ ЖИВ...

ЗАБОРАВИ, ШАБРОЛ!

ЗАБОРАВИ...

БОЉЕ ЈЕ ЗА ЊЕГА ДА ВИШЕ НИЈЕ ЖИВ...ЈЕР, ДА ЗНАТЕ ШТА РАДЕ ОНОМЕ КОГА УХВАТЕ...

ДРЖИ МЕ, ШАБРОЛ, ДА ОВОМ ГАВРАНУ НЕ ЗАВРНЕМ ШИЈУ!

СМИРИ СЕ, ПАУЕРСЕ! ХАЈДЕ, ГАЛКИНЕ, ГОВОРИ...

У НАЈБОЉЕМ СЛУЧАЈУ, УБИЈУ Г'А ИЗДАЛЕКА... АЛИ, АКО Г'А УХВАТЕ ЖИВОГ', ПРВО МУ ОДСЕКУ ШАКЕ, ЗАТИМ Г'ЛАВУ...НЕ ЖУРЕ, РАДЕ НОЖЕМ... ЗАТИМ ШАКЕ ДОНЕСУ ОВАМО, ЗБОГ' ОТИСАКА, А Г'ЛАВУ НАТАКНУ НА КОПЉЕ...

У ИСТО ВРЕМЕ...

ШТА? ЈЕДАН ЗЕК ЈЕ ПОБЕГ'АО, А ЈА ТО ТЕК САДА ЧУЈЕМ!

У СТВАРИ, ШЕФ ШМАРОВ ЈЕ ...

НЕКА МИ Г'А ДОВЕДУ! МОРАЋЕ ДА СЕ ОПРАВДА!

МАЛО КАСНИЈЕ...

ДА ЛИ ЈЕ ЗЕК НАОРУЖАН?

НЕ, МОЈ КОМАНДАНТЕ, НЕ ВЕРУЈЕМ...

ШТЕТА...

БУМ!

КОД МЕНЕ, У ТАЈГИ, КАЖЕ СЕ : "ТИГАР СЕ ЛОВИ ЗАТО ШТО ИМА ОШТРЕ ЗУБЕ И КАЊЕ"!

ЛОВИТИ САПЕТУ ОВЦУ, ЗАИСТА НЕМА НИКАКВУ ДРАЖ...

ОТВОРИТЕ ВРАТА!

ПОБОДИТЕ У ЗЕМЉУ ДОБРО ЗАОШТРЕН КОЛАЦ... ВЕЧЕРАС ЋУ ДОНЕТИ ГЛАВУ ТОГ ЗЕКА!

ДО ЂАВОЛА! ПСИ! ПРОТИВ ПАСА ФОН БЕРГ НЕМА НИКАКВЕ ИЗГЛЕДЕ!

ТИ ЋЕШ ПОНОВО НАУЧИТИ ДА ОДГАЈАШ ИРВАСА, ТВОГ ИСКОНСКОГ ПРИЈАТЕЉА...ОЖИВЕЋЕШ ЗАБОРАВЉЕНЕ ОБИЧАЈЕ ЈЕР ОНИ СУ У ТЕБИ ОД КАКО ЛЕДЕНИ ВЕТАР ДУВА ТУНДРОМ, А СУНЦЕ ЈЕ ГРЕЈЕ СВОЈИМ СЛАБАШНИМ ЗРАЦИМА...

НЕМА МЕСТА ГДЕ МОЖЕШ ДА СЕ САКРИЈЕШ,ЗЕК...ВЕЋ СИ МРТАВ!

МОЈИ ПСИ! ТАКО ЈЕ, НЕШТО СУ НАЊУШИЛИ!

ТЕБЕ СЕ СВИ ПЛАШЕ,ДРАГО... ТИ СИ КРАЉ КОЛИМЕ...ТИ СИ ПОТОМАК НАЈВЕЋИХ ЦАРЕВА, ТАТАРИН ПО ОЦУ И КАЛМУК ПО МАЈЦИ...ТИ СИ ОСВАЈАЧ!

ЉУБОВ, УЖИВАЋЕШ ДА ПОДИЖЕШ СВОЈУ ЈАРАНГУ ТАМО ГДЕ ТИ СРЦЕ ПОЖЕЛИ!

ДРАГО, ТВОЈИМ ВЕНАМА ТЕЧЕ КРВ ТИМУРА И ЏИНГИС КАНА...

ТАМО, У НАПУШТЕНОМ РУДНИКУ И... ОХ! ДО ЂАВОЛА!

ЈАКУТСКИ ЛОГОР! НИСУ ВАЉДА МОЈИ ПСИ ПОМЕШАЛИ МИРИС ЈЕДНОГ ЗЕКА СА МИРИСОМ ОВИХ ДИВЉАКА?! ОСИМ АКО...

ДА, ТАКО ЈЕ! ТАМО, У СРЕДИНИ ЈЕЗЕРА... ПОКУШАВА ДА СЕ ДОМОГНЕ ДРУГЕ ОБАЛЕ... МОЈ ЈЕ!

ХА! ХА! ХА! ОДАТЛЕ НЕ МОЖЕШ ДА МИ УТЕКНЕШ...

МОРАМ ДА СЕ ДОМОГ'НЕМ ОНОГ РУДНИКА ПРЕ МРАКА...

ШТА? КАКО?! ПСИ!

НЕКИ ТИП НА КОЊУ! ОН... КРЕНУО ЈЕ У НАПАД!

ПРВО ДА СЕ ОТАРАСИМ ПАСА!

БУМ!

БУМ!

БУМ!

БУМ!

БУМ!

АХ! ПИШТОЉ... МОЈ ПИШТОЉ СЕ ЗАКОЧИО!

КЛИК!

КЛИК!

ОВО ЈЕ ТВОЈ КРАЈ! ПРИПРЕМИ СЕ ДА УМРЕШ, ЗЕК!

ДО ЂАВОЛА! ОВАЈ ТИП МОЖЕ БИТИ САМО ДРАГО! Е, НЕЋЕ ИМАТИ МОЈУ КОЖУ!

ЧОФ!

ЦАК!

ТУП!

АХ! ПО...ПОГЛЕД МИ СЕ МУТИ... ВИШЕ НИШТА НЕ ВИДИМ... ЈА..

СУТРАДАН...

ДРАГО, ТИ СИ ОСВАЈАЧ...ТИ СИ ЛЕГЕНДА...

ТВОЈА СУДБИНА...КРВ ПОБЕЂЕНИХ НЕПРИЈАТЕЉА ОСВЕЖАВА ТИ ПАМЋЕЊЕ...СВЕ СИ ИХ ПОКОРИО, ДО ЗАДЊЕГ... ЈЕР, ТИ СИ НАЈЈАЧИ...

ТИ СИ НЕПОБЕДИВ, ДРАГО...БЕСМРТАН...

КОМАНДАНТ ДРАГО СЕ ВРАТИО!

ОТВАРАЈТЕ ВРАТА!

КОМАНДАНТЕ, НАЈЗАД СТЕ СТИГЛИ...

КОМАНДАНТЕ! КОМАНДАНТЕ! АЛИ...ОХ...ОН...ОН ЈЕ ПОТПУНО УКОЧЕН...ОН...

ОН ЈЕ МРТАВ! ПОГЛЕДАЈТЕ ТУ РАНУ КОЈУ ИМА НА ГЛАВИ...

НАШЕ ОРУЖЈЕ НЕ МОЖЕ ДА НАПРАВИ ТАКВУ РУПУ... ТО ЈЕ МАГНУМ 300!

ПОГЛЕДАЈТЕ, РАЊЕН ЈЕ И У СТОМАК...А...А ОВИ КАИШЕВИ КОЈИ ГА ДРЖЕ У СЕДЛУ... ТО ЈЕ КОЖА ИРВАСА... ЗНАЧИ ДА СУ ЈАКУТИ...

ДАНАС НЕ МОЖЕМО ДА КРЕНЕМО У ПОТЕРУ ЈЕР ЋЕ СЕ ПОДИЋИ ПУРГА[1]... А ПУРГА ЗНАЧИ ПАКАО!

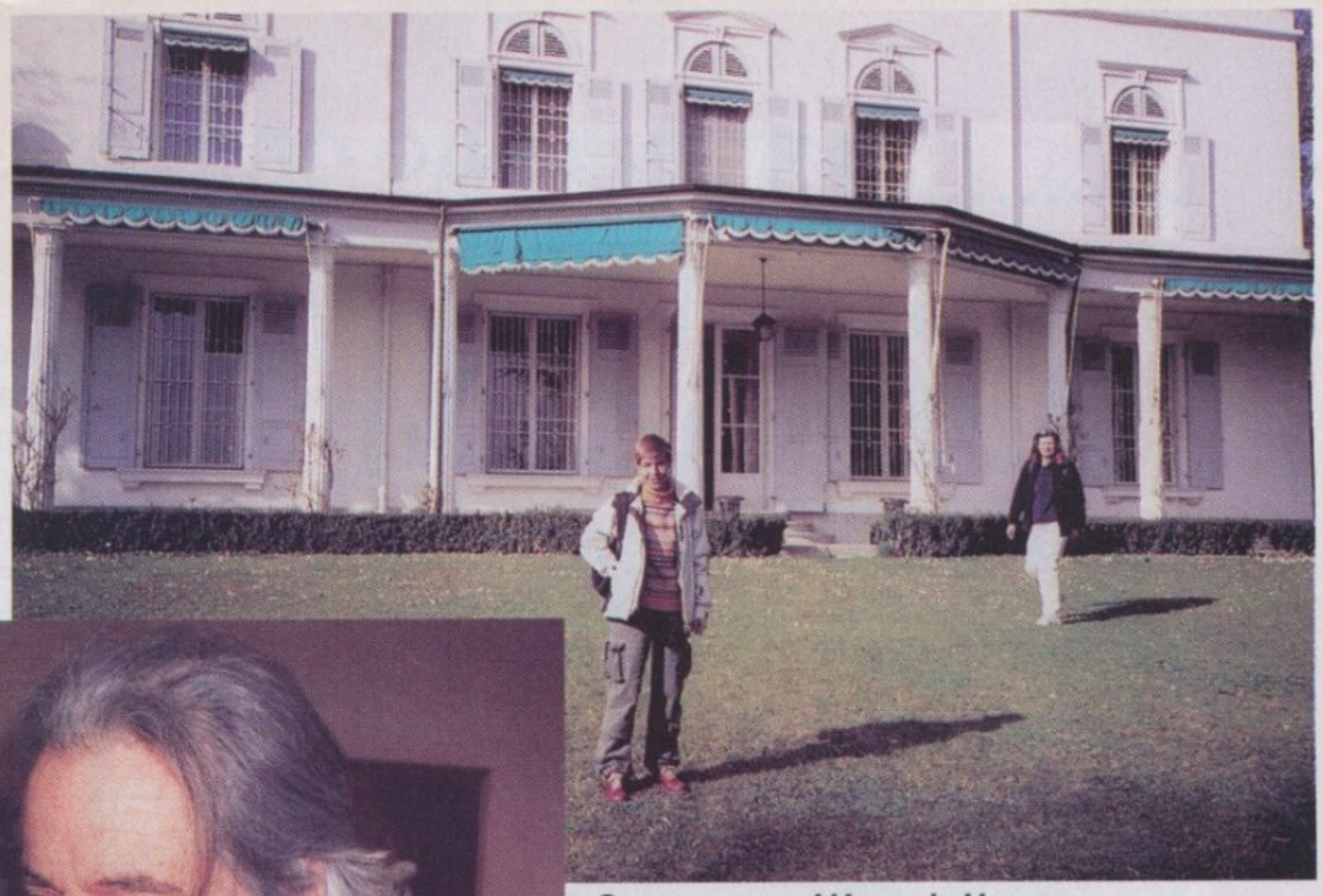
ДРУГОВИ, ДАНАС ЈЕ ЦРНИ ДАН... ДРАГО ЈЕ МРТАВ!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

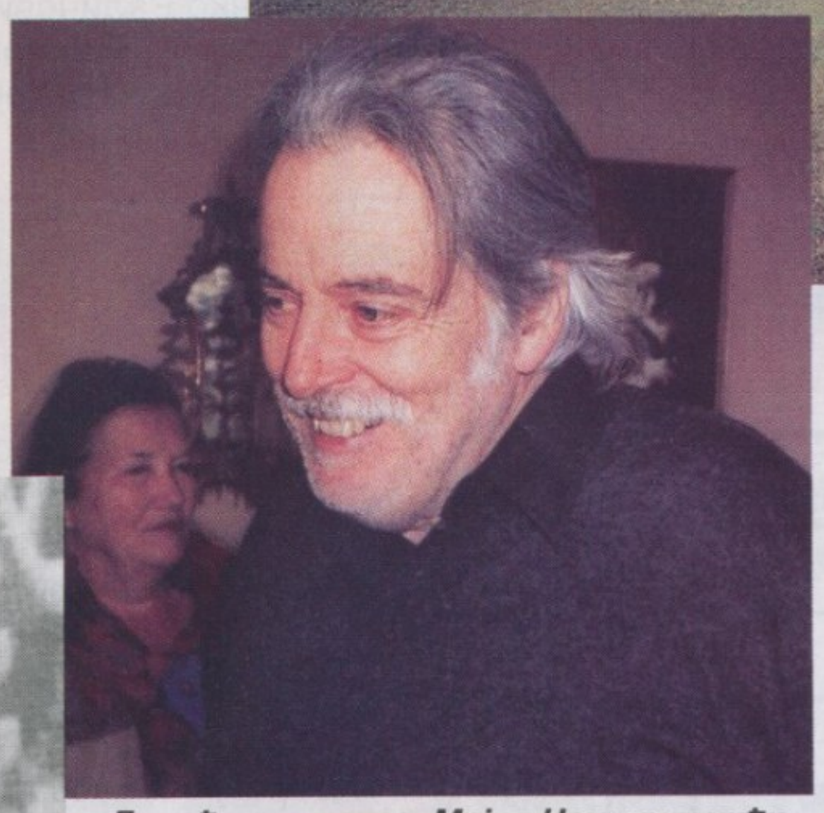
[1] ПУРГА: ВЕОМА ЈАКА СИБИРСКА МЕЋАВА

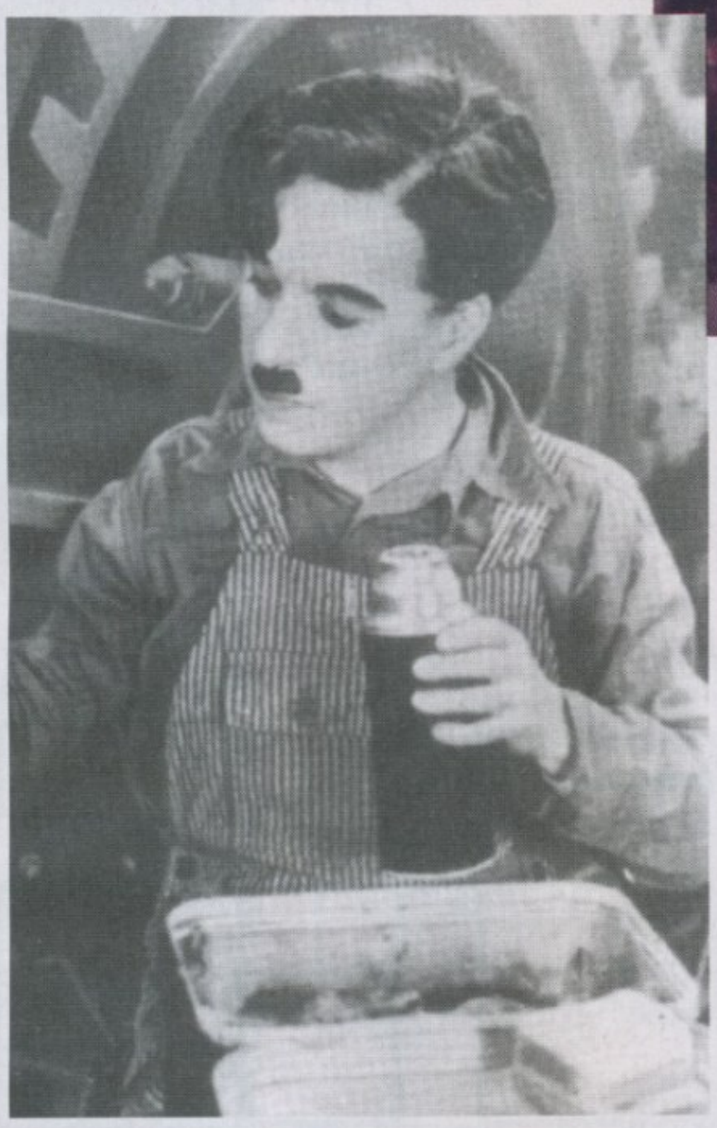
КУЋА ЧАРЛИЈА ЧАПЛИНА

Светски музеј Чарлија Чаплина, вила славног комичара у Швајцарској

Домаћин и кустос: Мајкл Чаплин у кући у којој је одрастао

Чарли Чаплин (1889–1977)

У швајцарском селу Корзије у близини Вевеја, на Женевском језеру, налази се кућа у којој је од доласка у Европу 1952. године живео и радио Чарли Чаплин. Те давне године Чаплин је у Америци проглашен за комунисту због дружења са председником Америчке комунистичке партије. Још на броду којим је кренуо за Европу на премијеру филма „Светлости позорнице“ Чаплин добија телеграм од Едгарда Хувера – директора ЦИА – да се не враћа. Чаплин је на сва путовања водио своју породицу тако да су се сва деца, њих шесторо, и жена, прелепа и тридесет година млађа Ума, нашли у прилици да бирају боравиште у Европи. Како и зашто су одабрали Корзије, наш домаћин Мајкл Чаплин не зна јер је у то време имао само шест година. Мајкл и Еуген Чаплин и данас живе у овом дивном здању, подигнутом на брду, на земљишту од 14 хектара, с баштом у којој расте поврће, стакленом баштом, гаражом за три аутомобила, кућом за послугу, два игралишта за децу, много дрвећа старијег од сто година...

Године 2001. основана је швајцарско-канадска фондација која ће овај простор претворити у „Светски музеј Чарлија Чаплина“. Мајкл и Еуген кажу да ће им бити тешко да напусте дом у коме су одрасли, али важно је да њихов отац добије један овакав музеј. Сама кућа није раскошна: има велику библиотеку с радном собом у којој је Чаплин написао многе своје сценарије, дневну собу с чувеним клавиром „стенвеј“ на коме је компонована музика за „Краља Њујорка“, „Контесу из Хонгконга“ као и аутобиографско дело „Историја мог живота“. Ту је и трпезарија, три кухиње и на спрату спаваће собе.

Скромност овог простора говори о томе какав је Чарли Чаплин био приватно. Има много фотографија, порцеланских фигурица које је обожавао, а у главном холу је и Кипарска триптих икона иако је Чаплин био велики атеиста.

Чаплин је умро 1977. године, а његова жена Ума 1991. Сахрањени су на сеоском гробљу. Овај будући музеј биће отворен после реновирања 2005. године. То је огроман посао у који ће бити уложено 18 милиона евра. Учесници 49. такмичења новинара света у скијању имали су јединствену прилику да се упознају са Мајклом Чаплином и у његовом друштву обићу цео комплекс ■

Д. М.

МАРИЈАНИ С ЉУБАВЉУ

Гинко, кинески кинко или „дрво златних плодова“ (Ginkgo biloba), јединствена је врста дрвета које се у Кини и Јапану сади око храмова, али данас и по парковима. Није познато да ли га има у дивљини и слободној природи. У данашњем биљном свету гинко је без ближих сродника и припада голосеменачама.

Гинко је високо и у старости јако дрво које достиже висину двоспратних зграда. Листови и цветови имају дугачке петељке, лист је лепезаст и широк, делимично подељен на два или три режња. Дрво у цвету подсећа на стабло украшено прелепим жутим лампионима.

Плод гинка доноси слатке плодове у чијој су средини голе семенке, јестиве, које садрже извесну количину уља.

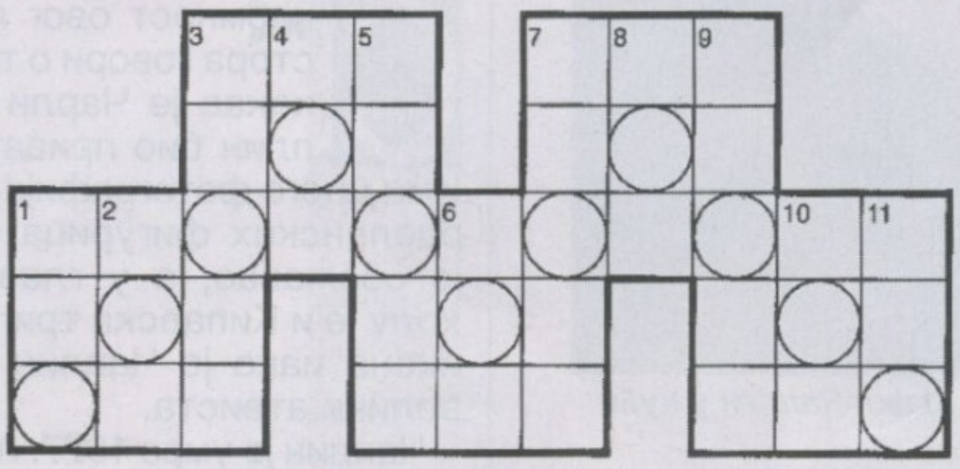
У Европу је гинко доспео 1754. године и постао омиљено дрво у парковима. Један опао, лепезаст и двоструко подељен лист описан је у једној Гетеовој љубавној песми посвећеној Маријани фон Вилемер. Та песма је ушла у Гетеову збирку „Западно-источни диван“ ■

СПОЈИТЕ ПАР

1. Мирослав Антић	а. „Ђачки растанак“
2. Арсен Диклић	б. „Орлови рано лете“
3. Добрица Ерић	в. „Тражим помиловање“
4. Јован Јовановић Змај	г. „Плави чуперак“
5. Драган Лукић	д. „Салаш у Малом риту“
6. Десанка Максимовић	ђ. „Фазони и форе“
7. Бранко Радичевић	е. „Огрлица од грлица“
8. Љубивоје Ршумовић	ж. „Ђулићи“
9. Градимир Стојковић	з. „Овде станују песме“
10. Бранко Ћопић	и. „Хајдук у Београду“

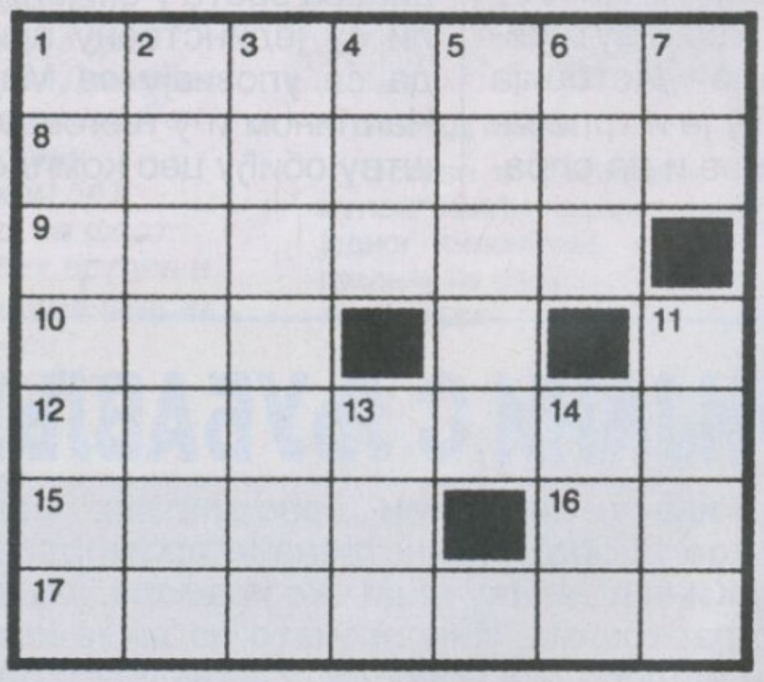
ГЕОГРАФСКА ИСПУЊАЉКА

Тражене географске појмове упишите усправно. У означеним пољима добићете назив руске луке на Балтичком мору.

1. Највеће острво у Јадранском мору, **2.** Француски фестивалски град, **3.** Острвска држава у Средоземном мору, **4.** Највећа афричка река, **5.** Градић на Неретви, испод планине Игман, **6.** Главни град Италије, **7.** Држава у северној Африци, **8.** Језеро у Калифорнији (анаграм: ГИЛ), **9.** Главни град Француске, **10.** Острво у Ирском мору, **11.** Језеро и држава у Африци■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

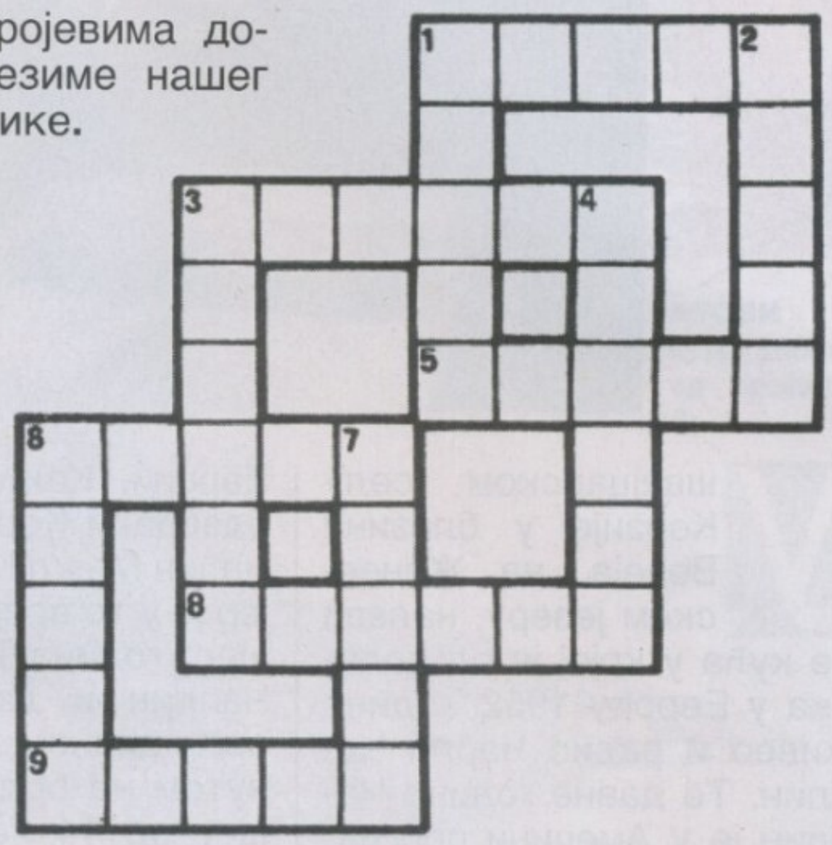

ВОДОРАВНО: 1. Презиме јунака познате цртане серије, 8. Пашњак, утрина, **9.** Видари рана, **10.** Име глумице Жирардо, **12.** Народно женско име, **15.** Узано, **16.** Симбол иридијума, **17.** Животно доба, године живота■

УСПРАВНО: 1. Врста облака, **2.** Стручњак за иранski језик и културу, **3.** Тропска биљка чији корен садржи много скроба од кога се прави хлеб, **4.** Египатско божанство, **5.** Сорта крушке (анаграм: РИСКА), **6.** Лична заменица, **7.** Симбол натријума, **11. Име цртаног јунака са слике, 13.** Врста шпанског грожђа, **14.** Острво у Јадранском мору■

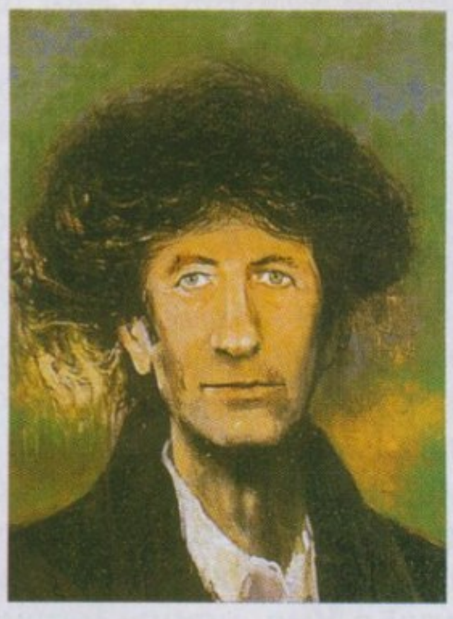
ПЕТЉА

У пољима са бројевима добићете име и презиме нашег књижевника са слике.

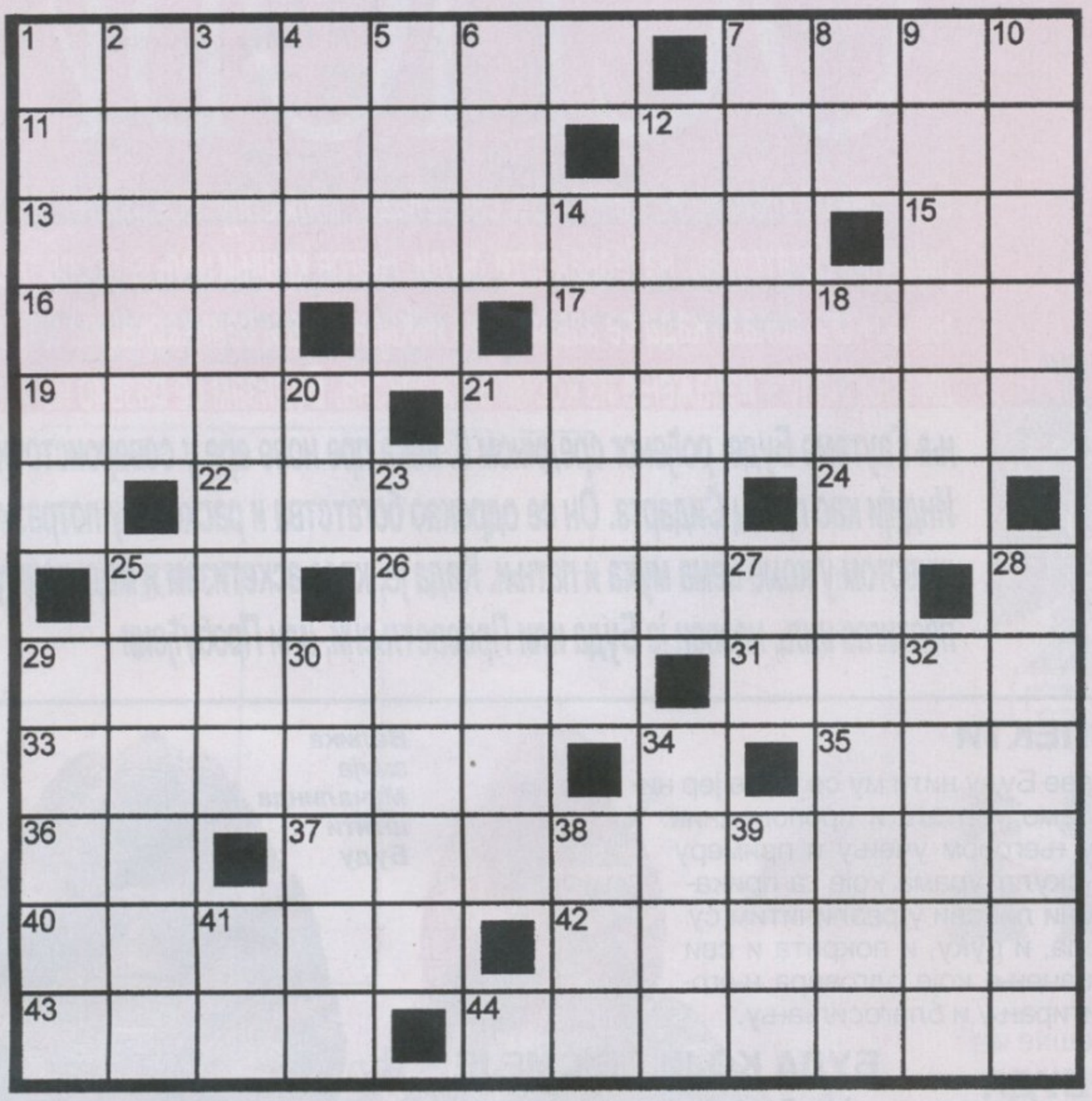

ВОДОРАВНО: 1. Књижевно сценско дело, **3.** Скица, план (мн.), **5.** Мера за течност, **6.** Врста ливадске траве, дивља зоб, **8.** Велика азијска држава, **9.** Кућица од платна■

УСПРАВНО: 1. Име глумице Хане, **2.** Творац, стваралац, **3.** Руски велики кнез, Александар Јарославич (1220–1263), **4.** Непобитна чињеница, **6.** Површно, на брзину (прил.), **7.** Део филма који камера сними одједном ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. ВРСТА РИБЕ ИЗ СЕВЕРНИХ МОРА КОЈА СЕ ПРОДАЈЕ ОСУШЕНА, 7. МОРСКА РИБА ПЉОСНАТОГ ОБЛИКА, 11. Справа, **12.** Врста отровне змије, **13. ГРАБЕЖЉИВА МОРСКА РИБА, АЈКУЛА, 15.** Иницијали песника Лукића, **16.** Змај, неман, **17.** Линија усправно повучена из средишта правилног многоугаоника на једну његову страну (грч.), **19.** Град у Јапану, на острву Хоншу, **21.** Принуда, **22. ВРСТА МОРСКЕ РИБЕ, УГОРИЋ, 24.** Према, к, **25.** Магистар (скр.), **26.** Педантан човек, **29. МОРСКА РИБА, ОРАДА, 31.** Велика свечана дворана, **33.** Равно устајање, **35.** Врста спортске једрилице, **36.** Ауто-ознака за Суботицу, **37.** Европски народ, **40.** Синовљеви или кћеркини синови, **42.** Вешт говорник, **43. МОРСКА ГРАБЕЖЉИВА РИБА СПЉОШТЕНОГ ТЕЛА, 44.** Старо време■

УСПРАВНО: 1. Главни град Малија, **2.** Амерички програм летова на Месец, **3.** Део Београда, **4.** Уметност (фр.), **5.** Лагано, **6.** Име музичара Соса, **7. МОРСКА РИБА КОЈА СЕ МРЕСТИ У РЕКАМА, 8.** Иницијали глумца Бекјарева, **9. МОРСКА РИБА КОЈА СЕ, КОНЗЕРВИРАНА У УЉУ, НАЗИВА САРДИНА, 10.** Француски глумац, Франсоа (анаграм: МАЛТА), **12.** Мала капа, **14.** Свечана смотра војске, **18.** Производити звук сличан куцању часовника, **20.** Седмо и четврто слово азбуке, **21.** Попречна греда на голу, **23.** Прањем очистити, **25. МОРСКА РИБА ДУГАЧКА ДО ПЕТ МЕТАРА, 27.** Ауто-ознака за Нови Сад, **28.** Врста књижевног дела, **29.** Ситан новац који продавац враћа купцу, **30.** Име глумице Добре, **32.** Један од „Битлса“, Џон, **34. СИТНА МОРСКА РИБА, 38.** Пољска авио-компанија, **39.** Бес, јарост, **41.** 24. и 8. слово азбуке ■

Решења на страни 61

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

(13-20.6.2003.)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА

бр. 102/23

1. (2) ↑ **SUPERGRASS** – Rush Hour Soul (5)
2. (3) ↑ **RADIOHEAD** – There There (4)
3. (9) ↑ **MACY GRAY** – When I See You (5)
4. (6) ↑ **BENT** – Magic Love (5)
5. (1) ↓ **THE WHITE STRIPES** – Seven Nation Army (7)
6. (8) ↑ **BON JOVI** – All About Lovin You (3)
7.(10) ↑ **STEREOPHONICS** – Madame Helga (3)
8.(11) ↑ **RED HOT CHILI PEPPERS** – Universally Speaking (2)
9.(14) ↑ **GEORGE HARRISON** – Any Road (3)
10.(–) н **ELECTRIC SIX** – Gay Bar (1)
11.(13) ↑ **FEEDER** – Forget About Tomorrow (4)
12.(–) н **EVANESCENCE** – Bring Me To Life (1)
13.(16) ↑ **STAIND** – Price To Play (4)
14.(15) ↑ **MARILYN MANSON** – Mobscene (2)
15.(–) н **HIM** – Buried Alive By Love (1)
16. (4) ↓ **GROOVE ARMADA** – Easy (6)
17.(18) ↑ **FOO FIGHTERS** – Low (2)
18. (7) ↓ **BADLY DRAWN BOY** – All Possibilities (6)
19. (5) ↓ **THE DANDY WARHOLS** – We Used To Be Friends (7)
20.(12) ↓ **MADONNA** – American Life (8)
21.(17) ↓ **BUSTED** – You Said No (6)
22.(19) ↓ **GOOD CHARLOTTE** – Boys & Girls (6)
23.(21) ↓ **QUEENS OF THE STONE AGE** – Go With The Flow (9)
23.(22) ↓ **HOT HOT HEAT** – Bandages (11)

Испали:
SAINT ETIENNE – Soft Like Me (9)
ROBBIE WILLIAMS – Come Undone (7)
BLUR – Out Of Time (8)

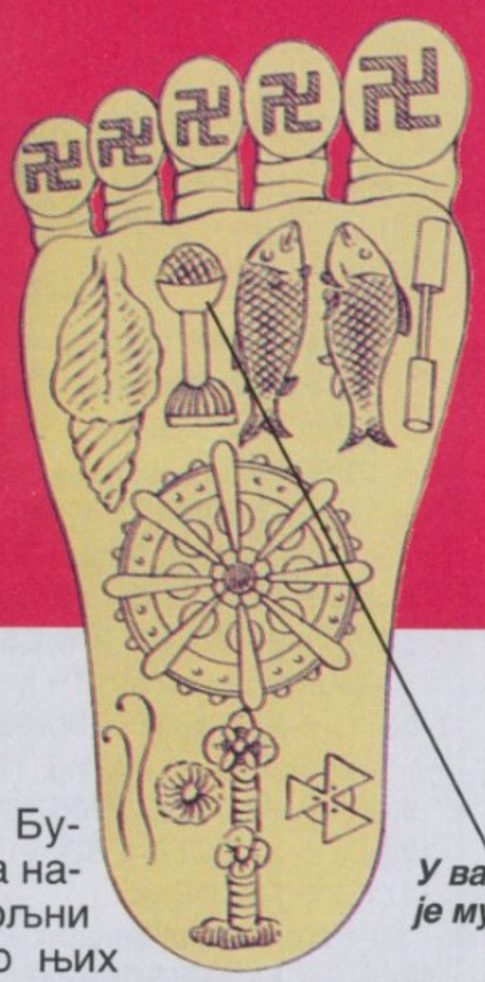
Листу уређује Ах-Неша.

Интернет топ листа
20 најбољих песама свих времена

1. QUEEN – Bohemian Rhapsody, 1975.
2. DREAM THEATER – A Change Of Seasons, 1995.
3. GARTH BROOKS – The Dance, 1989.
4. THE MOODY BLUES – Nights In White Satin, 1967.
5. BRYAN ADAMS – Summer Of '69, 1984.
6. A-HA – The Sun Always Shines On TV, 1985.
7. SON KANSAS – Carry On Wayward, 1976.
8. HANSON – Mmmbop, 1997.
9. GUNS'N'ROSES – November Rain, 1991.
10. LED ZEPPELIN – Stairway To Heaven,1971.
11. REBA McENTIRE – Fancy, 1990.
12. STYX – Come Sail Away, 1977.
13. MOTLEY CRUE – Home Sweet Home,1985.
14. RUSH – 2112, 1976.
15. SAVATAGE – When The Crowds Are Gone, 1989.
16. NIRVANA – Smells Like Teen Spirit, 1991.
17. SWIRLING EDDIES – The Twist, 1994.
18. THE BEATLES – Hey Jude, 1968.
19. GLORIA GAYNOR – I Will Survive, 1979.
20. MADONNA – Like A Virgin, 1984.

ОСНОВИ

Будизам се заснива на ненасиљу, саосећању, милосрђу, презирању материјалних богатстава, на једнакости људи. Његов крајњи циљ је просветљење до кога долази када се заврши низ инкарнација и реинкарнација што води у нирвану – излажење из космичких закона. Будизам се развио из учења Гаутаме Буде, рођеног средином 6. века пре нове ере у североисточној Индији као принц Сидарта. Он се одрекао богатства и раскоши у потрази за животом у коме нема мука и патњи. Када је, кроз аскетизам и медитацију, постигао циљ, назван је Буда или Просветљени, или Пробуђени

У вази је мудрост

ОТИСАК СТОПАЛА

На отиску Будиног стопала налазе се повољни знаци, обично њих 108. Ту су: свастика, цвет орашка, риба, ваза, шкољка, точак закона или живота, круна. Сви ови симболи дати су Буди тек после његове смрти.

ТОЧАК ЗАКОНА

Својом првом проповеди Буда је покренуо точак дарме, односно закона. Точак стога означава Будино учење, а његових осам паока Осмочлану стазу која води до просветљења. Будино учење оспорава постојање бога и за његова живота будизам је био врста атеизма чији је врхунски принцип дарма-закон.

КЊИГА НА СКЛАПАЊЕ

У Бурми књиге које се склапају, такозване парабаике, говоре о Буди и речима и сликом.

Ова књига, слева надесно;

слика Буду на путу према дрвету Бо где је достигао нирвану;

Буду који медитира; приближавање Маре, злог духа на слону и његов пораз;

Буду како зрачи просветљењем и како га славе богови и сва жива бића.

БУДИНИ АСПЕКТИ

Будисти не славе Буду нити му се моле јер није био бог, већ само учитељ и проповедник. Они одају пошту његовом учењу и примеру пред сликама и скулптурама које га приказују. Сви ти Будини ликови у различитим су положајима и тела, и руку, и покрета и сви имају посебно значење које одговара његовом учењу, медитирању и благосиљању.

ОПРУЖЕНИ БУДА

Након живота проведеног у медитацијама и проповедању Буда је умро и достигао нирвану, савршенство, што је значило да је изишао из космоса и да се више никада неће родити. Тај догађај најчешће се приказује положајем у коме је Буда опружен на својој десној страни с руком под главом. Буда је оспоравао постојање душе после смрти тела и нирвану схватао као стање духовне срећености и владања собом путем ослобођења од сваке жеље. А то стање постиже се, по њему, пре свега сазнањем суштинских истина, одрицањем и човекољубљем. Тако се остварује господарење собом и одбацује похлепа која је узрок беде и човека и друштва.

ОПРУЖЕНИ МЕРМЕРНИ БУДА, Бурма, 19. век

БУДА КОЈИ СЕ СМЕЈЕ

Ми Ло Фо облик је Мантреје, будућег Буде. Име значи Пријатељ који се смеје судбини, а у његовој дебљини је мудрост универзума.

Велика змија Мучалинда штити Буду

Положај медитације

Положај лотос

МУЧАЛИНДА БУДА

Док је Буда, једном, био у стању дубоке медитације, подигла се снажна олуја с пљуском што он није ни приметио. Велика змија Мучалинда подигла га је и заштитила од невремена обавивши га својим бројним кошуљицама.

Дрво Бо *Мара на слону* *Зраци просветљења*

Побеђени Мара и његови следбеници

ТРИ ВЕЛИКЕ ИСТИНЕ

Велики кинески мудраци Конфучије и Лао Це, оснивач таоизма, узимају дете Буду што је симболично прихватање будизма у Кини почетком 4. века. Конфучијанизам, таоизам и будизам познати су као Три велике истине и сва три учења обликовала су кинеску мисао током хиљада година.

БУДИЗМА

Светилиште у будистичком храму у Лондону

СВЕТИЛИШТЕ

На олтару у овом будистичком храму поређане су слике Буде окружене свећама и мирисима. Пламен свећа светлост је доктрине, дим миришљавих штапића носи истину у правцу верника, а њихову оданост Будином учењу у небеса.

Врх пагоде означава просветљење

Терасе пагоде означавају стадијуме духовног развоја

У светилишту су Будине слике

ПАГОДА ШВЕ ЗИГОН, Бурма, 11. век

БУРМАНСКА ПАГОДА

Пагоде су, у ствари, ступе, првобитно хумке подигнуте у Индији над земним остацима значајних људи. Када је Буда умро, тело му је спаљено, а пепео подељен и положен у разне ступе. И његове незнатне овоземаљске ствари исто тако су подељене. Ступе су симбол Будиног постизања нирване и подсећање о могућности просветљења. У Бурми и Кини ступе се зову пагоде.

БУДА, КОНФУЧИЈЕ И ЛАО ЦЕ, **ВАНГ ШУ-КУ,** ***18. век***

СВЕТИ СИМБОЛИ

Архитектонски мотив, спој светих симбола, који означавају Осмочлану стазу и фигуру отиска Будиног стопала.

ЧОРТЕН

Ова минијатурна тибетанска сребрна кутија мало је светилиште с мистичним симболима који терају зле духове. У њој је плочица начињена од пепела једног ламе.

Бојана Дожић

БОДИСАТВА САМИЛОСТИ

Многе главе за гледање у свим правцима

Хиљаде руку с Будиним особинама

Лотосово стабло ниче из узбуркане воде

Лотос, свети цвет будизма

БОДИСАТВА

Према једној школи будизма, Бодисатве су просветљена бића која одлажу улазак у нирвану да би другима помогла да дођу до просветљења. Такозвана Авалокитешвара, Бодисатва самилости, овде је приказана са једанаест глава и хиљаду руку да би досегле до свих свесних створења. У свакој од руку је по један предмет који симболизује Будине врлине.

ТИБЕТАНСКИ МОЛИТВЕНИ ТОЧАК

МОЛИТВЕНИ ТОЧАК

На њему су уписане мантре, свети стихови. Сваки окрет цилиндра одговара читању једне мантре. Неке велике молитвене точкове покреће ветар.

БУДИСТИЧКИ МОНАСИ

Буда је основао Самгу или монашки ред да они који желе могу да се посвете његовом учењу. Огромна већина будиста уверена је да се до просветљења долази само следећи монашки, медитативни живот далеко од свега што би посвећенима одвраћало пажњу.

УКЛЕСАНО У КАМЕНУ, Храм Ананда, Паган, Бурма, 11. век

ЗЕН МОНАХ

Овај јапански калуђер носи традиционалну чинију за милостињу у коју људи стављају храну. Зен будизам наглашава просветљење стечено медитацијом.

ВЕЛИКИ ОДЛАЗАК

Принц Сидарта, будући Буда, напустио је родитељски дворац пошто се одрекао световног живота желећи да се посвети медитацији. Бурмански дечак симболично оживљава тај призор пре него што ће се оденути у калуђерску мантију и ући у манастир.

ТАЈЛАНДСКИ КАЛУЂЕР

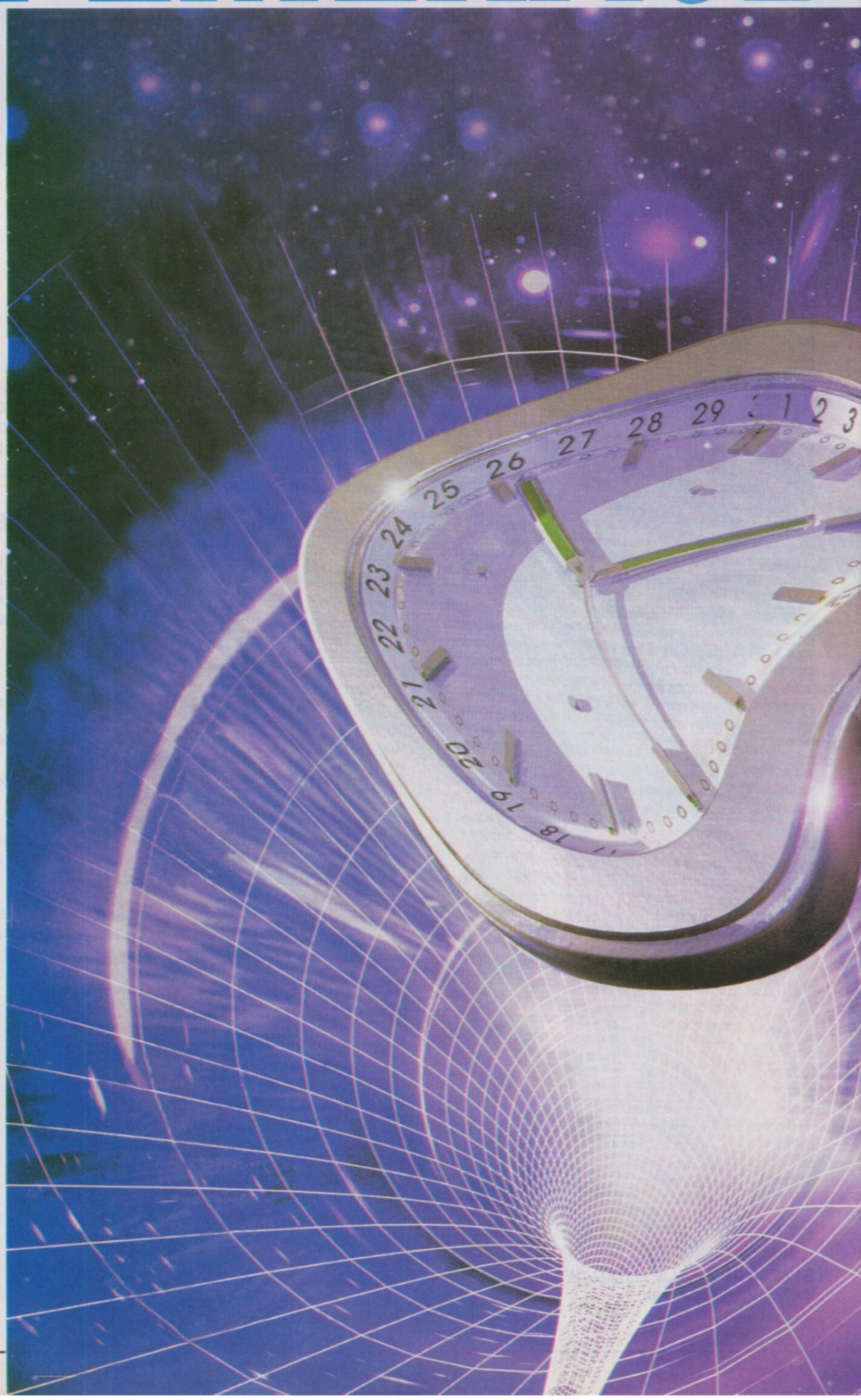
Видимо га како седи на прозору манастира. Он, вероватно, проучава сутре, будистички текст који млади искушеници морају да савладају.

Коначан SF изазов

ВРЕМЕПЛОВ

Шта извесно знамо о кретању кроз време? Не много, заправо. Једино то да, под уобичајеним околностима, напредујемо постојаном стопом од двадесет четири часа дневно у смеру од прошлости ка будућности. Ове околности могу се, бар начелно говорећи, нарушити у два случаја: ако преиначимо стопу или смер кретања кроз време. Стопа се може променити чак и у стварности, а смер, по свему судећи, само у SF жанру

До будућности је могуће стићи и брже, углавном на два начина. Одложеним оживљавањем и (уистину) брзим кретањем.

Хибернација успорава физиолошке процесе у организму, поред осталог и старење. Замрзнуту особу могуће је оживети после, рецимо, десет година при чему ће она биолошки остарити само годину дана. Цена овог бржег приспећа у будућност јесте губитак „преспаваног“ времена. Оно, по свој прилици, протиче без снова.

Код кретања великим брзинама (што ближим светлосној то боље: дејство „временска дилатација“) постиже се исти учинак: стиже се далеко у будућност уз сасвим мали утрошак локалног времена. Предност овог начина јесте живљење локалног времена. У вашем „локалном свемиру“ (свемирском броду, на пример) све се збива сасвим нормално: постоји уобичајено

ЦИ

будно стање као и уобичајено спавање (овог пута са сновима).

Када бисте одатле могли да посматрате „спољни“ свет, изгледало би вам да се ствари тамо збивају махнито брзо. И обрнуто, онима „споља“ чинило би се да се код вас све одиграва непојамно успорено. Али, ово међусобно ухођење није могуће. Два временска тока неспојиво су раздвојена. Бар тако је у стварности.

Има ли мелодрамски узбудљивије ситуације од оне у којој долази до сусрета блиских рођака у потпуно погрешним временским фазама! На пример: млада мајка се, одмах по рођењу кћери, отискује на дилатацијско путовање које ће потрајати само једну годину њеног локалног времена, али ће зато, по повратку, свет са кога се отиснула затећи старији пуних двадесетак година тако да на њему среће своју кћерку сада као вршњакињу... (Урсула Легвин, „Семлејина огрлица“)

Крајњи случај код убрзаног кретања кроз време јесу околности које настају у (само жанровски допустивим) тачкама достизања, односно премашивања брзине светлости. Да ли би се онда време сасвим зауставило, односно чак почело да тече уназад? Да ли би ту дошло до регресије од старости ка младости, па и даље, ка рођењу (Ден Симонс „Хиперион“). Шта следи пре (односно, у овом обрнутом следу, после) рођења: смрт? Може ли се сматрати да је човек био мртав пре но што се родио?

Жанр допушта и могућност да токови са различитом стопом кретања у будућност ипак не остају засебни, већ се додирују, преплићу. Шта бива када се сусретну спори и брзи ток? Какав утицај могу да имају један на други? Да ли би спорији био повлашћен у поређењу с брзим? (Роџер Зелазни, „Велики и спори краљеви“). Или је, можда, обрнуто посреди? (Френк Херберт „Јеретици Дине“).

Коначно, који је последњи тренутак до кога се, једним од два убрзана начина, може доспети у будућност? Постоји ли такав тренутак? Крај времена? Крај васељене? Има ли уопште замисао о „крају времена“ неки смисао? Шта ако оно није линеарно, него циклично? Шта ако уместо „напредовања“, где је једино умесно говорити о „крају“, имамо „вечно враћање“, претапање краја у нови почетак.

Смер кретања кроз време

Толико што се тиче стопе. Да видимо како ствари стоје са променом смера. Дакле, кретање од будућности ка прошлости.

Рекло би се, на први поглед, да у стварности нема ничега што би поткрепило ову замисао. Нису, наиме, бар колико нам је познато, примећени никакви времепловци који стижу из будућности. Ни сада нити у било ком ранијем раздобљу.

Ово, додуше, још ништа не значи. Можда свет врви од времепловаца, али ми их не примећујемо зато што они ни непосредно ни посредно не обзнањују своје присуство, односно не утичу на прошлост. Зашто то не чине? Могуће је замислити три начелна разлога: не желе, не смеју или не могу.

Ако смеју и могу, а ипак не желе, онда се томе може разабрати само један ваљан узрок. Понашају се као непристрасни посматрачи који избегавају да на било који начин утичу на предмет свог посматрања. Били би то, заправо, идеални историчари којима се указује прилика да непосредно изучавају прошлост коју никако не желе да оскрнаве властитим уплитањем (Аркадиј и Борис Стругацки „Тешко је бити Бог“). Отворено је питање да ли је могуће сачувати потпуну равнодушност према посматраном времену. Подстицај да се узме удела у њему може бити веома јак.

Ако желе и могу, а не смеју, онда се може претпоставити да постоји извесна забрана која их у томе спречава. Сврха забране могло би бити очување будућности која непредвидљиво и непоправљиво може да се поремети уколико би се танано ткање прошлости макар и незнатно променило. Чак и најбезазленији узроци у овом времену могу у неком потоњем изазвати веома крупне последице. (Синдром „лепета лептирових крилаца“, теорија хаоса.) Да би се то избегло, уводе се механизми или институције које мање или више делотворно штите прошлост (Пол Андерсон „Временска патрола“ или Исак Асимов „Крај вечности“).

Коначно, ако желе и смеју, а не могу, онда иза тога највероватније стоје парадокси који се, како изгледа, неизбежно јављају код покушаја да се промени прошлост. Најпознатији међу њима јесте следећи.

Човек се враћа у прошлост и ту нехотице или хотимице изазива смрт једног од својих родитеља пре но што је сам зачет осујећујући на тај начин властито рођење. Али, ако се уопште није родио, онда није ни могао да се врати у прошлост и да ту спречи властито рођење уклањањем једног од родитеља тако да се ипак родио и вратио у прошлост где је осујетио своје зачињање, што значи да се ипак уопште није родио... И тако даље, Reductio ad absurdum.

Ово бесмислено мешање узрока и последице стоји, по свему судећи, као коначна брана петљању по прошлости из будућности, али не спречава настајање дела чијим заплетима временски парадокси нису никаква препрека. Они се ту напросто не узимају у обзир. До каквих је онда само невероватних исхода могуће доћи! (Роберт Хајнлајн „Сви ви зомбији...“)

Хроностабло

Шта, на крају, преостаје?

Јасно, жанровски изазов је већи ако се прихвати промена не стопе него смера кретања кроз време. Идеално – треба наћи начин да се утиче на прошлост, а избећи замку парадокса коју то утицање подразумева. Да ли је ствар уопште могућа? Није, како изгледа, ако се претпостави да постоји само један матични временски ток.

Уколико се, пак, замисли да ових токова има више (безброј), онда се поменути парадокс може лепо превазићи. На месту где се прошлост мења долази до рачвања: на један крак – онај из кога полази времепловац што креће „уназад“ у време – промена не утиче (тај ток се већ одиграо онако како се одиграо), али је зато други, нови крак потпуно условљен њоме. Преиначење прошлости не мења, дакле, будућност, већ ствара нови временски ток који упоредо постоји (Урсула Легвин „Рибар унутрашњег мора“).

Посреди је прворазредна жанровска замисао о својеврсном хроностаблу са дословце небројеним рачвањима и гранањима. Окосницу снажног драмског набоја овде чини питање да ли збивања у једној грани могу утицати на догађаје у другој, односно да ли је могуће прелажење из тока у ток. Исто тако, у каквом су односу различите верзије исте особе на различитим временским гранама. Очито, ни овај нови вид мотива хрономоције није поштеђен опасности од парадокса, али то не мора да буде пресудно у књижевном погледу. Научна фантастика није оглед из теоријске физике, већ прозно дело. А прозна дела трпе парадоксе. У умереним дозама, разуме се, и понајпре ако су згодно смишљени ■

HIGH TECH
TECHNOLOGY

РОБОТ

1 ViewSonic airpanel V150 компјутерски је монитор, али с битним разликама. Може да се користи као 15-инчни дисплеј, а сва његова памет лежи у екрану који је осетљив на додир. Наравно, то је због WPSD система (паметни дисплеј који се покреће из Windows-а), а може се повезати са вашим личним компјутером где год да се налази у кући – и то бежично! Први примерци већ су на тржишту.

Цена: још није позната

Више података:
www.view-soniceurope.com/uk

2 Ово је врхунац у развоју музичких инструмената. Технологија која се налази унутар електричних гитара није се мењала од њеног проналаска, али изгледа да се неке ствари мењају с временом. „Lightwave Systems“ из Калифорније

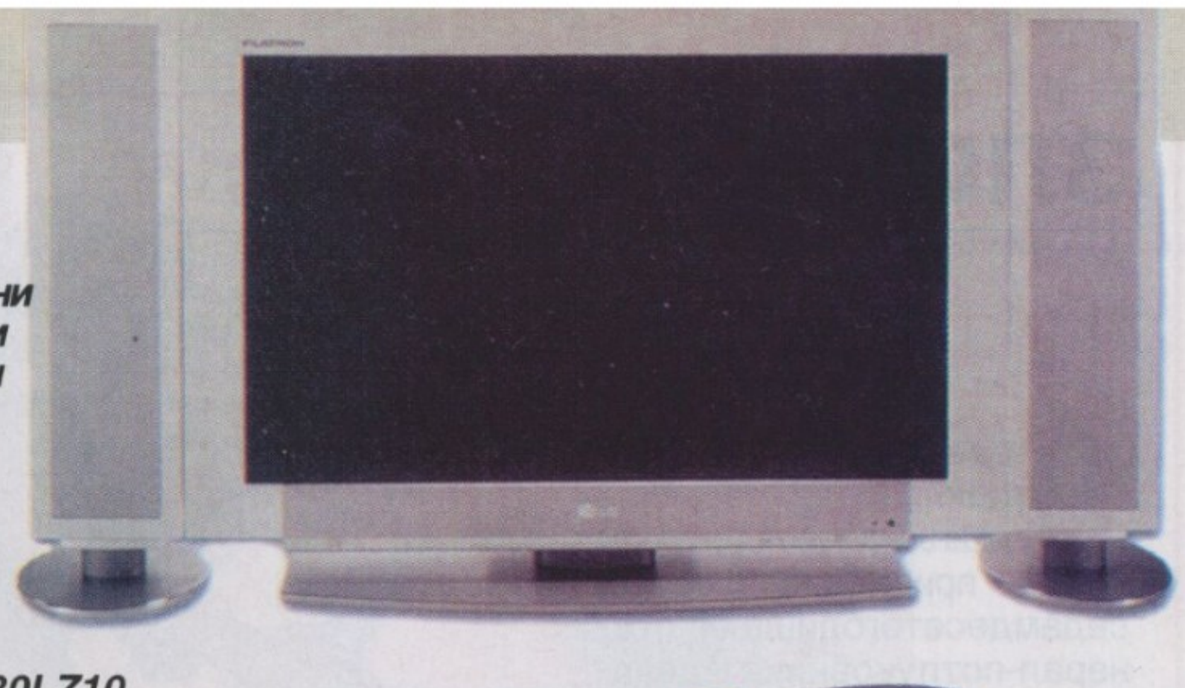
3 *Alpha јакна*

4 *WD 338 – бежични телефон „метеоролог“*

1 *ViewSonic airpanel V150 – паметни монитор*

2 *Lightwave systems – оптичка електрична гитара*

5 *RM-AV 300T – свестрани даљински управљач*

7 *MW-30LZ10 – телевизијска револуција*

6 *Banryu – „змај-чувар“ открива ватру*

ЛАЈЕ, КО ТО ИДЕ?!

представља електричну и електроакустичну гитару са оптичким пикаповима (познаваоци знају о чему је реч). На обичној гитари вибрација жице мења магнетно поље које утиче на проток електричног сигнала. Уместо тога, ова оптичка гитара баца посебан инфрацрвени зрак на сваку жицу, а вибрације се преносе до магнета помоћу посебних детектора.

Цена: 625 фунти
www.lightwave-sys-tem.com

3 Ево заштите од временских непогода и за вас и за ваше „справице“! Како да се лепо одевени грађанин избори са све већим бројем мобилних и приручних апарата? Ова јакна има посебан џеп с патент затварачем за, на пример, ваш вокмен, као и провидан џеп за мобилни телефон тако да увек можете да видите ко вас зове, а да не вадите апарат из џепа. Кроз оквире јакне провучен је посебан кабл који вам омогућава „hands-free“ одговор на позив.

Цена: 120 фунти
www.sprayway.com

4 Показује какво вас време очекује и открива ко је ваш саговорник. У развоју телефонске технологије направљен је неочекиван заокрет помоћу овог WD 338 DECT телефона. Дигитална бежична технологија значи да можете користити телефон унутар и изван вашег стамбеног или радног простора, с тим што сада има и улогу метеоролошке станице: прогноза за 12 или 24 сата појављује се и на слушалици и на основи телефона, а температура се мери бежично са три даљинска сензора.

Цена: 149,99 фунти
www.oregon scientific.co.uk

5 Са „Сонијевим“ RM-AV 300T можете да управљате свим вашим хај-фај уређајима. Овај свестрани даљински управљач може да се користи за 18 различитих и одвојених уређаја укључујући ТВ, видео, музичке системе и чак је способан да се прилагоди свим произвођачима. Овај даљински управљач садржи и мулти-програм са којим можете извести и до 32 операције притиском на само једно дугме.

Цена: 200 фунти
www.sony.co.uk

6 Овај љупки робот у ствари је замена за пса. Дугачак је један метар и „лаје“ када његови сензори осете присуство ватре, а може да вас упозори и на присуство нежељених посетилаца. Камере које поседује могу да преносе видео-сигнал на јапанску мрежу целуларних телефона, што омогућава власнику да надгледа своју кућу, стан или канцеларију. „Sanyo“ је ове године продао 50 оваквих робота у Јапану.

Цена: 10.000 фунти
www.sanyo.co.jp

7 „Мршавко“ је права ствар! Технологија катодних зрака стара је већ неколико деценија тако да појава екрана с течним кристалима LCD баца велику историјску сенку на поменуту технологију. Последњи модел LCD телевизора са 30-инчним екраном фирме „LG“ чија је дебљина само 103 mm, много је тањи од обичног телевизора. Овај модел садржи и стерео звучнике, а користи се и као монитор за компјутер захваљујући посебном XGA прикључку.

Цена: непозната
www.lge.co.uk ■

Г. Бошњак

ДВА МЕТКА ЗА ГОСПОЂУ ЛУАРД

На дан 24. августа 1908. године педесетосмогодишња Керолајн Мери Луард, привлачна супруга седамдесетогодишњег генерал-потпуковника Едварда Луарда, нађена је убијена ватреним оружјем у малој летњој кући у близини Ајтм Неула, дворца Луардових код Севноукса у грофовији Кент.

Брачни пар заједно је изишао из свог летњег дворца у 14.30 сати тог истог поподнева. Генерал је отишао до голф-клуба Годен Грин удаљеног нешто мање од пет километара. Имао је намеру да одатле узме свој прибор за голф и припреми га за игру следеће недеље.

Извесно време Луардови су ишли заједно, а онда се госпођа Луард одвојила и пошла у „Казу“ како су на италијанском звали свој мали бунгалов у шуми окружен дрвећем с чије се веранде пружао диван поглед.

Враћајући се из голф-клуба, генерал је желео да прошета, па је одбио понуду свог пријатеља свештеника Р. Б. Котна да га повезе кући својим аутомобилом.

Кући је стигао у 16.30 сати и попио чај с госпођом Стјуарт изразивши чуђење што његове жене још нема.

Скинуто прстење

Генерал је у рано предвечерје отишао у „Казу“ и затекао супругу како лежи на веранди с два метка у глави и без скупоценог прстења на левој руци. Приликом аутопсије утврђено је да је накит скинут извесно време после убиства.

Полиција је лако одредила време смрти: госпођа Ени Викем, жена кочијаша из суседства, чула је два пуцња у 15.15 сати, такође и Денијел Кетл, радник на фарми. Никаквих трагова није било мада се много причало о тајанственим незнанцима виђеним у близини, вероватно сиромашним радницима из источног Лондона који су годишњи одмор проводили радећи у Кенту.

Генералова супруга није имала непријатеља.

Није из генералових револвера

Током истраге генерала су испитивали о ватреном оружју које је држао у кући и он је рекао да је све на броју, сви пиштољи и пушке.

Свештеника Р. Б. Котна питали су о непознатом човеку кога је он видео и за кога је рекао да је „скитница косе боје песка“. Котн га је видео како излази из шуме нешто после времена када је убиство извршено.

Испоставило се да ни то није неки траг јер није постојао никакав лудак који би могао да има нешто против госпође Луард. На крају је, у недостатку других, главни осумњичени испао генерал Едвард Луард коме су почела да пристижу претећа писма.

Аутопсијом је утврђено да је у главу госпође Луард пуцано два пута из револвера калибра 32. Генерал је имао више револвера тог истог калибра и сви су послати чувеном оружару Черчилу, који је држао радњу у лондонској улици Странду, на експертизу.

Черчил је испалио пробне метке из свих генералових револвера, а затим их испитао под микроскопом. Разлика у траговима на зрнима испаљеним из њих и зрнима извађеним из главе госпође Луард показала је да ни из једног генераловог револвера госпођа Луард није усмрћена.

Бацио се под воз

На другој истрази господин Томас Даренд, управник пиваре Севноукс, испричао је да је генерала Луарда видео у 15.20 сати код Хол Фарма, на четврт сата хода од бунгалова „Каза“. Радник Ернест Кинг посведочио је да је видео генерала како иде према голф-клубу Годен Грин у 15.25 сати, на двадесет минута хода од „Казе“. Хери Кент, службеник голф-клуба, рекао је да се генерал у 15.30 сати налазио на самој стази за голф.

Сва три сведока рекла су да је генерал Луард био, као и обично, смирен и сталожен, а сам генерал, скрхан од бола, тужно је изгледао у клупи за сведоке. Послуга је посведочила да су се Луардови волели и дивно слагали.

Чим је истрага окончана, генерал Луард ставио је на продају Ајтм Неул и преселио се код свог пријатеља пуковника Ворда, члана британског Парламента. Једнога јутра изишао је у шетњу и бацио се под воз код оближње раскрснице у Вест Фарлију.

Свом пријатељу Ворду оставио је кратко писмо у коме је рекао како не може да издржи живот оптуженог за убиство. Другом пријатељу је написао: „Отишао сам код оне коју сам толико волео. Нешто у мени је пукло.“

Убица са железнице

Шездесет година касније, 1959, писцу „Енциклопедије убистава“ стигла је копија текста о смртној казни С. Н. Нормана, некадашњег званичног стенографа Апелационог суда за крвне деликте. У том тексту Норман је изнео своје уверење да је Керолајн Мери Луард била жртва „убице са железнице“ Џона Дикмена који је осуђен 1910. године због убиства чиновника Низбета у возу за Њукасл и од убијеног украо 370 фунти стерлинга. Он је испалио пет метака у Низбетову главу.

Сер С. Рауен Хамилтон, који је присуствовао суђењу Дикмену, писао је о томе Норману: „Дикмен је добио правичну казну и можда ће вас занимати да је он без сумње убио и госпођу Луард јер је фалсификовао чек који му је она послала као одговор на оглас у „Тајмсу“ (чини ми се) којим је тражила слугу.

Госпођа је открила фалсификат, писала Дикмену и с њим се састала испред „Казе“ где је и нађен њен леш. А Дикмен тог дана није био у Њукаслу... Лично сам видео копије чекова.“

Да ли је то решење тајанствене смрти госпође Луард, никада се неће знати. Једини прави доказ био би револвер из кога је убијена. Али, ни тај ни два револвера из којих је убијен чиновник Низбет никада нису нађени јер се убица сигурно добро потрудио да их се ослободи знајући да постоје вештаци који по траговима на зрну могу тачно да утврде из каквог је пиштоља или пушке пуцано ■

Бојана Дожић

Остало је непознато ко је могао да жели смрт ове фине и лепе даме из високог енглеског друштва. Непријатеља није имала, а муж ју је веома волео. Ипак је баш он испао главни осумњичени

Илустровао Војислав Васиљевић

ВЛАСНИЦИ НЕОБУЗДАНЕ ПАМЕТИ

Q

УНИКАТИ МАЈКЕ ПРИРОДЕ

Користе ли они мозак више или мање од нас? Помаже ли им неко посебно чуло или су рођени паметњаковићи? Права истина још се не зна, те су ови људи за научнике велика загонетка коју тек треба растумачити

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ

Мозак за све

Он је био посебан геније, незамисливо биће гледано из нашег угла. Величину његовог ума признали су још његови савременици, али он и даље као личност измиче свим објашњењима ■

Они грабе испред времена, смишљају, стварају, понекад су и несрећни и помало луцкасти, а најчешће несхваћени у својој околини. Генији су велика тајна и за научнике који би желели да знају како ради њихов мозак, али још нису установили никакве заједничке особине међу њима нити нашли неко уверљиво објашњење. Опште одлике постоје, као што су нестрпљење и готово физичка потреба да се нешто уради, посвећеност послу и велика очекивања од свог дела.

Сличностима међу генијима ту још није крај, али оне нису довољне да би се објаснило ко је геније и зашто. Тај задатак утолико је тежи што их нема много, па је тешко спровести упоредна истраживања која би довела до тачних показатеља.

„Генијалност је неухватљива и непоновљива и ниједан геније није ни налик неком другом“, каже Алберто Оливерио, професор психобиологије на Универзитету у Риму.

„Генији нису само паметније особе“, додаје и Ернесто Хофман, стручњак за информатику при IBM-у. „Они су паметни, али на другачији начин, те због тога, чак и кад постигну неки успех, обично остају усамљени и несхваћени.“

По мишљењу Мајкла Хоуа, професора психологије на Универзитету Екстер у Великој Британији, геније је даровита особа која прави квалитативни скок захваљујући снази своје воље и своје дело води ка успеху истрајно и поступно, а све то у окружењу које га подстиче и надахњује. Сви се, међутим, слажу да генијалност нема никакве везе са генетским наслеђем.

Наравно, стицање образовања омогућава генијалности да се искаже. У детињству сви прикупљамо податке који ће нам омогућити да преживимо и одредити како ћемо се понашати у свакодневном животу. Што више података успемо да прикупимо, то ће наше могућности да делујемо на стварност бити израженије. Неком ће они касније послужити да слика фреске, другом да компонује симфонију, а трећем да пројектује свемирски брод.

Генијалност је даровитост коју треба неговати. Геније се никад не постаје случајно. Ниједно ремек-дело не може да настане без савршеног владања теоријом и техником, али исто тако није обавезно да онај ко све то зна уистину и направи ремек-дело. Потребно је и нешто више, а најбољи пример је Њутнова јабука која је енглеском физичару послужила да наслути и образложи теорију гравитације.

По легенди, Архимед је, док се купао, открио закон који по њему носи име, Кери Мјулис добио је Нобелову награду за хемију зато што је измислио технику за вишеструко реплицирање једног дела

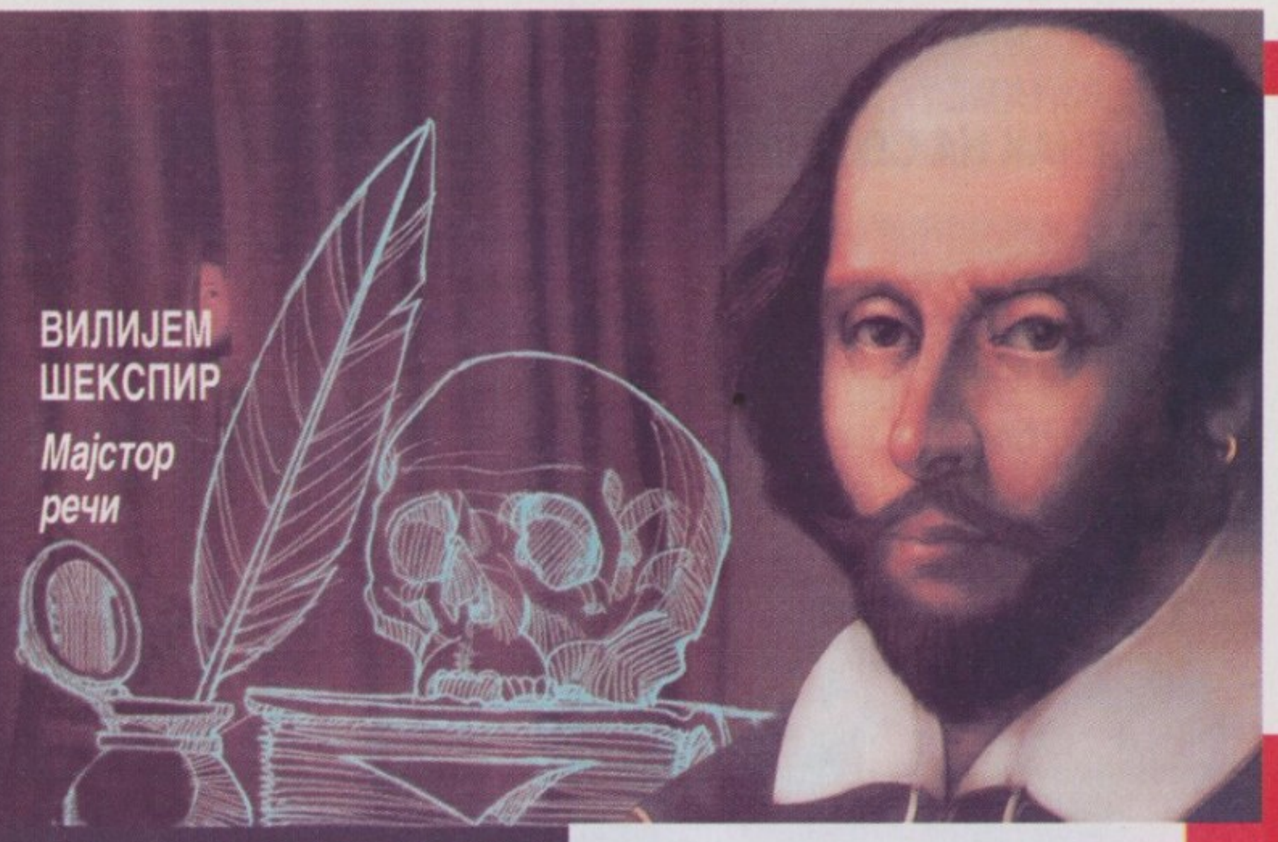
КАД ГЕНИЈАЛНОСТ ПРЕЂЕ У ЛУДИЛО

Сликара Ван Гога и композитора Шумана данас би сматрали за манијакалне депресивце, са раздобљима претеране усхићености (и велике продуктивности) и раздобљима потпуне исцрпљености, осећања бескорисности. Још једном великом композитору, Чајковском, надахнуће је стизало из депресије. Због тога стручњаци мисле да је стваралачки чин повезан са надокнађивањем неке ускраћености ■

ДНК, а то му је пало на памет док је уз једну планину возио кривудавим путем. У питању је „insight“, способност да се сопствена знања комбинују и удружују на разним пољима да би се развила нова теорија или дошло до револуционарног проналаска. „Insight“ подразумева размишљање у аналогијама које се наставља здруживањем идеја и омогућава да се прескоче неки обавезни кораци и ћорсокаци који се испрече приликом уобичајеног логичког размишљања.

Био је прерано сазрело дете, а не „позни геније“. Погрешили су они који су га окруживали и који нису умели да препознају његове способности. Већ са шеснаест година наслућивао је теорију релативитета: замишљао је како јаше на зраку светлости и упитао се како му је тако нешто уопште пало на памет. За овакво размишљање била је потребна одређена количина маште будући да није било засновано на стварном искуству. После Ајнштајнове смрти његов мозак је проучаван, али нису примећене никакве посебне одлике ■

Није познато како је текла Шекспирова стваралачка еволуција у детињству и раној младости. Његова драмска дела учинила су га бесмртним иако његов дар највише долази до изражаја у сонетима. Био је највештији у стварању слика и буђењу осећања. Мајсторски се играо речима које су постале и ритам и звук, а све по метричким правилима. И још нешто: иако није писао никакве теоријске расправе, овај уметник из корена је променио енглески језик, као што је то Данте учинио са италијанским ■

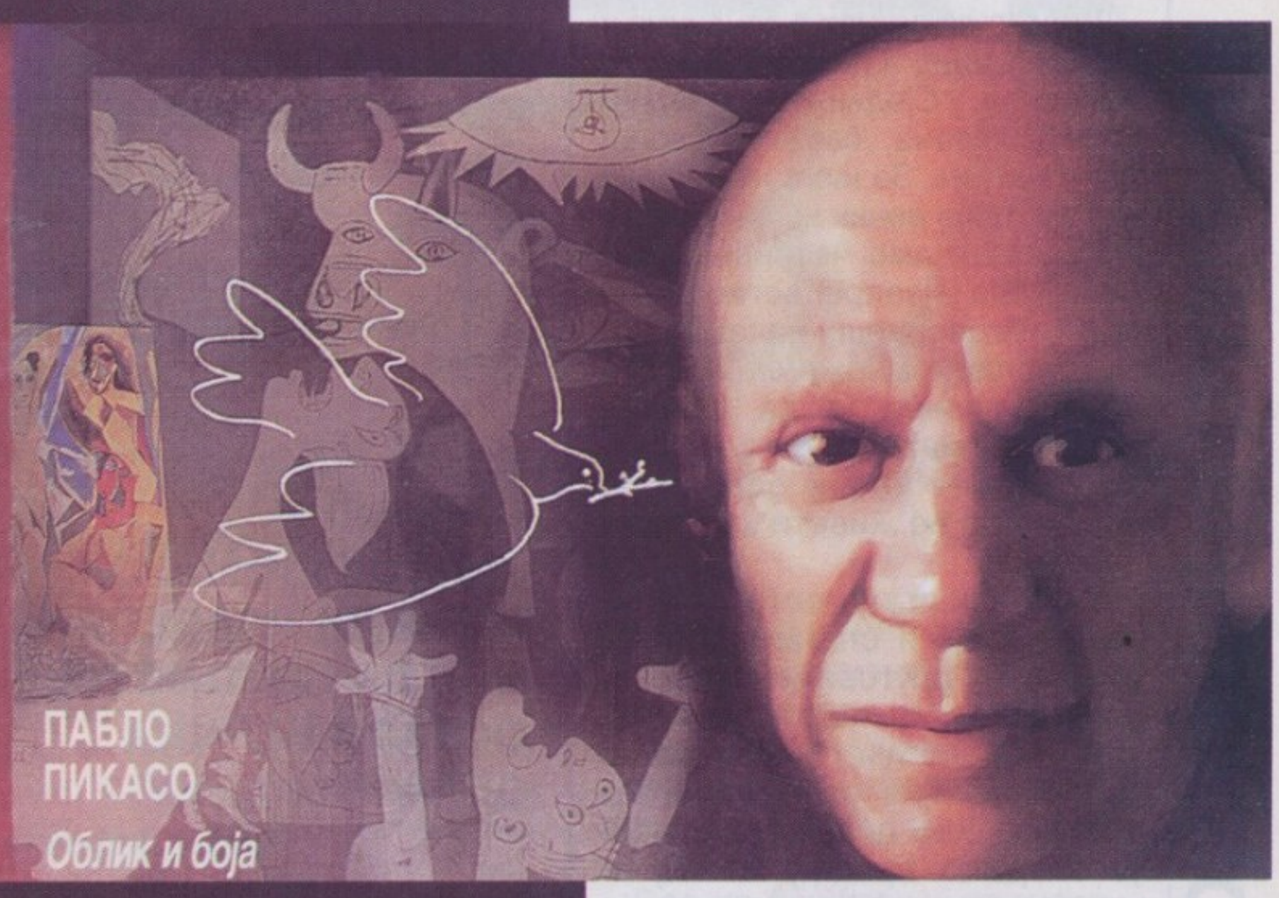
ке групе ћелија или посебни мостови у мозгу помоћу којих би могла да се објасни генијалност? Аљоша Нојбауер са Универзитета у Грацу склон је претпоставци о „економичном“ типу мозга који је код изразито паметних људи делотворнији и бржи и штеди енергију. Група научника из Граца је, проучавајући рад мозга код различитих људи, дошла до закључка да паметнији људи користе мање неурона и усредсређују енергетске залихе само у деловима мозга

То је унутрашње просуђивање које се сматра „неприродним“ одговором на неки надражај што код већине особа не доводи до стваралачких поступака. Код изузетно надарених људи оно пали креативну лампицу на шта се временом нервни систем полако навикава. Тада уметност прелази у занат, посао, а најбољи пример за то су Леонардо, Микеланђело, Моцарт, Вивалди, Росини, Шекспир... Они су, заправо, били професионалци и радили су и по наруџбини.

Постоји ли неки посебан сплет нервних влакана, не-

Он је класичан пример даровитог детета које потиче из породице музичара. Са осам година већ је компоновао, али најбоља дела написао је као зрео човек. О себи је забележио: „Звуци ми се роје по глави као да се играју. Одакле долазе? И како? Ја то не знам. Кад ми се допадну, ја их запамтим, певуцкам их затворених уста. Кад стварам главну тему, стиже нова мелодија која се надовезује на ону прву. Тако се рађа дело. Тада ум обухвата читаву композицију, као што поглед обухвата неки леп предео или лепо грађену девојку“ ■

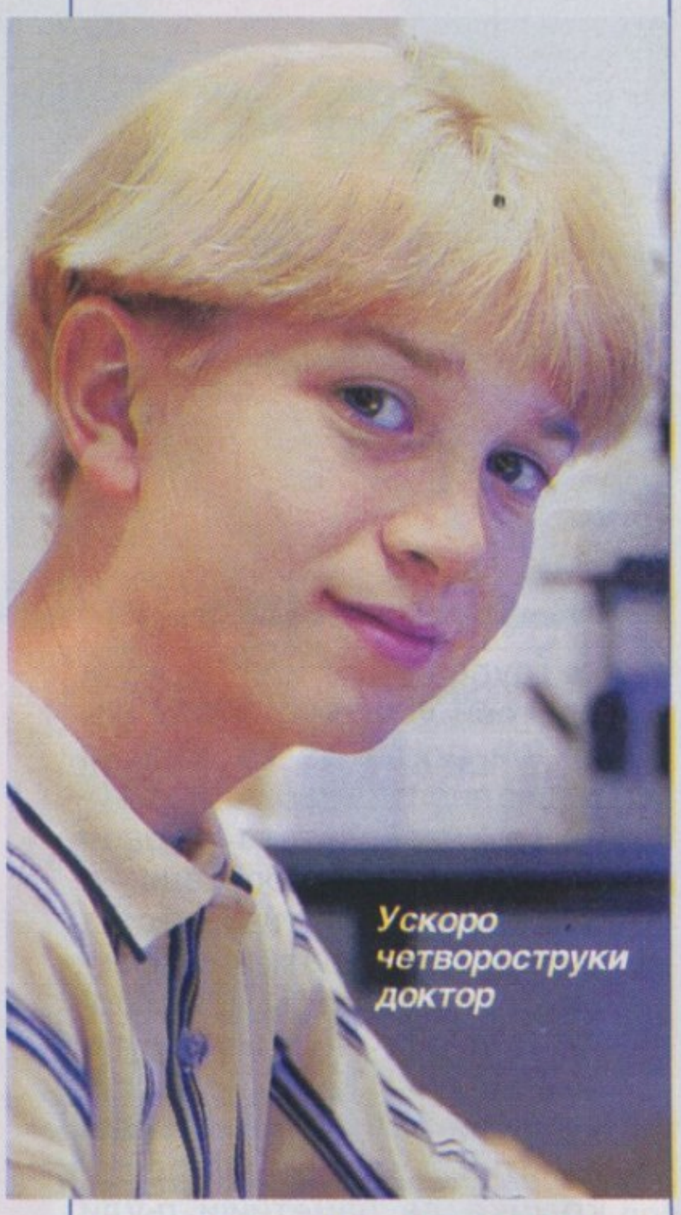

Чини се да је прво почео да слика, па тек онда проговорио. Још од најранијег детињства читав свет и предмети у њему занимали су га, пре свега, због облика и боја. Дакле, његова наклоност ка уметности почела је веома рано и била је поткрепљена темељним школовањем. Пикасо је доказ да геније не може претходити познавању технике о чему сведоче његова рана реалистична дела у којима је показао даровитост правог мајстора. Али, величина овог шпанског уметника састоји се управо у томе што се касније клонио правила и тако направио револуцију у сликарском изражавању ■

који су од користи за разрешавање неког посебног задатка.

Ипак, научници још не тврде да је свака појединачна област мозга задужена за неку функцију или способност нашег ума. Разлику може да направи и само једна ћелија или начин на који се повезује читава мрежа неурона. Не треба заборавити ни да се све духовне способности везане за говор, писање, сликање одвијају захваљујући контроли моторике. Али, разлог због ког то кретање мишића „прави“ палачинке или Моцартов „Реквијем“, и даље је велика тајна ■ *З. М.*

НАЈПАМЕТНИЈИ ДЕЧАК НА СВЕТУ?

ДР ДР ДР ДР СМИТ

Уместо да се јури с дечацима и игра фудбал, Грегори Смит из Ричмонда, у Сједињеним Америчким Државама, бави се својим докторатима. За њега кажу да је најпаметнији дечак на свету.

Имао је само четрнаест месеци када је запрепастио родитеље изговоривши напамет целу таблицу множења. Нешто касније почео је да решава сложене математичке задатке, а са две године одлучно је изјавио да ће живети као вегетаријанац.

У забавишту уместо да слаже коцкице и слагалице, својим малим друговима објашњава узајамне односе и зависности у биологији. Његов даљи развој одвијао се муњевитом брзином: као деветогодишњак је завршио средњу школу и уписао се на факултет који је већ завршио.

Ускоро ће овај дечак моћи да понесе титулу четвороструког доктора наука: др др др др Смит. Он управо пише докторате из математике, космотехнике, политичких наука и биомедицине.

А где је у свему томе дечак Грегори? „Осећам се као да сам имао срећно детињство“, каже он. Грегори се не задовољава само својим научним радом. Основао је „Међународну адвокатску организацију за младе“ која брине о правима младих у свету. Награда: већ два пута предлаган је за Нобелову награду за мир.

Будућност? Много жеља и високих циљева ■

ВЛАСНИЦИ НЕОБУЗДАНЕ ПАМЕТИ

РЕКЛИ СУ О ГЕНИЈАЛНОСТИ

ГЕНИЈИ СУ ПОПУТ ГРМЉАВИНЕ: ПРКОСЕ ВЕТРОВИМА, ЗАСТРАШУЈУ ЉУДЕ И ПРОЧИШЋАВАЈУ ВАЗДУХ.

Серен Кјеркегор
дански филозоф
(1813–1855)

ГЕНИЈАЛНОСТ ЈЕ ЈЕДИНА ПАТЊА ЗА КОЈУ НИКО НЕМА САЖАЉЕЊА, ЧАК НИ ЖЕНЕ.

Ернест Ело
француски књижевник и филозоф
(1828–1885)

ОЖЕЊЕНИ ГЕНИЈЕ ЈЕ ЈАЛОВ ГЕНИЈЕ. ОН МОРА ДА ИЗАБЕРЕ: ИЛИ ДА ПОТОМСТВУ ОСТАВИ ВЕЛИКА ДЕЛА ИЛИ ДЕЦУ.

Шарл Дифрени
француски писац
(1648–1724)

ИМА ТРЕНУТАКА КАДА СЕ СВЕ СНАГЕ ЈЕДНЕ НАЦИЈЕ САБИРУ, ТЕ СЕ ИЗ ЊИХ, КАО НОТА НАЈВИША ОД СВИХ, ПОЈАВЉУЈЕ СПОКОЈАН И СТРАШАН, ДЕМОНСКИ ЛЕП, ПРАВЕДАН И ИСТИНИТ – ГЕНИЈЕ.

Марио де Анраде
бразилски књижевник
(1893–1945)

ИЗ ГРМЕНА ВЕЛИКОГА ЛАФУ ИЗАЋ ТРУДНО НИЈЕ: У ВЕЛИКИМ НАРОДИМА ГЕНИЈУ СЕ ГЊЕЗДО ВИЈЕ.

Петар Петровић Његош
наш књижевник
(из „Горског вијенца“)
(1813–1851)

ГЕНИЈАЛНОГ ЧОВЕКА МАЛО КО УНИШТИ ДО ОН СЕБЕ САМОГ.

Семјуел Џонсон
енглески књижевник
(1709–1784)

НЕМАМ НИШТА ДА СЕ ЦАРИНИ ОСИМ СВОГА ГЕНИЈА.

Оскар Вајлд
енглески књижевник
(1856–1900)

СУДБИНА ЈЕ ГЕНИЈА ЗНАТНО ТЕЖА НЕГО СУДБИНА МЕДИОКРИТЕТА.

Тин Ујевић
хрватски песник
(1891–1955)

ГЕНИЈАЛНОСТ ЈЕ ЈЕДАН ОДСТО НАДАХНУЋА И ДЕВЕДЕСЕТ И ДЕВЕТ ОДСТО ЗНОЈА.

Томас Алва Едисон
амерички научник и изумитељ
(1847–1932)

ЛЕГЕНДУ О НЕПРИЗНАТОМ ГЕНИЈУ СТВОРИЛИ СУ И БРИЖНО НЕГОВАЛИ ЛОШИ ПИСЦИ КОЈИ СУ, У СВИМ ВРЕМЕНИМА, ЖИВОТАРИЛИ У СЕНЦИ И СИРОМАШТВУ.

Марсел Пањол
француски писац
(1895–1971)

УРАДИТИ С ЛАКОЋОМ ОНО ШТО ЈЕ ДРУГИМА ТЕШКО ЗНАЧИ ИМАТИ ТАЛЕНТА; УЧИНИТИ ОНО ШТО ЈЕ ТАЛЕНТУ НЕМОГУЋЕ ЗНАЧИ БИТИ ГЕНИЈАЛАН.

Анри Фредерик Амиел
швајцарски књижевник и филозоф
(1821–1881)

КО ЧИТА ТАЈ И ЗНА

Политикин Забавник

ИМА ЈЕДАН НАРОД...

1 Како се звао последњи српски владар из династије Немањића?

А: Душан
Б: Драгутин
В: Урош
Г: Милутин

2 Позната је изрека „С коња на магарца“ која на латинском гласи „Ab equis ad asinos“. А шта значи такође латинска изрека „Ab asinis ad boves“?

А: С магарца на коња
Б: С коња на вола
В: С мазге на коња
Г: С магарца на волове

3 Шта значи реч „баклава“, назив за лиснату питу преливену шећерним сирупом?

А: Орахњача
Б: Ромб
В: Ролат
Г: Румен

4 Утврђен редослед слова у латиници назива се абецеда, у старословенском и савременом српском азбука. Како се тај редослед назива у грчком?

А: Алфабет
Б: Аналфабет
В: Аберација
Г: Абдикација

5 Како се звала легендарна краљица од Сабе која је, према Библији, постала жена хебрејског краља Соломона и од чијег су сина Мелека изводили своје порекло етиопски цареви?

А: Балиста
Б: Балинда
В: Балкида
Г: Бамија

6 Како се назива стони прибор с бочицама за уље и сирће?

А: Каранфил
Б: Карафиндл
В: Каракола
Г: Караконџула

7 Који се још назив, поред бициклизма, употребљава за бициклистички спорт?

А: Циклистика
Б: Цикорија
В: Циклотрон
Г: Циклотимија

8 Како се звао једнооки киклоп који је Одисеја и његове другове држао заробљене у пећини да би сваког дана појео по једног?

А: Полилеј
Б: Полифем
В: Птоломеј
Г: Птипоен

9 Из ког је језика узета реч која код нас гласи „ципела“ и која је истиснула старе називе постола и чревља?

А: Немачког
Б: Мађарског
В: Турског
Г: Грчког

10 Који се град на Црногорском приморју некад називао Колхидијум?

А: Тиват
Б: Котор
В: Улцињ
Г: Бар

11 Коркира је антички назив за острво Крф. Које се острво у античко доба називало Црна Коркира (Korkira negra)?

А: Корзика
Б: Сардинија
В: Корчула
Г: Крит

12 Израз дијаспора, која дословно значи расејаност, расутост и која означава стање у коме живе припадници неког народа у другим земљама, постала је од речи „диаспеиро“. Чија је то реч?

А: Латинска
Б: Грчка
В: Шпанска
Г: Португалска

13 Данашњи мушкарац висок је, у просеку, 172,5 центиметара. Ипак, није виши, већ је нижи од свог претка из каменог доба. Колико, у центиметрима, износи та разлика?

А: Један центиметар
Б: Два центиметра
В: Два и по центиметра
Г: Три центиметра

14 Која се наша позната бања некад називала Смрдан-бања?

А: Врњачка
Б: Врањска
В: Ковиљача
Г: Брестовачка

15 Како се звао најмлађи од браће Југовића који су, заједно са оцем Богданом, изгинули у Косовској бици?

А: Дамњан
Б: Стеван
В: Милан
Г: Бојан

16 Шта је римски цар Нерон радио док је Рим горео?

А: Наставио ручак
Б: Свирао
В: Изрицао пресуде
Г: Скочио у пламен

17 За нашег познатог научника Јосифа Панчића често се каже да је био ботаничар и дендролог. Каква је наука дендрологија?

А: О познавању врста дрвећа и грмља
Б: О подземним стаблима
В: О врстама траве
Г: О папратима

18 Презимена изведена од једног занимања најчешћа су на свету. Како се назива мајстор тог заната?

А: Орач
Б: Копач
В: Брусач
Г: Ковач

19 Лаопан је назив за мелеза две велике мачке. Ко су његови родитељи?

А: Леопард и тигрица
Б: Тигар и женка леопарда
В: Леопард и лавица
Г: Лавица и тигар

20 У једном америчком листу у популарној рубрици „Веровали или не“, у којој су објављене необичне појаве и догађаји, могло је да се прочита: „На свету постоји један народ који заиста пише као што говори: Срби. Ко је смислио и први уобличио ову рубрику коју и „Политикин Забавник“ објављује?

А: Роберт Скот
Б: Роберт Шекли
В: Роберт Рајли
Г: Роберт Рипли

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 61

К. В.

Грофова сестра

Рачуна се да се тако збило, па се и препричава да једном беше један Гроф, богат као море. Тај је имао и сестру, лепу као Сунце и Месец, а њој је било осамнаест година. Будући да је на ову своју сестру био љубоморан, он је поваздан држао под кључем у једном кутку свога дворца тако да је нико никада није ни видео нити упознао. Лепа Графичица која више није могла издржати да ту буде заточена, током ноћи, лагано, лагано поче да копа рупу на зиду своје собе иза једне слике. На зид Грофовог замка наслањао се Краљевићев дворац, а ископан пролаз избијао је на Краљевићеве одаје, тачно испод једне велике слике, те се није ни примећивао.

Једне ноћи Графица помери малчице слику и погледа у Краљевићеву собу. Виде да је упаљен скупоцени свећњак, па му рече:

Свећњаче златни, свећњаче сребрни,
Шта ради Краљевић твој: спава или бди?

А свећњак одговори:

Ходите, госпо, смело уђите.
Краљевић спава, без страха дођите.

Она уђе и леже поред Краљевића. Краљевић се пробуди, пољуби је и упита:

Госпо, одакле сте, где живите?
Из које земље долазите?

А она, пустивши да се осмех разлије по усташцима њеним златним, одговори:

Краљевићу, што питате, што гледате?
Ћутите и љубите!

Када се Краљевић пробуди и не виде више поред себе ону лепу богињу, за тили час се обуче и сазва Крунски савет: – Крунски савете! Крунски савете!

Дођоше тако саветници и Краљевић им исприча како ствари стоје. – Шта да чиним како би она остала крај мене?

– Света Круно – рекоше саветници – док је будете грлили, вежите њену косу за своју руку. Ако буде хтела да оде, ви ћете се свакако пробудити.

Паде вече, а Грофичица упита:

Свећњаче златни, свећњаче сребрни.
Шта ради твој Краљевић: спава или бди?

А свећњак ће:

Ходите, госпо, смело уђите.
Краљевић спава, без страха дођите.

Она уђе и увуче се под покривач.

Госпо, одакле сте, где живите?
Из које земље долазите?
Краљевићу, што питате, што гледате?
Ћутите и љубите!

И тако заспаше. Краљевић је везао за своју руку прамен прекрасне Грофичине косе. А Грофица узе маказе, одсече косу и оде. Краљевић се пробуди: – Крунски савете! Крунски савете! Богиња ми је оставила косу и ишчезла!

Савет одговори: – Света Круно, закачите за свој врат њену златну огрлицу.

Следеће ноћи поново дође Грофичица:

Свећњаче златни, свећњаче сребрни.
Шта ради твој Краљевић: спава или бди?

А свећњак одговори:

Ходите, госпо, смело уђите.
Краљевић спава, без страха дођите.

Кад је узе у наручје, Краљевић поново упита:

Госпо, одакле сте, где живите?
Из које земље долазите?

А она, као и обично, одговори:

Краљевићу, што питате, што гледате?
Ћутите и љубите!

Краљевић пребаци око свог врата Грофичин ланац. Али, чим он заспа, она исече ланчић и нестаде.

А ујутру: – Крунски савете! Крунски савете! – па им све исприча. А Савет ће: – Узмите лавор воде са шафраном, па га ставите испод кревета. Чим она скине спаваћу кошуљу, баците је у шафранову воду... Па, кад је на одласку поново обуче, оставиће траг куда буде ишла...

Следеће ноћи Краљевић припреми лавор воде са шафраном и леже.

У поноћ она рече свећњаку:

Свећњаче златни, свећњаче сребрни.
Шта ради твој Краљевић: спава или бди?

А свећњак одговори:

Ходите, госпо, смело уђите.
Краљевић спава, без страха дођите.

Будећи се из сна, Краљевић јој постави старо питање:

Госпо, одакле сте, где живите?
Из које земље долазите?

А она му даде стари одговор:

Краљевићу, што питате, што гледате?
Ћутите и љубите.

Када Краљевић паде у сан, она тихо, тихо устаде да оде, али нађе спаваћу кошуљу натопљену у шафран. Не рекавши ни речи, сави и исцеди кошуљу и побеже не оставивши трага.

Од те вечери па надаље Краљевић је, очајан, узалуд чекао своју богињу. Али, после девет месеци, једног јутра, тек што се пробуди, угледа поред себе у кревету детенце тако лепо да је личило на анђела. За тили час обуче се вичући:

– Крунски савете! Крунски савете! – па показа дете саветницима говорећи:

– Ово је мој син. Али, како ћу препознати његову мајку?

А саветници одговорише:

– Света Круно, претварајте се да је умрло и положите га насред цркве. Наредите да све жене у граду морају да га испрате. Она која највише буде плакала, његова је мајка.

Тако Краљевић и учини. Долазиле су многе жене и говориле:

– Сине! Сине! – и одлазиле као што су и дошле. Напослетку дође у сузама и Грофица, па поче да чупа косу и виче:

Ох, сине, ох сине!
Да бих многе дивоте стекла,
Кике своје сам исекла.
Да бих најлепших постала сој,
Покидах ланац свој.
А да би ми таштина постала знана,
Обукох кошуљу од шафрана.

Краљевић и саветници узвикнуше:

– Она је мајка! Она је мајка!

У том тренутку иступи неки човек са исуканим мачем. Беше то Гроф који упери врх мача према сестри. Али, Краљевић се баци међу њих и рече:

Стани, Грофе, срамоте нема!
Грофова сестра је краљева жена!

Па се венчаше у тој истој цркви ■

Итало Калвино

(Ово је сицилијанска народна бајка чији изворни назив гласи „La soru di lu Conti“. Причу је забележио, препричао и у збирку уврстио славни писац Итало Калвино истичући да је „Грофова сестра“ најлепша италијанска љубавна бајка.)

Ураааа, распуст!

ORGANIZUJE:
žurke
i rođendane
011/3341-600
EX-DŽUNGLA
Skadarska 40č

Donosiocu kupona!
Sladoled na poklon

Važi od 20.06-27.06. 2003.godine
u svim McDonald's restoranima.
McDonald's
Za svaki radostan dan

CAFFE PIZZERIA
PALAČINKARA
RED BULL
14 godina na, Kopaoniku, sada i u strogom centru Beograda, u ulici Đure Jakšića br. 5.
tel: 639 - 090
Na prelepoj terasi u prijatnom ambijentu probajte naše čuvene specijalitete:
- domaće palačinke (slatke i slane)
- voćne salate, kupove, frape
- pizze, sendviče
- lazanje, špagete, paste
- salate...

Dođite i uživajte uz šoljicu vrhunske illy kafe uz obavezno domaće slatko.
Osetite miris i ukus Kopaonika!
Donosiocu ovog kupona
10% popust
Vaš RED BULL

Simka le chocolat
Vaša slatka navika

Kvalitet je prioritet!

REZULTATI IZVLAČENJA NAGRADNE IGRE

Kellogg's

DOBITNIK SONY PLAY STATION 2
Ime i prezime: Petar Petelj
Adresa : Maršala Tita 28, Kula

DOBITNIK MOBILNOG TELEFONA (NOKIA 3410)
Ime i prezime: Nikola Perović
Adresa : Beograd

DOBITNIK MOUNTY BIKE
Ime i prezime: Jelena Ševo
Adresa: Pariske komune 8/38, Beograd

DOBITNIK ROLERA
Ime i prezime: Snežana Mašić
Adresa : Masarikov trg 15/2

DOBITNICI KELLOGG'S PAKETA:
1. Bojana Popov, Braće Srnić 27/1, Beograd
2. Mimica Mitrović, Palmotićeva 7, Beograd
3. Bojana Popov, Braće Srnić 27/1, Beograd
4. Marko Trnovac, Svetozara Markovića 54
5. Olivera Stefanović-Stanković, Jaše Prodanovića 2
6. Vladimir Kerkez, Ustanička 156, Beograd
7. Stefan Veličković, Pere Velimirovića 20/63
8. Snežana Mašić, Masarikov trg 15/2
9. Filip Kostić, Bulevar AVNOJ-a 34, Beograd
10. Nemanja Lazić, Ivana Cankara 13b
11. Aleksandar Vidović, Pionirska 13, Beograd
12. Aleksandar Obrenović, Kralja Milutina 22, Beograd
13. Pedra Maksimović, Čandžijina 13
14. Aleksandar Šolak, Severine Bjelića 3/23, Beograd
15. Bosiljka Popović, 27. marta 145, Beograd
16. Aleksandra Milinković, Kralja Lukača 7, Beograd
17. Filip Maričić, Bulevar Lenjina 151, Beograd
18. Marko Milićević, Bul. kralja Aleksandra 310, Beograd
19. Teodora Ćosić, Poručnika Mašere i Spasića 114/35, Beograd
20. Jelena Perić, Vojvode Stepe 188, Beograd

DOBITNICI NAGRADU MOGU PREUZETI U FIRMI " PIMS" U ULICI SVETOG SAVE 19/3, INFORMACIJE NA TEL: 011/436-708

HIT KNJIGE PRIRUČNICI

Naručite na telefone:
(011) 3807 068, 420-523
Za Crnu Goru:
PG (081) 611-290, (069) 018 313,
(069) 050 082, HN (088) 33-2094
Budva i Bar (069) 344-457
Ulcinj (085) 411-763
Za Bosnu (051) 785-845

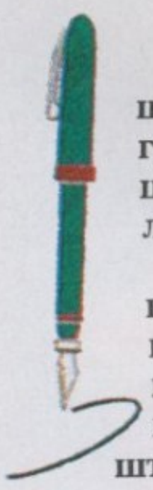

Илустровао Добросав Боб Живковић

КО ЈЕ ЛИЦЕ СА МАРКИЦЕ?

Чула сам да је могуће штампати поштанску марку са својим ликом. Моја другарица негде је то прочитала, а мене занима у којој се то земљи ради.

НАТАША Р.
Нови Сад

Сазнали смо да је чешка поштанска служба пружила могућност свима који то желе да штампају марку са сопственим ликом.

За 100 круна (једна круна вреди око два динара) могу да наруче да се њихов лик нађе на поштанској марки, а комплет од девет марака стаје нешто мање од 160 круна. Израда марке траје само десет минута. Преостаје само да наручилац стави марку на писмо или разгледницу, а онда је пошаље својим познаницима или пријатељима који ће, наравно, бити пријатно изненађени уверени да је постао позната личност. Како би, иначе, његов лик доспео на поштанску марку?!

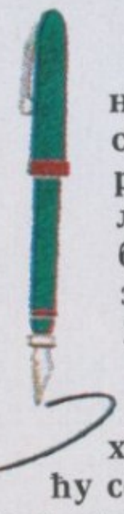
С друге стране, познате личности све чешће одбијају да се нађу на маркама чешких пошта. То већ трећи пут чини председник Вацлав Клаус, али, како се незванично чује, за то има посебан разлог – ниједна од предложених фотографија за марку није му се свидела ■

ВИРУСИ И БАКТЕРИЈЕ

Знам да вируси и бактерије изазивају разне болести, али није ми познато у чему је разлика између њих.

МИЛАН Д.
Ваљево

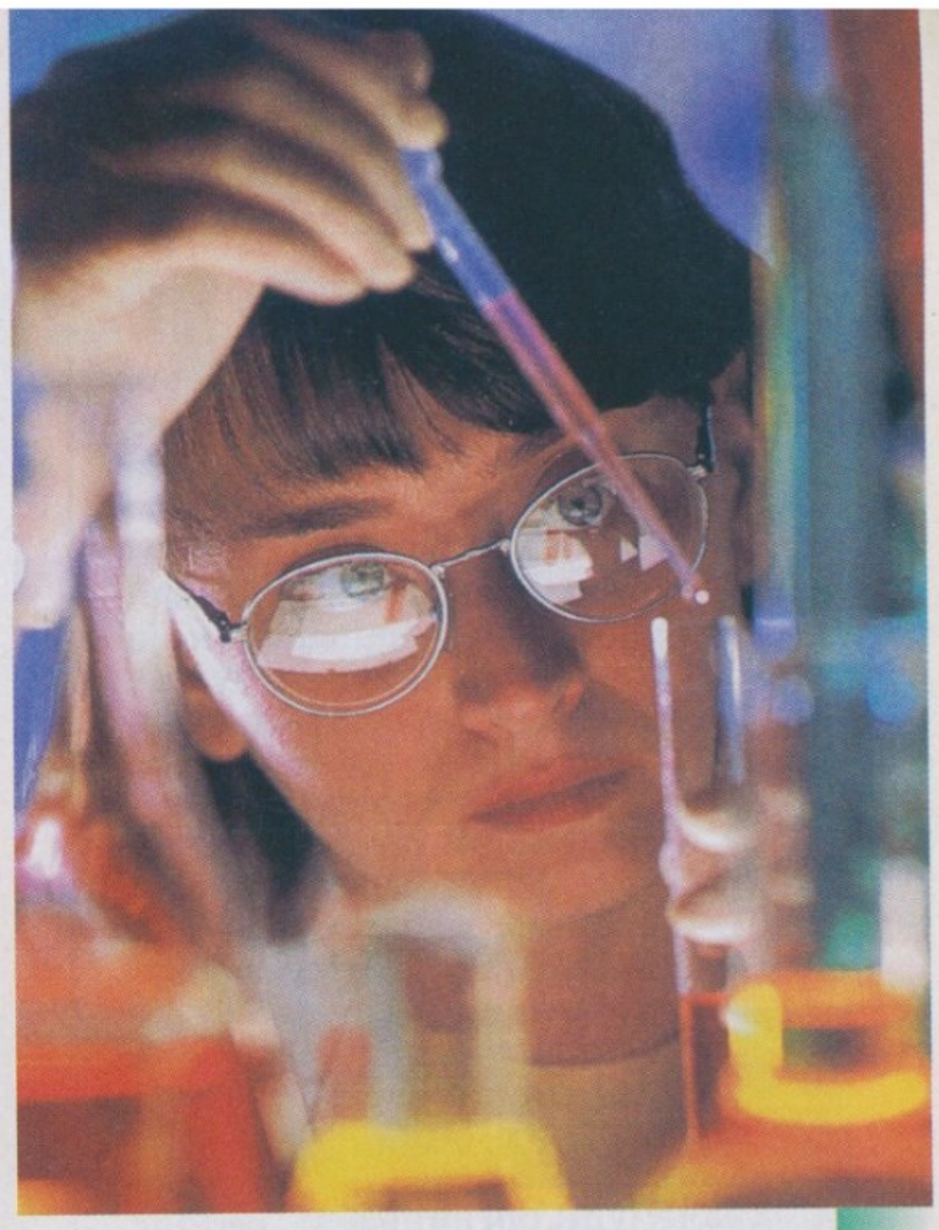
Вируси и бактерије су најситнија жива бића, али и те како способна да преживе и у најсуровијим условима и да се прилагођавају новим. Због тих особина изазивачи су бројних заразних болести, а има их више од 25.000 врста.

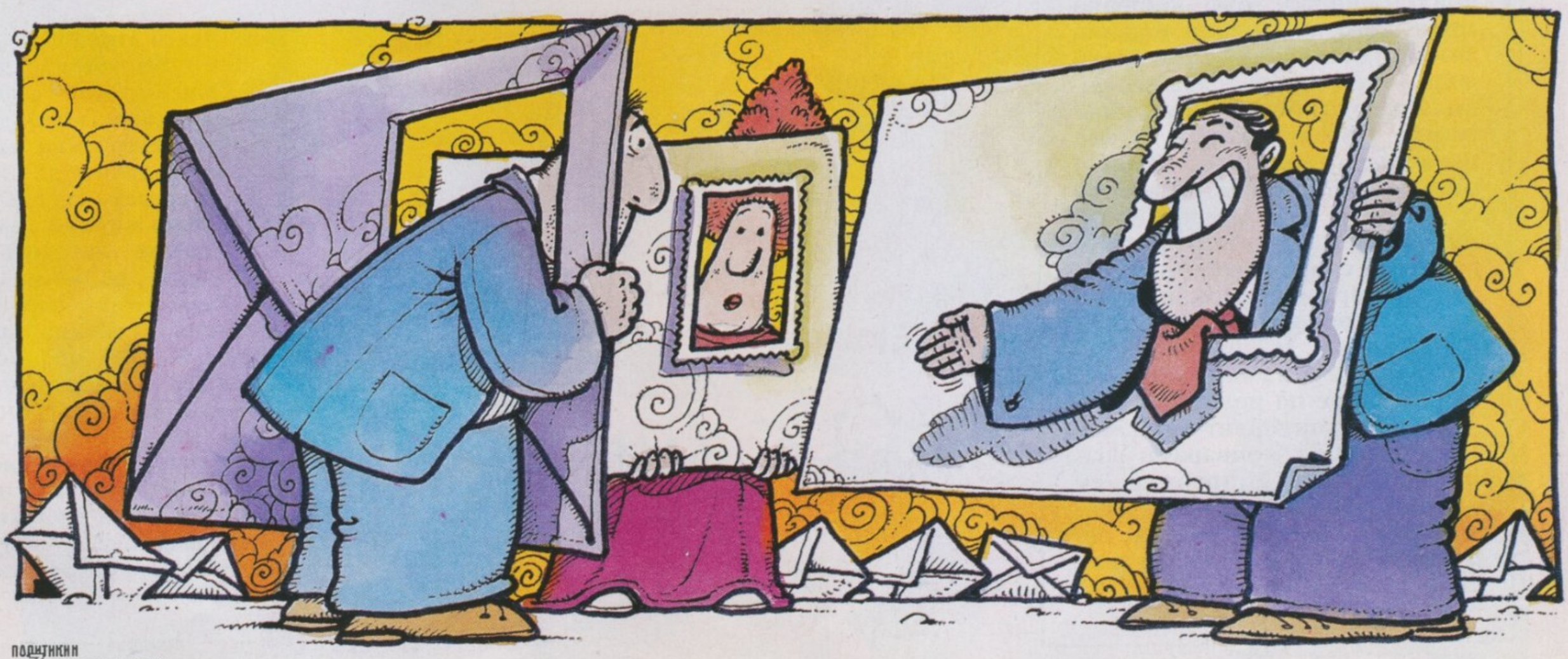
За вирусе се каже да су „живи хемијски производ". Они се не хране, не дишу, не расту, не крећу се и не постоје као засебне јединке у природи, већ унутар неког живог бића. Њихова величина мери се хиљадитим деловима милиметра. Улазе у ћелију и у њој се размножавају, а запосednуту ћелију често наведу да промени основну улогу и сама почне да ствара вирусе који се шире и на друге, здраве ћелије. Одређени вируси нападају само један део организма, па тако изазивају дечију парализу, грип, кијавицу, велике богиње...

Антибиотици не делују на вирусе, него се сам организам бори против њих. Ћелије оболелог организма производе интерферон, беланчевину која спречава даље размножавање вируса. Једина мера заштите од вирусних обољења је вакцинација серумом добијеним од убијених вируса.

Бактерије су, за разлику од вируса, живи ћелијски организми једноставне грађе и има их свуда, чак и тамо где би други облик живота био немогућ. Нађене су у дубинама океана, у високим слојевима атмосфере, у леду. Када животни услови постану неподношљиви, чак и за бактерије, прелазе у стање мировања, ендоспоре, којим стичу још већу отпорност.

Различитих облика – округле (коке), штапићасте (бацили) или спиралне – у тело улазе кроз повређено ткиво и изазивају, рецимо, на кожи зачепљење лојних жлезда, стварају отровне твари које уништавају здраве ћелије или изазивају алергијске реакције. Таква обољења лече се антибиотицима (пеницилин, цефалоспорини, тетрациклини), а као превентива за тешка заразна обољења, попут туберкулозе или колере, примењује се вакцинација ■

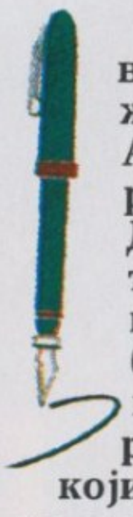

ОКЛЕВЕТАНА МАТАМАТА

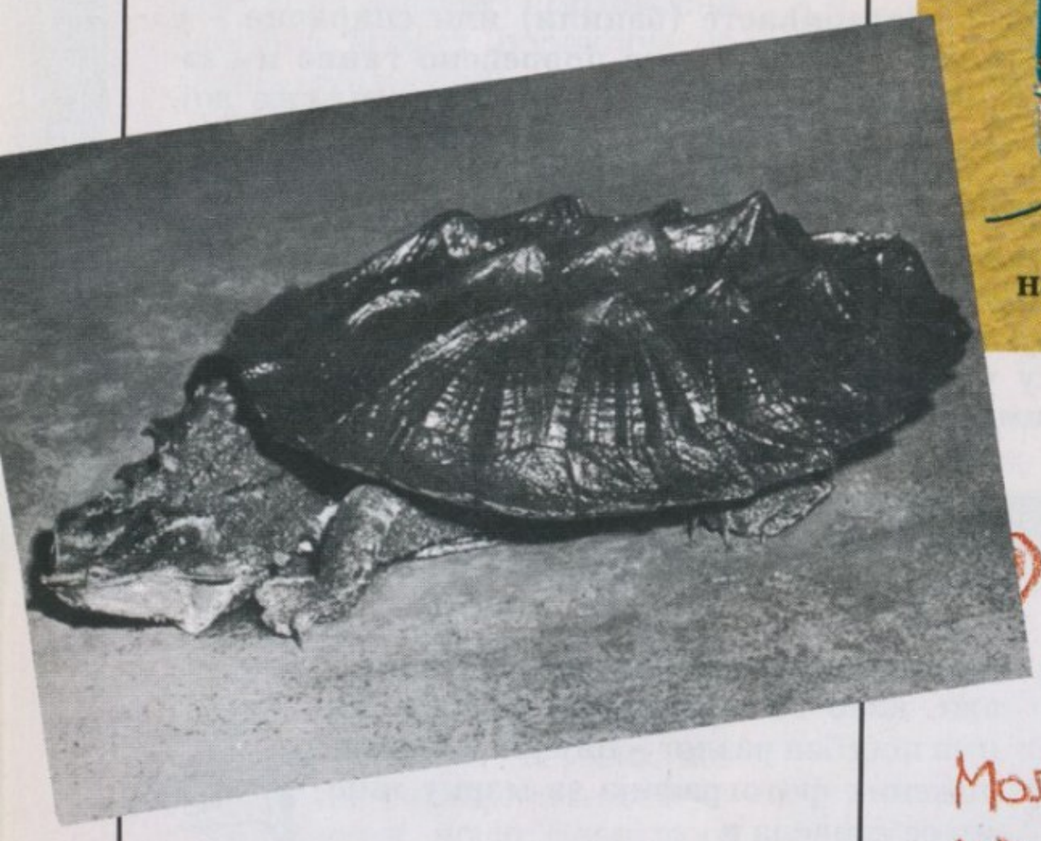
Каква је корњача матамата?

Урош
из
Апатина

Матамата (Helisfimbriate) велика је корњача која живи у мочварама Јужне Америке, а грађом тела разликује се од сродника. Дугачка готово два метра, својим овалним оклопом, избразданим многобројним грбама, подсећа на комад дрвета загњурен у воду, а комади коже који јој висе с главе и врата, на маховинасте израслине.

Затворених очију, матамата се готово не помера у води захваљујући органима за дисање и крвотоку који су успорени. Нека врста додатног органа за дисање, у облику два мехура пуна воде богате кисеоником и крвљу – чији отвори воде у

анални канал, ова корњача може дуго да издржи под водом. Захваљујући томе лако дође до плена – радозналих рибица и водоземаца који пливају око ње загледајући је као погодно склониште. Велике вилице ове корњаче мућевито се отворе и са огромном количином воде прогутају све животиње у својој околини, чак и велике примерке који лако пролазе кроз њено растегљиво ждрело.

Некада су матамате биле распрострањене по целом јужноамеричком континенту, а данас их има само у мочварама Гвајане и Бразила. Истребљене су као штеточине, али и због празноверица. Између осталог, верује се да доносе зло зато што су ружне ■

У ТЕЛУ ЦИНА СРЦЕ МИША

Које су животиње најљући непријатељи пустињске камиле?

Дејан Ч.
Ужице

Због особина које јој је природа подарила, камила у свом природном окружењу не би требало да се плаши било које животиње, изузев можда гепарда, брзог и препреденог ловца који може да је нападне у некој оази, јер од свих становника пустиње она је и виша, и крупнија и снажнија.

Ипак, камила не зазире једино од мишева, пацова, змија и ретких птица певачица. Жртва је пустињских вукова, лисица, орлова и креја. Сви они, када их измори глад, јуришају на њу и најчешће је савладају!

Из потпуно необјашњивих разлога, камила не користи ниједну од својих предности – ни дугачке снажне ноге, ни као сатара оштре зубе. Она чак не покушава ни да побегне, већ се укочи у месту, цичи и пљује нападача. Уколико јој човек не помогне, јато грабљиваца може да јој искључује месо, а чопор вукова да је раскомада. Ко зна зашто, тек – у телу цина чучи срце миша ■

Драги Забавниче,

Молила бих те да ми одговориш на моје питање јер се бринем за мог деку.

Мој дека има шећер и бака му је рекла да треба да пије багремово семе.

Пошто моја бака није доктор, хоћу да ме кажеш да ли багремово семе може да помогне мом деки?

Воли те

Милица

из

Београда

дека

ДЕКА И МИЛИЦА ПОД БАГРЕМОМ

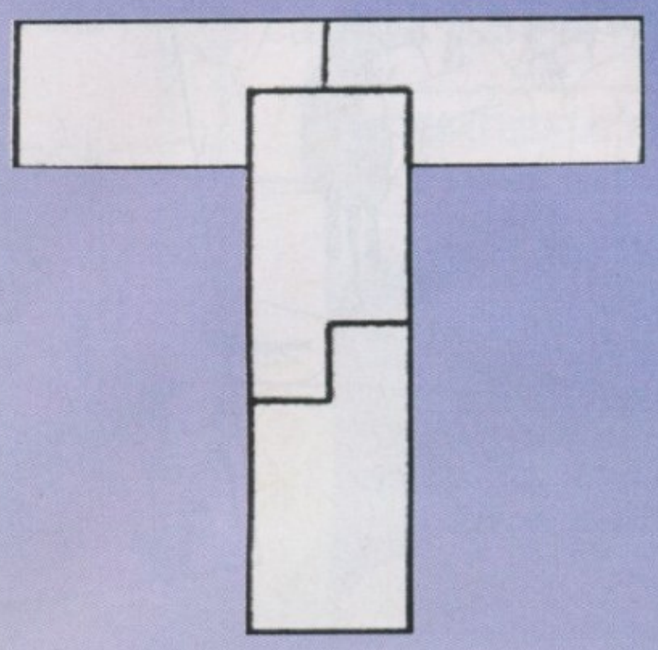
Драга Милице,

Не би требало да бринеш због деке, чак и ако одлучи да послуша бакин савет и почне „да пије багремово семе“. Иако ниједан лексикон лековитог биља не помиње благотворни утицај багремовог семена на шећерну болест, оно му свакако неће ни нашкодити. Можда би му највише пријало да за време топлих летњих дана седне под багремово дрво и ужива у друштву своје унуке. Јер, лекари не препоручују дијабетичарима да излазе на сунце ■

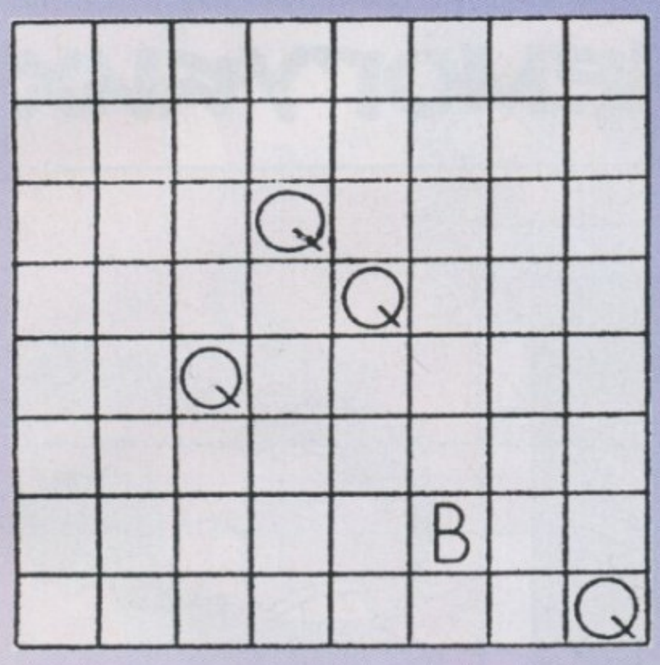
ЗАБАВНИКОВЕ МОЗГАЛИЦЕ

РЕШЕЊА

ДВАДЕСЕТ ДРУГО СЛОВО АЗБУКЕ

УВЕК ШАХ

ЊУЈОРК – ПОРТСМУТ – ЊУЈОРК

Први следећи пут када ће сва три брода истога дана испловити из Њујорка биће кроз 240 дана што је најмањи заједнички именитељ бројева 12, 16 и 20 што су бројеви дана за које су ти бродови извели повратна путовања.

Што се тиче броја повратних путовања сваког брода у поменутом периоду, први брод ће их обавити 240:12=20; други брод 240:16=15; трећи брод 240:20=12 повратних путовања ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

СПОЈИТЕ ПАР

1. г, 2. д, 3. е, 4. ж, 5. з, 6. в, 7. а, 8. ђ, 9. и, 10. б ■

ГЕОГРАФСКА ИСПУЊАЉКА

Калињинград (Крк, Кан, Малта, Нил, Коњиц, Рим, Тунис, Игл, Париз, Ман, Чад) ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Симпсон, тратина, ранари, Ани, к, б, Тиосава, уско, Ир, старост ■

ПЕТЉА

Данило Киш; Водоравно: драма, е, у, нацрти, т, е, и, с, о, в, литар, овсик, и, в, к, а, н, л, Индија, а, а, шатор ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

БАКАЛАР, ЛИСТ, апарат, кобра, МОРСКИ ПАС, дл, ала, о, апотем, Кобе, присила, о, УГОРАЦ, ка, мр, педант, с, КОМАРЧА, сала, уранак, г, кет, СУ, Италијани, унуци, оратор, РАЖА, старина ■

РЕШЕЊЕ КВИЗА

КО ЧИТА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

1 – В; 2 – Г; 3 – Б; 4 – А; 5 – В; 6 – Б; 7 – А; 8 – Б; 9 – Б; 10 – В; 11 – В; 12 – Б; 13 – В; 14 – В; 15 – А; 16 – Б; 17 – А; 18 – Г; 19 – В; 20 – Г.

на ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **БРОЈ 2680**

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника" изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Дарко Рибникар

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Штампа ПОЛИТИКА АД

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стрипа Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"
Македонска 29
11001 Београд, П. фах 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334
централа 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/I, тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.
Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и текући рачун код Комерцијалне банке АД Београд:205-32172-87
Претплату слати уз обавезну назнаку:
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR
за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100–4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд
или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД – Београд
Swift code: KOBBYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100–17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд
Код уплате обавезно навести
Претплата на лист ЗАБАВНИК
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд, 29. новембра 24/I, Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: http://www.politika.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ЧУДЕСНИ СВЕТ ГЕРИЈА ЛАРСОНА

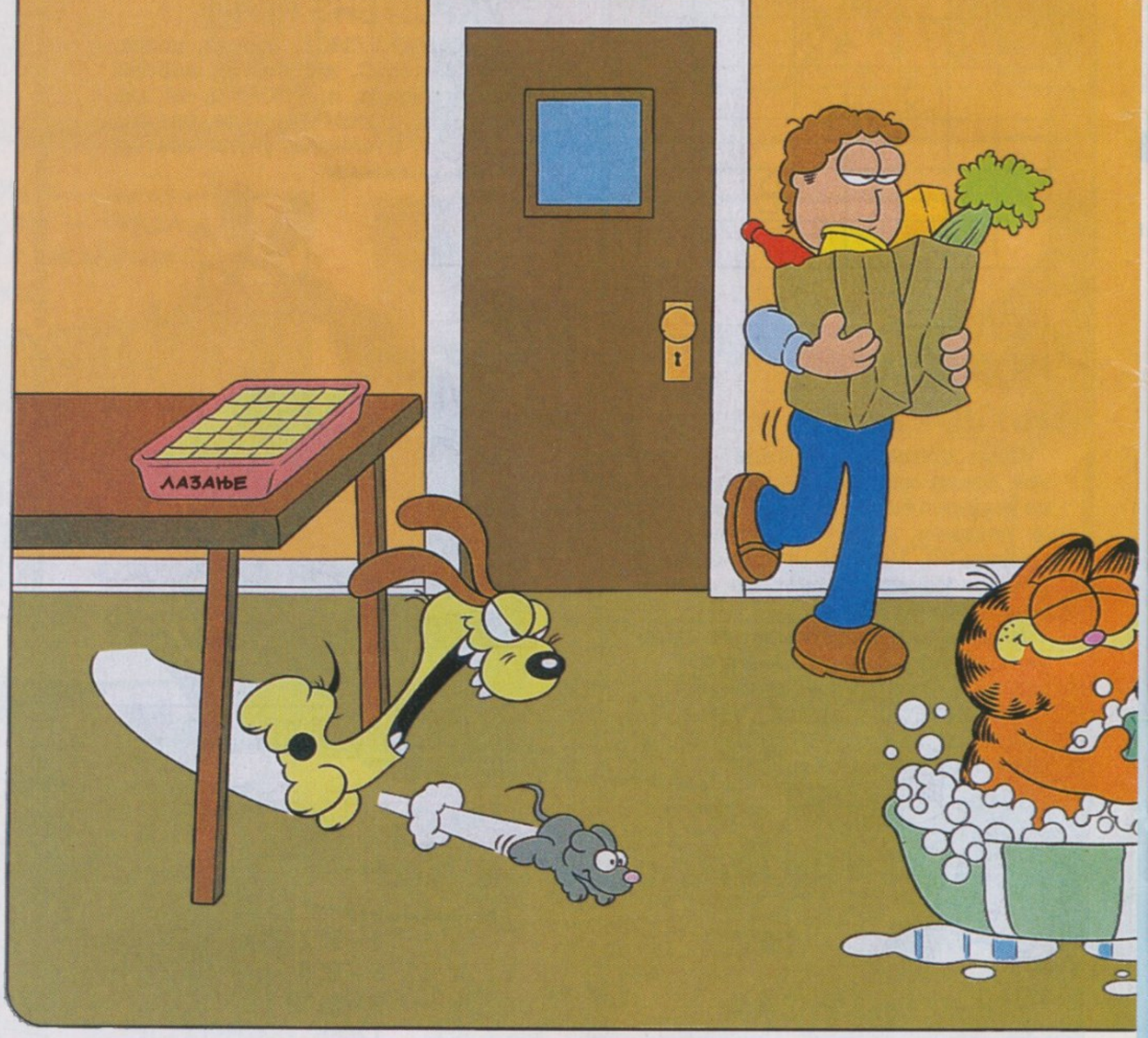

НАЂИТЕ 10 НЕМОГУЋИХ

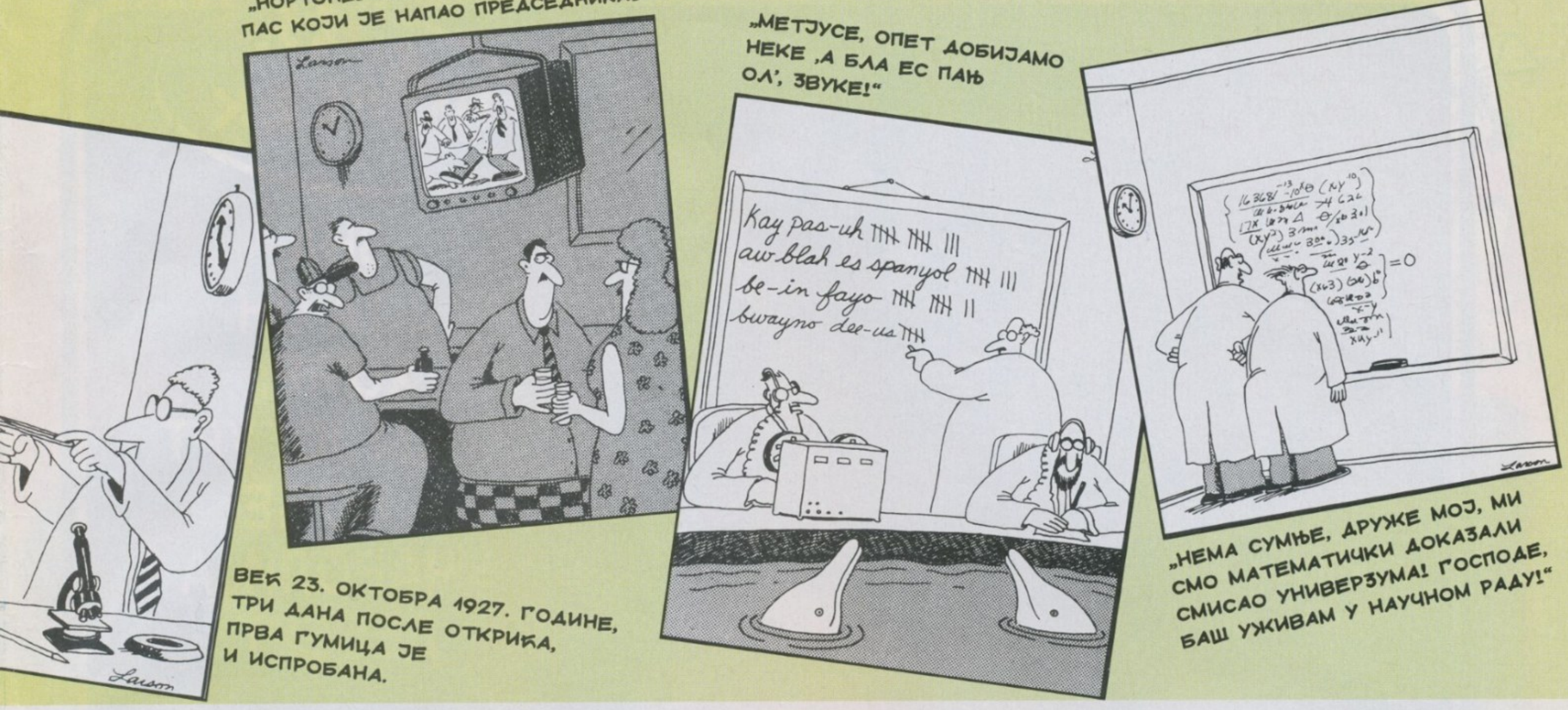
BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

НА КАМИНУ НИЗЕ ПОЧУПАНО, 9. КЊИГА О АИЗЕТИ ПОРЕД ГАРФИЛДОВОГ АЕКАЗА, 10. ФОТЕЉА ЗЕ НЕОЧЕРУПАНА ■

ДЕТАЉА НА ОВОЈ СЛИЦИ!

РЕШЕЊЕ: 1. ГАРФИЛД СЕ КУПА, 2. ОДИ ТУРИ МИША, 3. ЛАЗАЊЕ СУ НЕ-ТАКНУТЕ, 4. АРИЗАНА ЗЕЛЕ ИЗ ГАРФИЛДОВЕ ПОСУДЕ, 5. ГАРФИЛД НЕ ПРИМЕЋУЈЕ ЈОНИЗА ДА АОНОСИ НАМИРНИЦЕ, 6. ГАРФИЛДОВ ЛЕЖАЈ ЗЕ НАМЕШТЕН, 7. НЕКО АРУГИ ЗЕ ПОРЕД ГАРФИЛДОВОГ МЕЛЕ, 8. ЦВЕЋЕ

ЗНА
ШТА ОН
ХОЋЕ:
КРЕМ ЈОГУРТ
+ ВОЋЕ
= ЧАРОЛИЈА
ДЕСЕРТ
MMMM...
Višnja
Desert
KREM JOGURT